

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1960⁽¹⁾

Υπό τοῦ κ. ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ Ε. ΖΟΛΩΤΑ

I. Γενικαὶ οἰκονομικαὶ ἐξελίξεις

1. Κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη ἡ προωθητικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας προήλθε κυρίως ἐκ τῆς σημαντικῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων καὶ τῶν ἀδήλων συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων καὶ δὴ τῶν ναυτιλιακῶν καὶ μεταναστευτικῶν ἐμβασμάτων καὶ τῶν ἐκ τοῦ τουρισμοῦ ἐσόδων. Κατὰ τὸ 1960 εἰδικώτερον οἱ παράγοντες οὗτοι συνετέλεσαν οὐσιωδῶς εἰς τὴν ἀνοδὸν τοῦ εἰσοδήματος ἐκ τῆς μεταποιήσεως καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ὠδήγησαν οὕτω εἰς αὐξήσιν τοῦ συνολικοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος. Τὸ ποσοστὸν ταύτης εἰς σταθερὰς τιμὰς, βάσει προσωρινῶν στοιχείων τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, ἀνῆλθεν εἰς 4,8% τὸ 1960, ἤτοι ὑπῆρξεν αἰσθητῶς ἀνώτερον τῶν ἀντιστοιχῶν ποσοστίων τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν, παρὰ τὴν κάμψιν τοῦ εἰσοδήματος ἐκ τῶν ἀγροτικῶν δραστηριοτήτων.

Ἡ μείωσις τοῦ εἰς σταθερὰς τιμὰς ἀγροτικοῦ προϊόντος ἐντὸς τοῦ 1960 προήλθεν ἐκ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ ἰδίως ἐκ τῶν οὐσιωδῶς ἠλαττωμένων ἐσοδεῶν ἐλαίου, καπνοῦ καὶ σουλτανίνας. Αἱ λοιπαὶ ἐσοδεῖαι διεμορφώθησαν εἰς ἐπίπεδα μὴ ἀπέχοντα ἐκείνων τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν, πλην τῆς τοῦ βάμβακος, ἡ ὁποία βάσει τῶν διαθεσίμων στοιχείων ὑπολογίζεται ὅτι ἠυξήθη κατὰ 13% περίπου. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν μείωσιν τοῦ γεωργικοῦ προϊόντος ἐσημειώθη περαιτέρω σύζησις τοῦ προϊόντος τῆς κτηνοτροφίας. Ἐὰν συγκριθοῦν τὰ μέσα ἐπίπεδα διαιτῶν—πρὸς ἀπάλειψιν τῆς ἐπιδράσεως τῶν χαρακτηριζουσῶν ὠρισμένας ἐσοδεῖας ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος κυμάνσεων—προκύπτει ὅτι τὸ εἰς σταθερὰς τιμὰς μέσον ἀγροτικῶν εἰσοδήμα τῆς διαιτίας 1959—1960 διεμορφώθη εἰς τὸ αὐτὸ περίπου ἐπίπεδον ὡς καὶ τὸ ἀντιστοιχὸν μέσον εἰσόδημα τῆς διαιτίας 1957—1958. Τοῦτο ἐπετεύχθη παρὰ τὴν μείωσιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς χάρις εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ προϊόντος ἰδίως τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς ἀλιείας. Εἰς τὴν παρατηρουμένην στασιμότητα εἰς τὸ ἀγροτικὸν εἰσόδημα ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἔχουν συντελέσει : Π ρ ὶ μ ὶ ο ν, ἡ μείωσις τῆς παραγωγῆς ὠρισμένων βασικῶν ἐξαγωγῶν προϊόντων καὶ ἰδίως τοῦ καπνοῦ, ὀφειλομένη εἰς σημαντικὸν βαθμὸν εἰς τὴν δυσμενῆ ἐξέλιξιν τῆς διεθνοῦς ζήτησεως καὶ τῶν τιμῶν. Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν, ἔκτακτα περιστατικά, ὡς δυσμενεῖς καιρικαὶ συνθήκαι ἢ ἀσθένειαι τῶν φυτῶν, αἱ ὁποῖαι ἔπληξαν ὠρισμένας καλλιέργειας καὶ ἰδίως τὰ προϊόντα τῆς ἐλαίας καὶ τὴν σουλτανίνα. Ἄλλα κυρίως ἡ ἐξέλιξις τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀντανακλᾷ καὶ τὴν γενικωτέραν ἀδυναμίαν περαιτέρω οὐσιώδους αὐξήσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ὑπὸ τὴν σημερινὴν διάρθρωσιν τῶν καλλιεργειῶν. Ἡ ἐπιδιωκομένη ἀναδιάρθρωσις, διὰ τὴν ὁποῖαν καταβάλλεται ἠδῆ μὲν καὶ συστηματικώτερα προσπάθεια κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, πραγματοποιεῖται κατ' ἀνάγκην βραδέως καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀποτελέσματα μόνον μετὰ παρέλευσιν ἱκανοῦ χρόνου δύνανται νὰ γίνουσι αἰσθητά.

1) Ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ Διοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς ἐξ ὀνόματος τοῦ γενικοῦ συμβουλίου ἐπὶ τοῦ ἰσολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1960, ὑποβληθείσης εἰς τὴν ΚΗ' τακτικὴν γενικὴν συνέλευσιν τῶν μετόχων τῆς Τραπεζῆς τῆς 27ης Ἀπριλίου 1961.

Ἡ αὐξησις τοῦ προϊόντος ἐκ τῆς μεταποιήσεως προῆλθε κυρίως ἐκ τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, τῆς ὁποίας τὸ μέσον ἐπίπεδον κατὰ τὸ 1960 ἦτο κατὰ 10% ἀνώτερον ἐκείνου τοῦ 1959 συμφώνως πρὸς τὸν καταρτιζόμενον ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας νέον δείκτην. Ἡ αὐξησις τῆς παραγωγῆς ἐσημειώθη κυρίως ἐς τὴν κλωστοῦφαντουργίαν, τὰς χημικὰς βιομηχανίας καὶ τὴν μεταλλουργίαν. Ἡ τὸσον εὐνοϊκὴ ἐξέλιξις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς πρέπει νὰ συνδέεται πρὸς τοὺς ἐξῆς κυρίως παράγοντας. Ἐν πρώτοις, ἡ ἐντὸς τοῦ 1959 λαβοῦσα χώραν κατὰ πάσαν πιθανότητα μείωσις τῶν ἀποθεμάτων κατέστησεν ἀναγκαίαν τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν μεταγενεστέρως εἰς τὰ φυσιολογικὰ τῶν ἐπίπεδα. Ἐξ ἄλλου, ἐνισχυτικὴν ἐπίδρασιν πρέπει νὰ ἤσκησε καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς ζήτησεως τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἐπηρεασθεῖσα ἀπὸ τοὺς ἀναφερθέντας προηγουμένως παράγοντας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἐσημειώθη βελτιῶσις τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἀντισταθμίσασα ἐν μεγάλῳ μέτρῳ τὰς ἐκ τῆς κάμψεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς συνεπείας ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος. Τέλος μὲ τὴν πληρεστέραν λειτουργίαν νέων παραγωγικῶν ἐγκαταστάσεων παλαιότερων ἢ νεοῖδρυθεισῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὴν σημειωθεῖσαν μέχρις ἐνὸς βαθμοῦ ἀνάπτυξιν δευτερευόντων μὲν ἀλλὰ πάντως νέων κλάδων βιομηχανικῆς δραστηριότητος εἶναι πιθανὸν ὅτι ἐνισχύθησιν αἱ δυνατότητες τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας νὰ ἱκανοποιῇ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ αὐξησις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς τὸ 1960 δὲν συνωδεύθη ἀπὸ ἀνάλογον αὐξησιν τῆς βιομηχανικῆς ἀπασχολήσεως καὶ τοῦτο δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἔνδειξις αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος.

Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις θὰ διαμορφωθῆ εἰς ἐπίπεδον ὑψηλότερον ἐκείνου τοῦ 1960. Αἱ γεωργικαὶ ἐσοδεῖαι προβλέπονται οὐσιαστικῶς ἠξυμμένα, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἀναμένεται ὅτι θὰ συνεχισθῆ περαιτέρω καὶ ἡ προωθητικὴ ἐπίδρασις τῶν παραγόντων, οἱ ὁποῖοι ἐλειτούργησαν καὶ ἐντὸς τοῦ 1960. Πράγματι αἱ μὲν ὑπὸ τοῦ δημοσίου χρηματοδοτούμεναι ἐπενδύσεις (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν παραλλήλων) προβλεπόμεναι εἰς 7.880 ἑκατ. δρχ. διὰ τὸ 1961 ὑπερβαίνουν κατὰ 1.600 ἑκατ. δρχ. περίπου ἤτοι κατὰ 25% τὰς πραγματοποιηθείσας ἐντὸς τοῦ 1960, συνεχίζεται δὲ ἡ αὐξητικὴ τάσις ὠρισμένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσροῶν, ὡς τὸ ναυτιλιακὸν συνάλλαγμα καὶ τὰ ἔσοδα ἐκ τοῦ τουρισμοῦ. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς εἶναι εὐλόγον νὰ ἀναμένεται ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους καὶ περαιτέρω αὐξησις τῆς μεταποιητικῆς ἐν γένει δραστηριότητος.

2. Αἱ συνολικαὶ ἐπενδύσεις ἰδιωτικαὶ καὶ δημόσιαι, παρουσιάζουν περαιτέρω αὐξησιν κατὰ τὸ 1960, ἀντιπροσωπεύουσαι ποσοστὸν ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἀνώτερον ἐκείνου τοῦ 1959.

Ἡ αὐξησις τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων εἰς σταθεράς τιμὰς, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν πλοίων, ἀνῆλθε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς 11,4%. Ἐξ ἄλλου αἱ δημόσιαι ἐπενδύσεις (εἰς τὰς ὁποίας δὲν περιλαμβάνονται αἱ ἐπενδύσεις τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων), ὑπολογιζόμεναι εἰς σταθεράς τιμὰς 1954 ἀπὸ 2.275 ἑκατ. δρχ. τὸ 1955 καὶ 2.879 ἑκατ. δρχ. τὸ 1957 ἀνῆλθον εἰς 4.077 ἑκατ. δρχ. τὸ 1959 καὶ 5.100 ἑκατ. δρχ. τὸ 1960. Αἱ μεγαλύτεραι αὐξήσεις ἐσημειώθησαν εἰς τοὺς τομεῖς τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, τῆς ὁδοποιίας, τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ τουρισμοῦ. Ἡ συμμετοχὴ τῶν οἰκοδομῶν εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐπενδύσεων παγίου κεφαλαίου δὲν ἐμειώθη αἰσθητῶς, γενικώτερον δὲ δὲν φαίνεται νὰ εἶναι οὐσιαστικῶς μικρότερα κατὰ τὸ 1960, ἢ συμμετοχὴ τῶν μὴ παραγωγικῶν ἐπενδύσεων εἰς τὸ σύνολον.

Ὑπάρχουν πολλοὶ ἐνδείξεις περὶ τῆς ἠδὲ μὲνης κατὰ τὸ 1960 συνολικῆς ζήτησεως, ἡ ὁποία ἀντανακλάται καὶ εἰς γενικὴν ἀνοδὸν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Παρὰ δὲ τὴν μικρὰν μείωσιν τοῦ εἰς τρεχοῦσας τιμὰς ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος, ἡ σημαντικὴ αὐξησις τὸσον τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων, τὸ μέγιστον μέρος τῶν ὁποίων εἰς τὸ σύνολον εἶται εἰς τὰς ἐπαρχίας, ὅσον καὶ τῶν ἀδήλων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσπράξεων συνετέλεσεν εἰς αἰσθητὴν ἐνίσχυσιν τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἐκτὸς τῆς πρωτευούσης

περιοχών και της έκ τούτων ζητήσεως. Χαρακτηριστικά είναι αι έξελξεις της οικοδομικής δραστηριότητας εις τας έπαρχίας, ή όποια συμβάλλει κατά αύξανόμενην αναλογίαν εις την συνολικήν αύξησιν τών επενδύσεων εις οικοδομάς κατά τά τελευταία έτη. Κατά τó 1960 ειδικώτερον όλόκληρος σχεδόν ή αύξησις της οικοδομικής δραστηριότητας φαίνεται ότι προήλθεν έκ τών έπαρχιών. Τά έκ της αύξήσεως τών επενδύσεων και τών άδήλων έκ τού έξωτερικού εισπράξεων πρόσθετα εισοδήματα δέν κατενεμήθησαν βεβαίως κατά όμοιόμορφον τρόπον εις τας έκτός τού κέντρου περιοχάς και άσφαλώς ή επίπτωσις της κάμψεως της παραγωγής ή και τών τιμών ώρισμένων προϊόντων έπληξεν ιδιαιτέρως τινάς έξ αυτών. Έφόσον όμως κατά τας ύπαρχούσας ένδειξεις τó συνολικόν εισόδημα τών έκτός τού κέντρου περιοχών έσημείωσεν άνοδον, θά πρέπει νά ήτο σημαντική ή αύξησις τού εισοδήματος ώρισμένων περιοχών.

Κατά τά τελευταία έτη σημαντική είναι ή πρόοδος εις τας δημοσίας επενδύσεις, αι όποιας έπεκτείνονται συνεχώς. Ό μηχανισμός μελέτης και έκτελέσεως τών έργων έβελτιώθη αίσθητως, ή δέ κατάρτισις τού πενταετούς προγραμματος άναπτύξεως άποτελεί άναμφισβήτητον πρόοδον. Συγχρόνως καθίστανται όλοσεν και περισσότερο συνειδητά αι άπαιτούμεναι περαιτέρω όργανωτικά βελτιώσεις. Εις ώρισμένους τομείς, όπως π.χ. ό τουρισμός, δύναται νά λεχθί ότι έχει ήδη έξασφαλισθί μία αυτόματος διαδικασία επενδύσεων άναποκρινομένη πρós την σημειουμένην ταχείαν αύξησιν της τουριστικής κινήσεως και την προοπτικήν περαιτέρω έπεκτάσεως αυτής. Εις άλλους τομείς όμως ή απόδοσις τών έκτελουμένων έργων είναι μικρότερα ή δέν έχει ακόμη έκδηλωθί.

3. Με την συντελεσθείσαν κατά τά τελευταία έτη πρόοδον είναι δυνατόν νά λεχθί ότι ή ελληνική οικονομία εισήλθεν εις μεταβατικήν φάσιν πρós άνώτερα επίπεδα άναπτύξεως με προοπτικήν συνεχούς βελτιώσεως τού βιοτικού επιπέδου. Η φάσις όμως αύτη συνδέεται με ειδικάς δυσχερείας και προβλήματα και διά τούτο είναι άνάγκη νά έπιτευχθί ούσιωδώς μεγαλυτέρα κινητοποιήσις και νά λάβουν χώραν ώρισμένα άναπροσαρμογαι μεθόδων προγραμματισμού, λαμβανομένων ύπ' όψει τóσον τών εις τó έσωτερικόν δυσχερειών, αι όποιας έξεδηλώθησαν εις τó παρελθόν ή διαφαίνονται διά τó μέλλον, όσον και τών εις τó έξωτερικόν γενικωτέρων έξελίξεων. *Εκ τών άναπροσαρμογών τούτων αι κυριώτεραι είναι αι έξης :

Π ρ ω τ ο ν. Είναι άναγκαία και λίαν έπίγουσα ή έξύψωσις τού μορφωτικού επιπέδου τού πληθυσμού διά της εις εύρυτάτην έκτασιν όργανώσεως της παροχής συγχρονισμένης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαιδεύσεως και μετεκπαιδεύσεως. Η σημασία τού παράγοντος αύτου κατενόηθη κατά τά τελευταία έτη και ή Κυβέρνησις άνέλαβε πρωτοβουλίας διά την άναδιοργάνωσιν της παιδείας. Είναι όμως άναγκαία ούσιωδώς μεγαλυτέρα όργανωτική προσπάθεια διά νά έξασφαλισθί ή πρόσφορος μαζική τεχνική και επαγγελματική μόρφωσις τού πληθυσμού και ή δημιουργία όργανωτικών στελεχών ιδίως πρós τας κατευθύνσεις ιδιαιτέρου παραγωγικού ένδιαφέροντος διά την Έλλάδα. Αι κατά τά τελευταία έτη έκδηλοι δυσχερείαι της ελληνικής οικονομικής άναπτύξεως και ή ταχεία διεθνής τεχνολογική πρόοδος κατέστησαν συνειδητόν ότι τó σοβαρώτερον έμπόδιον εις την ελληνικήν οικονομικήν άνάπτυξιν είναι ή έλλειψις συγχρονισμένης και έξειδικευμένης εκπαιδεύσεως τού πληθυσμού και ή ανεπάρκεια τών άναγκαίων όργανωτικών ίκανοτήτων. Εις χώρας λίαν προηγμένας οικονομικώς, ως είναι τóσον αι χώραι της Δυτικής Εύρώπης όσον και αι Ηνωμένα Πολιτεία της Αμερικής, αι δαπάναι διά την επέκτασιν και προαγωγήν της εκπαιδεύσεως θεωρούνται ως έθνική επένδυσις άπολύτου προτεραιότητας, τούτο δέ συμβαίνει έτι περισσότερο εις τας Ανατολικάς χώρας. Εις την Έλλάδα τó επίπεδον τών τεχνικών και επαγγελματικών γνώσεων, τóσον τών εργατών και τών επιχειρηματιών εις την βιομηχανίαν, την βιοτεχνίαν και τó έμπόριον, όσον και τού άγροτικού πληθυσμού ως και τών δημοσίων ύπηρεσιών, ήτο και παραμένει χαμηλόν.

Ἐὰν ἡ ἀναγκαία προσπάθεια μετεκπαιδεύσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ πληθυσμοῦ δὲν καταβληθῆ ἑγκαίρως εἰς τὴν ἀπαιτούμενην ἔκτασιν δυσκόλως θὰ ἐπιτευχθῆ ἐπιτάχυνσις τοῦ ρυθμοῦ τῆς οικονομικῆς μας ἀναπτύξεως. Ἡ ἀνάγκη καθίσταται δὲ ἔτι ἐπιτακτικώτερα μετὰ τὴν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα.

Δεύτερον. Μετὰ τὴν συντελεσθεῖσαν πρόδον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν βασικῶν ἔργων κατέστη ἤδη αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη συστηματικῆς ὀργανώσεως καὶ ταχείας ἐφαρμογῆς περιφερειακοῦ καθολικοῦ προγραμματισμοῦ. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἔχουν γίνεαι πολλαὶ μελέται καὶ ὑποβληθῆ προτάσεις τόσοσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὅσον καὶ ἐν Ἑλλάδι, κατεβλήθησαν δὲ καὶ συγκεκριμέναι προσπάθειαι ἐνταῦθα. Μεταξὺ τούτων εἶναι τὸ πρόγραμμα ἀναπτύξεως τῆς Ἠπείρου, τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστὸν, κατεστηρῶθη καὶ ἐκτελεῖται μετὰ τὴν συνεργασίαν ἐμπειρογνομένων τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Ὄργανισμοῦ Παραγωγικότητος, τὰ προγράμματα διὰ τὰς ὄρεινὰς καὶ νησιωτικὰς περιοχὰς καὶ ἡ καταρτιζομένη διὰ τὴν Δυτικὴν Πελοπόννησον μελέτη. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι τὸ ἐφαρμοζόμενον ἤδη πενταετὲς πρόγραμμα περιέχει πρόβλεψιν περὶ ἐξειδικεύσεως τοῦ προγραμματισμοῦ κατὰ περιφέρειας, προσφάτως δὲ ἰδρύθη καὶ εἰδικὴ πρὸς τοῦτο ὑπηρεσία.

Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον ἤδη κρίνεται ἀναγκαῖον εἶναι ἡ συστηματικὴ καὶ ταχεῖα ἐπέκτασις τοῦ περιφερειακοῦ προγραμματισμοῦ εἰς ὅλοκληρον τὴν Χώραν, εἰς τὸ πλάσιον πάντοτε τοῦ συνολικοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος οικονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐν συναρτήσῃ πρὸς αὐτό. Ὁ προγραμματισμὸς κατὰ περιφέρειας πρέπει νὰ εἶναι καθολικός, ἥτοι νὰ καλύπτῃ ὄχι μόνον τὴν γεωργίαν ἀλλὰ καὶ ὅλας τὰς δραστηριότητας καὶ κλάδους παραγωγῆς, ἡ ἀνάπτυξις τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἐπιδιώκεται συμμέτρως καὶ κατὰ τρόπον συντονισμένον ἀπὸ ὅλων τῶν πλευρῶν καὶ προπαντὸς ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἔντονον καὶ συστηματικὴν προσπάθειαν τεχνικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Μόνον οὕτω εἶναι δυνατόν νὰ ἐξασφαλισθοῦν τὰ μεγαλύτερα ἀποτελέσματα καὶ ἡ πλήρης ἀξιοποίησις τῶν πραγματοποιουμένων ἐπενδύσεων.

Ἐν ἐκ τῶν κυρίων χαρακτηριστικῶν τῆς μεθόδου αὐτῆς εἶναι ἡ ἀποδιδόμενη σημασία εἰς τὴν ὑποκίνησιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ τὸν κύριον μοχλὸν τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς ὑπαίθρου. Τοῦτο εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας καὶ εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς πρὸς τὸ παρὸν ὑστεροῦμεν. Δὲν ἐπιτεύχθη μέχρι τοῦδε νὰ κινητοποιηθῆ ἑπαρκῶς τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ νὰ ἐνσταλαχθῆ εἰς αὐτὸν ἡ πίστις εἰς τὸ ἔργον ἀναπτύξεως. Ἡ ἄρσις τῆς δυσπιστίας πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῆ δι' ἐντατικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ συστηματικῆς διαφωτίσεως ὡς πρὸς τὰς δυνάμεις καὶ τὰ μέσα τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως ὡς καὶ διὰ τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων. Ἐπὶ πλέον πρέπει νὰ τονισθῆ ὅτι ὁ περιφερειακὸς προγραμματισμὸς δὲν νοεῖται ὡς μεμονωμένη κατὰ περιφέρειαν ἐκδήλωσις. Περιφερειακὰ προγράμματα πρέπει νὰ καταρτισθοῦν διὰ τὸ σύνολον τῶν περιοχῶν τῆς Χώρας—διαρρομένης πρὸς τοῦτο καταλλήλως βάσει οἰκολογικῶν κριτηρίων—νὰ εἶναι πλήρη, θεμελιωμένα ἐπὶ μελέτῃ τῶν κατὰ τόπους συνθηκῶν καὶ νὰ εὐρίσκωνται εἰς ὀργανικὴν σύνδεσιν τόσοσιν μετὰ τὴν ὅσον καὶ πρὸς τὸ γενικὸν πρόγραμμα οικονομικῆς ἀναπτύξεως. Δεδομένου ὅτι οἱ διαθέσιμοι πόροι καὶ ἰδίως αἱ ὀργανωτικὰ καὶ τεχνικὰ δυνάμεις σπανίζουν εἰς τὴν Χώραν μας—ὅπως ἄλλωστε καὶ εἰς ὅλας τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας—καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι εὐχερὴς ταυτόχρονος ἐκτέλεσις ὅλων τῶν περιφερειακῶν προγραμμάτων, πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ κατὰ στάδια ἐκτέλεσις ἐπιλεγόμενων ἐκάστοτε ἐκείνων τῶν περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι ἐμφανίζονται ὡς αἱ προσφορώτεραι βάσει οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν κριτηρίων.

Ἄλλὰ πρέπει καὶ πάλιν νὰ τονισθῆ ὅτι ἡ διδομένη εἰς τὸν περιφερειακὸν προγραμματισμὸν ἔμφασις δὲν σημαίνει ὑποτίμησιν τῆς σημασίας τοῦ μείζονος ἐθνικοῦ προγράμματος. Τὸ γενικὸν πρόγραμμα εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ καθορίσῃ τὰς προ-

τεραιότητας και κατευθύνσεις και την εν τῷ χώρῳ διάταξιν τῶν ἔργων και μέσω αὐτοῦ θά ἐναρμονίζονται αἱ προερχόμεναι ἐκ τῶν ἐπί μέρους περιφερειῶν πρωτοβουλίαι. Αἱ συνεχῶς ἐπεκτεινόμεναι δημόσιαι ἐπενδύσεις και ἡ γενικὴ πολιτικὴ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως θά εἶναι δυνατὸν νὰ ἀξιοποιηθοῦν πληρέστερον και νὰ συμβάλουν ταχύτερον εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος ἐὰν ἢ εἰς γενικὰ πλαίσια προοπτικῆς ἀλοκληρωθῇ μετὰ τὴν κατὰ τόπους κινητοποιήσιν τοῦ πληθυσμοῦ ἐν συσχετίσει πρὸς τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ και τὰς δυνατότητας ἐκάστης περιφέρειας.

Τρίτον. Ἡ συνολικὴ προσπάθεια διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν ἀποτελεῖ πρωταρχικῶς κοινωνικὴν ἐπίδιωξιν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ ταχύτερα δυνατὴ ἐπίτευξις τῶν συγκεκριμένων ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τῆς ἀποτελεῖ τὴν μόνην ὁδὸν διὰ τὴν αὔξησιν τῆς ἀπασχολήσεως και τὴν συνεχῆ ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν εὐρύτερων στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ ἀρχὴ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἡ ὁποία πρέπει πάντοτε νὰ ἀποτελῇ γνώμονα τῆς κρατικῆς πολιτικῆς, καθίσταται σχεδὸν ἀνευ οὐσιαστικοῦ περιεχομένου, ἐὰν δὲν συμβαδίζῃ μετὰ ταχείαν παραγωγὴν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἐκ τῆς διαπιστώσεως αὐτῆς προκύπτουν δύο κυρίως συμπέρασματα. Τὸ πρῶτον εἶναι ὅτι ἀποτελεῖ σοβαρὸν σφάλμα τὸ ἐνίοτε προβαλλόμενον δῆθεν ἀσυμβιβαστον μετὰ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως και τῶν ἐπιδιώξεων τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς. Τὸ δεύτερον εἶναι ὅτι ἔχει ὑψίστην σημασίαν ἡ μόνιμος ἐξασφάλις στενῆς συνεργασίας και συμποικίας μετὰ τὸ κράτος, ἐργοδοτῶν και ἐργατῶν μετὰ πλήρη κατανόησιν ἐκ μέρους και τῶν τριῶν αὐτῶν παραγόντων τῆς ἀνάγκης τῆς συμπράξεως αὐτῶν εἰς τὰς ἐπιδιώξεις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Τέταρτον. Ἡ ἤδη συντελεσθεῖσα σημαντικὴ ἐπέκτασις τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων και ἡ ἐπιδιωκομένη και ἀναμενομένη αὔξησις τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων θά ὀδηγήσουν πιθανῶς εἰς ἐπίπεδον δαπανῶν διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ὁποίων θά ἀπαιτηθῇ ἡ πλήρης κινητοποιήσις και αὔξησις τῶν ἐξ ὑγίων πηγῶν διαθέσιμων κεφαλαίων. Ἡ προοπτικὴ αὐτὴ καθιστᾷ ἀναγκαῖον ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸν κατάλληλον προσανατολισμὸν τῆς νομισματικῆς και εἰδικώτερον τῆς πιστωτικῆς και δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ διαρκῶς αὐστηροτέραν ἐπιλογὴν τῶν ἔργων, δημοσίων και ἰδιωτικῶν, μετὰ ἀποκλειστικὸν κριτήριον τὴν σημασίαν των εἰς τὴν γενικωτέραν παραγωγικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας. Εἶναι ἀνάγκη νὰ δοθῇ ἀπόλυτος προτεραιότης εἰς τὰ ἔργα ἠδξημένης συμβολῆς εἰς τὴν παραγωγὴν και νὰ περιορισθοῦν εἰς τὸ ἐλάχιστον αἱ ἐπενδύσεις ἡλαττωμένου παραγωγικοῦ ἐνδιαφέροντος. Μόνον οὕτω θά ἐξασφαλισθοῦν τὰ μέγιστα ἀποτελέσματα ἐκ τῶν ἐπενδύσεων και θά ἀποφευχθοῦν οἱ κίνδυνοι σοβαρῶν πληθωρικῶν πιέσεων.

Πέμπτον. Ἡ αὐστηροτέρα ἐπιλογὴ τῶν ἔργων και ὁ συστηματικὸς προγραμματισμὸς καθίσταται ἐπιτακτικώτερος ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι, μετὰ τὰς ἐξαγγελθείσας νέας κατευθύνσεις ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀμερικανικὴν βοήθειαν και τὴν συντονισμένην ὑπὸ τῶν προηγουμένων χωρῶν ἀντιμετώπισιν τῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν, προϋπόθεσιν δι' ὁλάνδηποτε χορήγησιν δανείων ἀναπτύξεως θά ἀποτελέσῃ ἡ προβολὴ συγκεκριμένων ἔργων ἠλεγγμένης ὑψηλῆς παραγωγικῆς προτεραιότητος και ἀποτελούντων ὄργανικὸν τμήμα ὀλοκληρωμένων προγραμμάτων. Συγχρόνως θά ἀποτρέπεται οὕτω και ἡ ἀνάληψις μελλοντικῶν σημαντικῶν εἰς συνάλλαγμα ὑποχρεώσεων διὰ τόκους και χρεολύσια δι' ἔργα δευτερευούσης σημασίας. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἤδη οὐσιώδεις και προβλέπονται αὔξουσαι αἱ δαπάναι εἰς συνάλλαγμα δι' εἰσαγωγὰς κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν οἱ ἐκ βοήθειας ἢ δανεισμοῦ εἰς συνάλλαγμα πόροι, τῶν ἐπιχωρῶν δαπανῶν καλυπτομένων διὰ τῆς κινητοποιήσεως ἐσωτερικῶν πόρων. Καθ' ὃ μέτρον προβλέπεται ἡ ταχεῖα ἐπέκτασις τῶν ἐπενδύσεων και τῆς ὅλης προσπάθειας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας ἢ αὐστηρὰ ἐφαρμογὴ τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν και κριτηρίων καθίσταται περισσότερον ἐπιβεβλημένη.

4. Ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα (ΕΟΚ) καθιστᾷ ἔτι ἐπιτοκτικωτέραν τὴν γενικὴν προσπάθειαν ἀναδιοργανώσεως καὶ κινητοποίησης διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας. Μετὰ τὴν προοπτικὴν τελωνειακῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐνώσεως μετὰ τὰς ἑξ ἡμετέρων χώρας τῆς ΕΟΚ βασικὸν κριτήριον καὶ κατεύθυνσιν εἰς τὸν ὅλον προσανατολισμὸν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἀποτελεῖ ἡ κατ' ἀπόλυτον προτεραιότητα ἐνίσχυσις καὶ προώθησις εἰς τὴν μεγαλύτεραν δυνατὴν ἔκτασιν τῆς παραγωγῆς εἰδῶν ἐξαγωγίμων ὑπὸ συνθηκῆς διεθνῶς ἀνταγωνιστικῆς. Τὸ πνεῦμα τοῦ κλειστοῦ χώρου καὶ τῆς ἠδξημένης προστασίας πρέπει νὰ ὑποκατασταθῇ διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τῆς ἀνάγκης διαρκῶς μεγαλύτερας ἐπιδόσεως εἰς τὴν αὐξησίν καὶ βελτίωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν ἐφαρμογὴν συγχρόνων μεθόδων ὀργανώσεως παραγωγῆς καὶ ἐμπορίας. Εἶναι οὐσιώδεις νὰ καταστῇ συνειδησις εἰς ὅλους ὅτι αἱ μεταβατικαὶ περίοδοι προεβλέφθησαν εἰς τὴν συμφωνίαν διὰ τὴν ἐξασφαλίσουν τὴν δυνατότητα ταχέως ἀνόδου καὶ προσαρμογῆς τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, οὕτως ὥστε κατὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς ἐνοποίησης τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας νὰ εἶναι βεβαία ἡ ἐπίτευξις ὕψηλων ἐπιπέδων παραγωγικότητος καὶ ἡ ἐξομοίωσις πρὸς τὰ ἐπίπεδα καταναλώσεως τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Πρὸς ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν τούτων ἐπιβάλλεται νὰ καταβληθοῦν ἔντονοι προσπάθειαι πρὸς τὰς δύο κατωτέρω εἰδικωτέρας κατευθύνσεις.

Πρῶτον. Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς ἐξαγωγίμων γεωργικῶν, βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν προϊόντων. Πρὸς τοῦτο ἐπιβάλλεται νὰ συγκεντρωθῶμεν εἰς μικρότερον ἀριθμὸν προϊόντων, διὰ τὰ ὅποια ὁμως νὰ ἐξασφαλίσωμεν μονίμως συνθηκῆς προσφορῆς διεθνῶς ἀνταγωνιστικῆς. Ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὰ ἀγαθὰ τοῦ συγχρόνου ὀλιγοῦ πολιτισμοῦ πρέπει νὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐξάγωμεν εἰς ποίωτητας καὶ τιμὰς ἀνταγωνιστικῆς.

Δεύτερον. Διὰ νὰ κερδίσωμεν χρόνον καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν ταχέως τὴν μεταφορὰν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν συγχρόνων τεχνολογικῶν μεθόδων ἐνδεικνύται νὰ διαμορφωθοῦν τὸ ταχύτερον ἐπιχειρηματικαὶ μονάδες ἐκσυγχρονισμέναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ συνεργασία μετὰ ξένας ὁμοειδεῖς ἐπιχειρήσεις. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ἡ συστηματικὴ προσέλευσις τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῶν κεφαλαίων ἀλλοδαπῶν ἐπιχειρήσεων ἀποτελεῖ ἐπείγουσαν ἀνάγκην. Μόνον μέσῳ τοιοῦτου εἴδους συνεργασιῶν μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν καὶ τῶν ξένων ἐπιχειρήσεων εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ ταχύτερον καὶ πληρέστερον ἡ ἐξομοίωσις τῶν συνθηκῶν παραγωγῆς ἐν Ἑλλάδι πρὸς τὰς ἰσχυρούσας εἰς τὰς ἑξ ἡμετέρων χώρας καὶ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἀποφασιστικὴ ἐπιτάχυνσις τῆς οἰκονομικῆς μας ἀναπτύξεως. Εἶναι ὁμως ἐπίσης ἀναγκαῖον εἰς τὰς τοιαύτας μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ συνεργασίας νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ μεγαλύτερα δυνατὴ συμμετοχὴ ἑλληνικῶν ἐπιχειρηματικῶν δυνάμεων καὶ τεχνικῶν καὶ διοικητικῶν στελεχῶν.

II. Διεθνεῖς οἰκονομικαὶ ἐξελίξεις

1. Ἐνὸς τοῦ 1959 ἦτο ἔτος γενικῆς οἰκονομικῆς ἀνόδου, τὸ 1960 ἡ ἐξέλιξις δὲν χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἐνιαίαν τάσιν. Εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην ἡ ἀρξάμενη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1959 ἢ καὶ ὀλίγον ἐνωρίτερον βιομηχανικὴ ἄνοδος συνεχίσθη μετὰ ὕψηλόν ρυθμὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ μόνον κατὰ τὸ τελευταῖον τρίμηνον τοῦ ἔτους ἐσημειώθησαν συμπτώματα χαλαρώσεως τῆς αὐξητικῆς τάσεως. Διὰ τὸ σύνολον τῶν χωρῶν — μελῶν τοῦ τῶς Ὄργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας ἢ ἀξήθησις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἐντὸς τοῦ 1960 εἶναι σημαντικὴ. Εἰς τὰς καθ' ἑκάστον χώρας παρατηροῦνται μεγάλαι διαφοραὶ ρυθμῶν, εἰς τινὰς δὲ περιπτώσεις ὑπερβαίνουν οὗτοι τοὺς ἀντιστοίχους ρυθμοὺς τοῦ 1959. Εἰς τὰς ἠνωμένας Πολιτείας ἐξ ἄλλου κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἔτους ἐπεκράτησε τάσις οἰκονομικῆς ταπεινότητος καὶ εἰς ὀρισμένους τομεῖς συμπτώματα κάμψεως, τὰ ὅποια κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας ἐνετάθησαν εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ εἶναι ἐκδηλος πλεόν ἡ μετάβασις πρὸς

φάσιν ύφέσεως. Χαρακτηριστικά επίσης είναι αί αντίθετοι έξελίξεις εις τήν άγοράν έργασίας, όπου εις μόν τās 'Ηνωμένας Πολιτείας έπεκράτησε τάσις χαραλώσεως, του άριθμου των άνέρων αύξηθέντος μέχρι ποσοστου 6,4% περίπου του έργατικού δυναμικού εις τό τέλος του έτους, εις δέ τήν Δ. Εύρώπην τά φαινόμενα ύπεραποχολήσεως έξεδηλώθησαν έντονώτερον, άκόμη δέ και μέχρι τέλους του 1960 εις τās περισσότερας χώρας ή στενότης έργασίας δέν έξέλιπεν. 'Η διαπιστουμένη άλλως τε σχετική χαλάρωσις τής οικονομικής άνόδου εις τήν Δυτικήν Εύρώπην κατά τούς τελευταίους μήνας του 1960 ύπήρξε κατά τό μάλλον ή ήτιον συνέπεια των έντεινομένων στενοτήτων εις τās άγοράς έργασίας και των άλλων συντελεστών τής παραγωγής.

'Υπό τήν επίδρασιν των έπικρατουσών εις τās περισσότερας χώρας συνθηκών πλήρους άπασχολήσεως και τάσεως πρός ύπεραποχολήσιν, ήρχισε νά έκδηλουται έξ άλλου κατά τό τελευταίον τρίμηνον του έτους τάσις ύψώσεως του κόστους ζωής εις τās εύρωπαϊκάς χώρας, εις τās περισσότερας των όποιών επί σειράν μηνών είχεν έπικρατήσει σχετική σταθερότης του επιπέδου τιμών. Ούτω άπότομος άνοδος τιμών έσημειώθη κατά τούς τελευταίους μήνας του 1960 εις τήν Μεγάλην Βρεταννίαν, ένώ εις άλλας εύρωπαϊκάς χώρας μεταξύ των όποιων ή Γαλλία και ή Σουηδία, αί ύψώσεις τιμών αί πραγματοποιηθείσαι έντός ολοκλήρου του έτους ήσαν τής τάξεως του 2% έως 4%. 'Η 'Ιταλία έξ άλλου παρουσίασε άξισημείωτον στοθερότητα (ή ύψώσεις του τιμαριθμου καταναλωτου έντός του έτους δέν φαίνεται νά ύπερέβη τό 0,9%). Εις τās 'Ηνωμένας Πολιτείας τέλος ή σημειωθείσα ύψωσις τιμών (0,9) δέν ήτο μόν μεγάλη καθ' έαυτήν, έχει όμως σημασιαν ώς φαινόμενον έκδηλωθέν υπό συνθήκας στασιμότητος και ύφέσεως εις τήν παραγωγικήν δραστηριότητα.

Αί ύψωτικά τάσεις των επιπέδων τιμών άντανακλουν κατά μέγα μέρος τόν πληθωρισμόν κόστους, εις τόν όποιον ώδήγησεν ή έντονος οικονομική άνοδος εις τήν Εύρώπην. 'Υψώσεις μισθών έσημειώθησαν εις τās περισσότερας χώρας, καιτοι κατεβλήθησαν προσπάθειαι άποτροπής των εις τά πλαίσια τής γενικώτερας αντιπληθωρικής κατευθύνσεως που έπεκράτησεν εις τήν οικονομικήν πολιτικήν. Χαρακτηριστικόν αύτης κατά τό μεγαλύτερον τμήμα του 1960 ύπήρξεν ή διατήρησις των έπιτοκίων εις ύψηλά επίπεδα παραλλήλως πρός έτερα μέτρα συγκρατήσεως τής έπεκτατικής τάσεως των πιστώσεων. 'Η πολιτική άκριβου χρήματος εις τήν Εύρώπην ήρχισε νά χαλαροϋται όμως κατά τούς τελευταίους μήνας του έτους και υπό τήν επίδρασιν των έκδηλωθέντων συμπτωμάτων μεταστροφής εις τήν έξέλιξιν τής παραγωγικής δραστηριότητος εις τινας περιπτώσεις, κυρίως όμως—και τοϋτο ίσχύει πρδ παντός διά τήν Γερμανίαν και τήν Μ. Βρεταννίαν—διά λόγους άναγομένους εις τήν έξέλιξιν τής διεθνούς κινήσεως κεφαλαίου και τήν Ισορροπίαν των διεθνών συναλλαγών. 'Εν αντιθέσει πρds τήν έπικρατήσασαν εις τήν Εύρώπην πολιτικήν άκριβου χρήματος, εις τās 'Ηνωμένας Πολιτείας και τόν Καναδάν Έλσβον χώραν ήδη από των πρώτων μηνών του 1960 μειώσεις των έπιτοκίων, τά όποία και διετηρήθησαν χαμηλά μέχρι του τέλους του έτους αύτου, τοσούτω μάλλον καθ' όσον αί μετέπειτα έξελίξεις τής παραγωγικής δραστηριότητος κατέστησαν τοϋτο περισσότερο άναγκαϊον.

Των Ισοζυγίων πληρωμών ή έξελίξεις έχαρακτηρίσθη επίσης από όμοιόμορφον τάσιν εις τήν Δυτικήν Εύρώπην και αντίθετον πρds έκείνην των 'Ηνωμένων Πολιτειών. Ούτω τά μόν έμπορικά Ισοζύγια όλων σχεδόν των εύρωπαϊκών χωρών έχειροτέρευσαν κατά τήν διάρκειαν του 1960—χωρίς όμως τοϋτο νά άντανακλᾶται εις τήν έξέλιξιν των συναλλαγματικών των άποθεμάτων, τά όποια αντίθετως έσημείωσαν αύξήσεις—τό δέ έμπορικόν Ισοζύγιον των 'Ηνωμένων Πολιτειών έβελτιώθη μεγάλως, χωρίς έξ άλλου τοϋτο νά άποτρέψη εύρυτάτην διαρροήν χρυσοϋ από τήν χώραν αύτήν.

2. Εις τήν περιοχήν τής Εύρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος, εις τήν Μ. Βρεταννίαν και εις τās 'Ηνωμένας Πολιτείας τής 'Αμερικῆς ή οικονομική έξέλιξις κατά τήν διάρκειαν του 1960 παρουσιάζεται ειδικώτερον ώς έξής:

Εις την περιοχήν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οικονομικῆς Κοινότητος ἡ οικονομικὴ ἀνοδος συνεχίσθη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ 1960 μὲ πολὺ ὑψηλοὺς ρυθμούς. Οὕτω ἡ ἀύξησις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἐντὸς τοῦ ἔτους αὐτοῦ ὑπολογίζεται περὶ τὸ 10% εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ Γερμανίαν, οὐσιαστικῶς δὲ ἀνωτέρα εἰς τὰς Κάτω Χώρας καὶ τὴν Ἰταλίαν (ὅπου κατὰ τὸ πρῶτον ἐννεάμηνον εἶχεν ἤδη πραγματοποιηθῆ ἀύξησις κατὰ 17%). Ἡ ἐπιτευχθεῖσα εἰς τὰς ἀνωτέρω χώρας σημαντικὴ ἀύξησις τῆς παραγωγικότητος κατέστησε δυνατὴν τὴν συνέχισιν τῆς ἀνόδου παρὰ τὴν ἔντασιν τῆς στενότητος ἐργασίας, ἐνῶ συγχρόνως ἐξουδετέρωσεν ἐν μεγάλῳ μέρει τὰς ἐκ τῶν λαβουσῶν χώραν ὑψώσεων μισθῶν πληθωρικὰς ἐπιδράσεις. Τοῦτο ἰσχύει ἰδίως διὰ τὴν Γαλλίαν καὶ τὰς Κάτω Χώρας, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ἀξιοσημείωτος ὁ συνδυασμὸς τόσοσιν ὑψηλῶν ρυθμῶν ἀνόδου μὲ σταθερότητα τῶν ἐπιπέδων τιμῶν. Εἰς τὴν Γερμανίαν, ἐν τούτοις, ὅπου αἱ ἀυξήσεις μισθῶν ἦσαν μεγαλύτεραι τῆς ἀυξήσεως τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας, ὁ πληθωρισμὸς κόστους ἀντανακλάται εἰς ὑψωτικὰς τάσεις τῶν τιμῶν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ 1960.

Εὐνοϊκὴ ἦτο καὶ ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῶν χωρῶν Εὐρωπαϊκῆς Οικονομικῆς Κοινότητος. Τὸ συνολικὸν συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα τῆς περιοχῆς ἠύξθη μεγάλως χάρις κυρίως εἰς τὰς εἰσοδάς κεφαλαίων καὶ ἀδήλων καὶ πρὸ πάντων χάρις εἰς τὴν χρονίαν πλέον τάσιν σωρευόσεως πλεονασμάτων, τὴν χαρακτηρίζουσαν τὸ γερμανικὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν.

Εἰς τὴν μεγάλην Βρετανίαν, ὅπου ἡ οικονομικὴ ἀνοδος ἦτο ἰδιαίτερος ἔντονος κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, ἡ ἀύξησις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς διεκόπη ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου. Κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τμήμα τοῦ ἔτους ἡ μὲν συνολικὴ παραγωγή διέτηρήθη περίπου στάσιμος, εἰς ἐπίπεδον περὶ τὸ 8% ἀνώτερον ἐκείνου τοῦ προηγουμένου ἔτους, ὡρισμένοι ὅμως κλάδοι, ὅπως ἡ βιομηχανία αὐτοκινήτων καὶ τινες κλάδοι τῆς παραγωγῆς διαρκῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, ἀντιμετώπισαν ἀυξανόμενας δυσχερείας. Ἡ συνεχιζομένη, μέχρι καὶ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τουλάχιστον, ἀνοδος εἰς τοὺς κλάδους κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν ἐξουδετέρωσε τὴν κάμψιν ποῦ ἐξεδηλώθη εἰς πολλὰς βιομηχανίας διαρκῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν. Ἡ ἀπασχόλησις εἰς τὴν βρετανικὴν βιομηχανίαν ἐξ ἄλλου διετηρήθη εἰς ὑψηλὰ ἐπίπεδα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, καίτοι ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου παρατηρεῖται χαλάρωσις τῆς στενότητος ἐργασίας.

Δυσμενεστέρα ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος ἦτο ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν πληρωμῶν ἀντανακλῶσα κυρίως τὴν σημαντικὴν ἀύξησιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἐλλείμματος. Ἐν τούτοις, χάρις εἰς τὴν εὐνοϊκὴν ἐξέλιξιν τῆς κινήσεως κεφαλαίων τὰ συναλλαγματικὰ ἀποθέματα τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας ἐσημείωσαν οὐσιώδη περαιτέρω ἀύξησιν παρὰ τὰ καταβληθέντα σημαντικὰ ποσὰ δι' ἐξόφλησιν χρεῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἡ μεταστροφή εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς οικονομικῆς δραστηριότητος κατὰ τὸ 1960 προήλθε κυρίως ἀπὸ τὴν χαλουργίαν. Εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τὰ συμπτώματα τῆς ὑφέσεως ἐξεδηλώθησαν πολὺ ἔνωρις καὶ ὑπῆρξαν ἰδιαίτερος ἔντονα. Ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰς ἐκ τῶν μηχανολογικῶν βιομηχανιῶν ἡ κάμψις ἦτο σημαντικὴ. Δυσμενὴς ἐπίσιν ἦτο ἡ ἐξέλιξις τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος. Ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἔτους ὁ δείκτης βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἐσημείωσε κάμψιν κατὰ 5,8%. Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ διαπιστωμένη καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτὴν φάσιν ὑφέσεως εἰς τὰς Η.Π.Α. σχετικὴ σταθερότης τοῦ προσωπικοῦ εἰσοδήματός ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῆς παραγωγῆς. Οὕτω ὑπολογίζεται ὅτι ἐντὸς τῶν ἑξ ἑξῶν μηνῶν τῆς ὑφέσεως 1960 τὸ προσωπικὸν εἰσοδήμα ἠύξθη κατὰ 0,2% ἔναντι μειώσεως του κατὰ 0,5% καὶ 0,9% ἀντιστοίχως κατὰ τοὺς ἑξ ἑξῶν πρώτους μῆνας τῶν δύο προηγούμενων ὑφέσεων 1957—1958 καὶ 1953—1954. Τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τὰς ἰδίας περιόδους τῶν ὑφέσεων 1960, 1957—1958 καὶ 1953—1954 ποσοστὰ κάμψεως τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος εἶναι 0,3%, 3,6% καὶ 1,9%.

Τὴν περισσότερον ἀνησυχαστικὴν ἐκδήλωσιν ἐντὸς τῆς ἀμερικανικῆς οἰκονομίας ἀπετέλεσεν ἡ ἐξέλιξις τῆς ἀπασχολήσεως καὶ ἡ μονιμωτέρα τάσις αὐτῆς μετὰ τὴν ὕφεσιν τοῦ 1957—1958. Πράγματι κατὰ τὴν ἐπακολούθησασαν φάσιν ἐντόνου ἀνόδου ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1958 μέχρι τέλους τοῦ 1959, δὲν ἐπετεύχθη ἀπορρόφῃσι τῶν ἀνέργων μέχρι τῶν θεωρουμένων ὡς φυσιολογικῶν ἐν τῇ ἀμερικανικῇ οἰκονομίᾳ ὀρίων. Ὁ ἀριθμὸς τούτων καθ' ὄλην σχεδὸν αὐτὴν τὴν περίοδον ἀντιπροσωπεύει ποσοστὸν ἐπὶ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ περίπου μεταξύ 5 καὶ 6%. Τὸ 1960 τὸ ποσοστὸν τοῦτο ἐκυμάνθη μεγάλως ἀνελθὸν εἰς 6,4% τὸν Δεκέμβριον.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἀμερικανικοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου κατὰ τὸ 1960 ὑπῆρξεν ἰδιαιτέρως εὐνοϊκὴ—τὸ ἐπιτευχθὲν πλεόνασμα ἦτο πολὺ ἀνώτερον ἐκείνου τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν ἦτοι 4,5 δισεκατομμύρια δολλάρια ἔναντι 0,9 δισεκατομμυρίων δολλαρίων τοῦ 1959 καὶ 3,3 δισεκατομμυρίων δολλαρίων τοῦ 1958— χωρὶς ἐν τούτοις τοῦτο νὰ ἀποτρέψῃ, μεγάλην περαιτέρω διαρροὴν χρυσοῦ, συνεπεία τῆς ὁποίας καὶ ἐνετάθη τὸν Νοέμβριον ἡ διεθνὴς κερδοσκοπία εἰς βάρος τοῦ δολλαρίου.

3. Χάρις κυρίως εἰς τὴν ἔντονον οἰκονομικὴν ἄνοδον τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης κατὰ τὸ 1960 τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον ἐσημείωσε περαιτέρω ἀνάπτυξιν, ἡ ὁποία ἐχαρακτηρίσθη ἀπὸ τὰς ἐξῆς τάσεις: Πρῶτον, τὸ μεταξύ τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἀφ' ἑτέρου ἐμπόριον ηὔξηθη κατὰ τρόπον πολὺ ὀλιγώτερον σύμμετρον ἢ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος. Πράγματι ἐνῶ αἱ εὐρωπαϊκαὶ εἰσαγωγαὶ ἐκ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἐξηκολούθησαν νὰ αὐξάνωνται μὲ πολὺ ὕψηλους ρυθμούς, αἱ ἐξαγωγαὶ ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὰς αἰσασιμότητος ἢ καὶ ἐλαφρᾶς κάμψεως μὲ κυρίαν ἐξαιρέσιν τὴν Γερμανίαν. Δεύτερον, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν προῆλθεν κατὰ τὸν μέγιστον μέρος ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐξησιν τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Τρίτον, τὸ ἐνδοευρωπαϊκὸν ἐμπόριον ηὔξηθη περαιτέρω κατὰ μεγαλυτέραν ἀναλογίαν ἢ τὸ ἐμπόριον τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης μετὰ τοῦ λοιποῦ κόσμου, τὸ δὲ πλέον ἐντυπωσιακὸν χαρακτηριστικὸν τῆς ἐξελίξεώς του ἦτο ὁ ὕψηλός ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ ἐμπορίου μεταξύ τῶν ἑξ ἡμετέρων χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινοτήτος. Τέλος, ἡ χαρακτηρισζούσα ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἐξαγωγῶν τῶν χωρῶν πρωτογενοῦς παραγωγῆς καθυστερήσας εἰς τὸν ρυθμὸν αὐξήσεως ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς βιομηχανικὰς χώρας ἐνετάθη ἔτι μᾶλλον ἐντὸς τοῦ 1960 καὶ τοῦτο, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν, ὠδήγησεν εἰς περαιτέρω χειροτέρευσιν τῆς θέσεώς των.

Πράγματι παρὰ τὴν ἔντονον οἰκονομικὴν ἄνοδον εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ ὕφεσις ἐξεδηλώθη μόλις κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ ἔτους, εἰς τὴν διεθνῆ ἀγορὰν πρώτων ὑλῶν ἐπεκράτησε πτωτικὴ τάσις ἀπὸ τοῦ δευτέρου τριμήνου τοῦ 1960 περίπου καὶ τοῦτο προεκάλεσε νέαν χειροτέρευσιν τῶν ὄρων τοῦ ἐμπορίου τῶν χωρῶν πρωτογενοῦς παραγωγῆς, οἱ ὁποῖοι ἐξελίσσονται δυσμενῶς ἀπὸ τοῦ 1954 καὶ ἐνεῦθεν σχεδὸν συνεχῶς.

Ἡδὴ εἰς τὴν δημοσιευθεῖσαν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1960 ἔκθεσιν τῆς GATT περὶ τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, ἡ ὁποία ἀναφέρεται μόνον εἰς τὴν μέχρι τοῦ 1959 περίοδον, ἐτονίσθη ἡ σημασία τῶν μακροχρονίου πλέον χαρακτηριστῶν δυσμενῶν αὐτῶν ἐξελίξεων τοῦ ἐμπορίου τῶν χωρῶν πρωτογενοῦς παραγωγῆς ὡς ἀνασταλτικὸν παράγοντος τῆς οἰκονομικῆς τῶν ἀναπτύξεως. Αἱ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐξελίξεις καθιστοῦν ἀκόμη περισσότερον ὀξὺ τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον διεπίστωσεν ἡ ἀνωτέρω ἔκθεσις καὶ τὸ ὁποῖον ἀπετέλεσε καὶ ἕν ἐκ τῶν θεμάτων τῆς τελευταίας συνόδου τῆς GATT.

Ἡ αὐξησις τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου κατὰ τὸ 1960 ἠσκησεν εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς παγκοσμίου ναυτιλιακῆς δραστηριότητος εἰς τὴν ὁποίαν ἐσημειώθη σχετικὴ ἀναζωογόνησις. Ἡ ηὔξημένη ὁμας ζήτησις ὑπηρεσιῶν τῶν πλοίων δὲν ὠδήγησεν εἰς

άξια λόγου βελτίωσιν τῶν ναύλων καὶ τοῦτο εἶναι συνέπεια τοῦ γεγονότος ὅτι ἀκόμη τὰ ἐν ἄργιᾳ πλοῖα ἀντιπροσωπεύουν σημαντικὴν χωρητικότητα, ἢ ὑπαρξίς τῆς ὁποίας ἀνακόπτει κάθε ὑψωτικὴν τάσιν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει σημαντικὸν εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἐντὸς τοῦ 1960 ἢ ἐν ἄργιᾳ χωρητικότης ἐμειώθη μεγάλως, καίτοι τοῦτο προήλθε περισσότερο ἀπὸ τὴν λαβοῦσαν χώραν εἰς εὐρῆαν κλίμακα διδάλυσι παλαιῶν πλοίων καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ ἐπαναφορὰν πλοίων εἰς λειτουργίαν.

4. Ἐν ἀπὸ τὰ πλέον ἐντυπωσιακὰ γεγονότα τοῦ 1960 ἦτο ἡ ἐκδηλωθεῖσα κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους τούτου ἀπότομος ὑψώσις τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ εἰς τὰς ἐλευθέρως ἀγοράς, ἀντανακλώσα τὴν ἔντασιν τῆς δυσπιστίας πρὸς τὸ δολλάριον εἰς τοὺς διεθνεῖς κερδοσκοπικοὺς κύκλους. Καὶ ἡ μὲν ὑψωτικὴ τάσις, ἢ ὁποία εἶχεν ἤδη ἀρχίσει ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου, ἀνεκόπη μετὰ βραχῦ χρονικὸν διάστημα—κατόπιν τῆς παρεμβάσεως εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ χρυσοῦ τῶν κεντρικῶν τραπεζῶν τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ ἰδίως τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας ἐνισχυμένης καταλλήλως ἀπὸ τὰς ἀμερικανικὰς νομισματικὰς ἀρχάς—καὶ ἡ τιμὴ τοῦ χρυσοῦ ἐπανήλθεν εἰς ἐπίπεδα ὀλίγον ἀπέχοντα τῆς ἐπισήμου ἰσοτιμίας χρυσοῦ—δολλαρίου. Τὸ πρόβλημα ὅμως τῆς ἰσορροπίας τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἢ ὑπαρξίς τοῦ ὁποίου προσέφερε τὴν βάσιν διὰ τὴν εἰς βάρος τοῦ δολλαρίου κερδοσκοπίαν, δὲν ἔπαυσε νὰ ὑφίσταται καὶ ἡ ἀντιμετώπισις αὐτοῦ προσδιορίζει τὰς κατευθύνσεις τῆς ἀμερικανικῆς οικονομικῆς πολιτικῆς.

Ἡ μεταστροφή εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἐξεδηλώθη κατὰ τὸ ἔτος 1958 κατὰ τὸ ὁποῖον ἐσημειώθη ἔλλειμμα 3.477 ἑκατ. δολλ. τακτοποιηθὲν διὰ πωλήσεων χρυσοῦ 2.275 ἑκατ. δολλ. καὶ αὐξήσεως τῶν βραχυπροθέσμων πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ὑποχρεώσεων κατὰ 1.202 ἑκατ. δολλ. Τὸ 1959 τὸ ἔλλειμμα ἠξήθη εἰς 3.826 ἑκατ. δολλ. καὶ αἱ μὲν πωλήσεις χρυσοῦ ἀνήλθον εἰς 731 ἑκατ. δολλ., ἢ δὲ αὐξήσις τῶν βραχυπροθέσμων ὑποχρεώσεων εἰς 3.095 ἑκατ. δολλ. Τὸ 1960 τὸ ἔλλειμμα ἐπανήλθεν εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ 1958 περίπου (3.500 ἑκατ. δολλ.) καλυφθὲν μὲ μεγαλυτέραν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1959 διαρροὴν χρυσοῦ (1.668 ἑκατ. δολλ.) καὶ μικροτέραν αὐξήσιν τῶν βραχυπροθέσμων ὑποχρεώσεων (1.832 ἑκατ. δολλ.). Συνεπεία τῶν ἐξελίξεων τούτων ἀπὸ τοῦ 1958 καὶ ἐντεῦθεν τὸ εἰς χρυσὸν ἀπόθεμα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀπὸ 22.860 ἑκατ. δολλ. εἰς τὸ τέλος τοῦ 1957 κατῆλθεν εἰς 17.805 ἑκατ. δολλ. τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1960.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐντὸς τοῦ 1960 χειροτέρευσις τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καὶ τῆς θέσεως τοῦ δολλαρίου ἐπῆλθε παρὰ τὴν μεγάλην βελτίωσιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, ἢ ἀπότομος μείωσις τοῦ πλεονάσματος τοῦ ὁποίου κατὰ τὰ δύο προηγούμενα ἔτη εἶχεν ἀποτελέσει τὴν αἰτίαν τῆς μεταστροφῆς. εἰς τὴν κίνησιν τοῦ συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος τῶν Η.Π.Α. Ἡ περαιτέρω μείωσις τούτου κατὰ τὸ 1960 προήλθεν ἀπὸ τὴν δυσμενῆ ἐξέλιξιν τῆς κινήσεως κεφαλαίου τῶν τῆς μακροπροθέσμου ὅσον καὶ τῆς βραχυπροθέσμου. Ἡ διαφορά ἐπιτοκίων μεταξὺ Η.Π.Α. ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν χρηματαγορῶν ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὸ μεγαλύτερον τμήμα τοῦ 1960, ἢ πολιτικὴ ἀβεβαιότης λόγω τῶν ἐπιχειρῶν ἐκλογῶν εἰς τὰς Η.Π.Α. καὶ ὠρισμένοι διεθνεῖς πολιτικαὶ ἐξελίξεις ἐνίσχυσαν τὴν κερδοσκοπικὴν κίνησιν κεφαλαίου, ἀποτελέσασα τῆς ὁποίας ἦτο ἡ συρροὴ «θερμοῦ χρήματος» εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς χρηματαγοράς καὶ δὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ τάσις πρὸς ἐπένδυσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ὁποίας συνετέλεσε μεγάλως ἡ ἠξυμένη ἐλκυστικότης τῆς εὐρείας ἀγορᾶς τῆς Ε.Ο.Κ. δὲν φαίνεται νὰ ἔμεινεν ἀνεπηρέαστος ἀπὸ ἐπιδράσεις τῶν δημιουργηθειῶν ἐντυπώσεων περὶ μειωμένης ἀνταγωνιστικότητος τῶν ἀμερικανικῶν βιομηχανικῶν προϊόντων καὶ τῆς ἐν γένει ἀπαισιοδοξίας ἀτμοσφαιράς λόγω τῆς διαψεύσεως τῶν προσδοκῶν ὡς πρὸς τὴν πορείαν τῆς οικονομικῆς δραστηριότητος. Ἀπὸ τὴν διαρροὴν τοῦ ἀμερικανικοῦ συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος [ὠφελήθησαν κυρίως αἱ χώραι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ μεταξὺ αὐτῶν κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἡ Γερμανία.

Ὡς εὐνόητον, τὸ πρόβλημα τοῦ δολλαρίου ἔχει ἀποφασιστικὴν σημασίαν διὰ τὴν διεθνή νομισματικὴν ἰσορροπίαν. Μετὰ τὴν ἐπίσημον δῆλωσιν ἀπὸ μέρους τῆς νέας ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως περὶ ἐμμονῆς εἰς τὴν ἰσχύουσαν ἰσοτιμίαν χρυσοῦ —δολλαρίου καὶ τὴν ἀνακοίνωσιν τῶν γενικῶν γραμμῶν τῆς οἰκονομικῆς τῆς πολιτικῆς ἢ διεθνῆς κερδοσκοπία ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ ἔχει διακοπῆ. Ἄλλὰ διὰ τὰ ἀποτραπῆ ὀριστικῶς νέα ἀναζωογόνησις τῆς ἀποθησαυρίσεως χρυσοῦ, ἢ ὅποια ἐγκλείει κινδύνους καὶ δι' ὅλας τὰς ἄλλας χώρας καὶ ἰδίως δι' ἐκείνας μὲ εὐπαθεῖ νομισματικὴν ἰσορροπίαν θὰ πρέπει νὰ μεταβληθῆ ριζικῶς ἢ κατὰστασις τοῦ ἀμερικανικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Οὕτω ἢ ταχύτερα δυνατὴ ἀποκατάστασις τῆς ἰσορροπίας αὐτοῦ ἀποτελεῖ πρόβλημα ζωτικοῦ ἐνδιαφέροντος ὄχι μόνον διὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ἀλλὰ διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν. Προσαρμογαὶ εἰς τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν πρὸς διευκόλυνσιν τῆς θεραπείας τῆς κρίσεως τοῦ δολλαρίου ἤρχισαν νὰ ἐκδηλοῦνται ἤδη ἐντὸς τοῦ 1960, παρομοίαν δὲ ἐκδηλώσειν ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἀναγγελθεῖσα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος Μαρτίου ἀνατίμησις τοῦ γερμανικοῦ μάρκου. Πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἐξ ἄλλου θὰ συνέβαλε μεγάλως ἡ πραγματοποίησις τῆς ἐπιδιωκομένης ὑπὸ τῶν Η.Π.Α. μεταθέσεως ἑνὸς τμήματος ἐξωτερικῶν κυβερνητικῶν δαπανῶν τῶν εἰς τὰς χώρας ταύτας.

5. Αἱ συναλλαγματικαὶ δυσχέρειαι τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀποτελοῦν μίαν μόνον πλευρὰν τοῦ γενικωτέρου προβλήματος τῆς διεθνoῦς ρευστότητος, τὸ ὅποιον τε' λευταίως παρουσιάζεται πάλιν ὑπὸ ὀξείαν μορφήν. Μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολυμεροῦς ἐμπορίου καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς μετατρεψιμότητος τῶν κυριωτέρων νομισμάτων αἱ ἔθνικαὶ οἰκονομίαι ἔχουν καταστῆ πολὺ περισσότερον εὐαίσθητοι εἰς ἐξελίξεις λαμβανούσας χώραν ἔξω αὐτῶν. Αἱ δυνατότητες πολὺ εὐρύτερων μετακινήσεων βραχυπροθέσμων κεφαλαίων ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν κατὰ χώρας διαφορῶν εἰς τὰ ἐπιτόκια ἢ ἐξ ἄλλων λόγων ἀποτελοῦν πρόσθετον παράγοντα δυνάμενον νὰ προκαλῆ σοβαρὰς διαταραχὰς εἰς τὰ ἰσοζύγια πληρωμῶν. Ἡ ἐξέυρεσις μεθόδων ἀποτροπῆς τῶν διαταραχῶν τούτων καὶ ἐξασφαλίσαις μεγαλυτέρας σταθερότητος τῶν νομισμάτων καὶ ἰδίως ἐκείνων, τὰ ὅποια παίζουν τὸν κύριον ρόλον εἰς τὰς διεθνεῖς συναλλαγὰς ἀπασχολεῖ καὶ τοὺς φορεῖς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν μεγάλων χωρῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰδικoῦς τῶν συναφῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν. Εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἀναζητήσεως αὐτῆς φρονόμεν ὅτι ὡς μία ἐκ τῶν λύσεων θὰ ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπισθῆ ἡ ἀύξησις τῆς διεθνoῦς ρευστότητος διὰ τῆς κινητοποιήσεως τῶν ὕφισταμένων παγκοσμίων συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων μέσῳ τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου. Κατὰ τὴν ἐτήσιαν συνέλευσιν τοῦ Ὀργανισμοῦ τούτου τοῦ ἔτους 1957 εἴχονεν ἤδη προτείνει, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συζητήσεως διὰ τὴν αὕξησιν τῶν *quota* τῶν χωρῶν—μελῶν, ὡς ἐξεταστέαν λύσιν τὴν καθιέρωσιν ἑνὸς εἴδους συμψηφιστικῆς λειτουργίας μέσῳ τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου, διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐπετυχάνετο μέρος τῶν συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων τῶν πιστωτριῶν χωρῶν νὰ διοχετεύεται εἰς τὰς ἀντιμετωπιζούσας δυσχερείας ὀφειλετρίας χώρας. Τὴν πρότασιν ταύτην ὑπεβάλομεν προσφάτως πρὸς τὸν Διευθυντὴν τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου ὑπὸ συστηματικωτέραν διατύπωσιν. Αἱ κύριαι γραμμαὶ τοῦ προτεινομένου ὑφ' ἡμῶν μηχανισμοῦ ἔχουν ὡς ἑξῆς :

Τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον θὰ ἔχη τὴν διακριτικὴν εὐχέρειαν νὰ συνάπτῃ εἰδικὰς συμφωνίας μετὰ τῶν χωρῶν μελῶν αἵτινες, βάσει τῶν ἐξελίξεων τῆς σχέσεως μετὰ τῶν συναλλαγματικῶν τῶν διαθεσίμων καὶ τῶν ἐτησίων εισαγωγῶν τῶν ἢ καὶ βάσει τῆς αὕξεσεως τοῦ εἰς χρυσὸν τμήματος τῶν συναλλαγματικῶν τῶν διαθεσίμων, θὰ δύνανται νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς πλεονασματικά. Αἱ χώραι αὗται, τῇ αἰτήσῃ τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου, θὰ θέτουν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ σημαντικῶν τμήμα τῆς ἐτήσιας αὕξεσεως τῶν συναλλαγματικῶν τῶν διαθεσίμων. Ἐν συνδυασμῷ καὶ κατ' ἀντιστοιχίαν πρὸς τὰς ἀνωτέρω συμφωνίας τὸ Ταμεῖον θὰ δύναται νὰ συνάπτῃ εἰδικὰς συμφωνίας μετὰ τῶν χωρῶν αἵτινες, ἄνευ ὑπαιτιότητός των, ἀντι-

μετωπίζουν άξειας συναλλαγματικής δυσχερείας. Αι χώραι αὐται ὑπὸ προϋποθέσεις ἐξασφαλιζούσας τὸ Ταμεῖον καὶ τὴν ρευστότητα αὐτοῦ θὰ δύνανται νὰ λάβουν δάνεια συναλλαγματικῆς ἐνισχύσεως πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἰσορροπίας εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τῶν τομέα. Αἱ ὡς ἄνω λειτουργίαι τοῦ Ταμεῖου θὰ ἐξασφαλιζῶνται διὰ τῆς ρήτηρας χρυσοῦ. Τὸ ταμεῖον θὰ εἰσπράττη τόκους ἐπὶ τῶν παρεχομένων ὑπ' αὐτοῦ δανείων καὶ θὰ καταβάλλη τόκους εἰς τὰς πιστωτριάς χώρας, καθ' ὃ μέτρον θὰ χρησιμοποιοῖ τὰ ὑπ' αὐτῶν τιθέμενα εἰς τὴν διάθεσιν του ποσά.

Διὰ τοῦ συστήματος τούτου, τὸ ὁποῖον εὐχερῶς δύνανται νὰ ἐνταχθῇ εἰς τὸ καταστατικὸν τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμεῖου, πιστεύομεν ὅτι θὰ καταστῇ δυνατόν νὰ ἐξουδετερωθῇ ἡ προκαλουμένη ἐκ τῆς ἐμμένου πλεονασματικῆς θέσεως ὠρισμένων χωρῶν ἀκίνητοποιήσις συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων. Ἐπὶ πλέον διὰ τοῦ ὡς ἄνω μηχανισμοῦ θὰ διευκολυνθῇ ἡ θέσις τῶν χωρῶν, τῶν ὁποίων τὰ νομίσματα χρησιμοποιοῦνται εὐρέως ὡς συναλλαγματικὰ διαθέσιμα (δολλάριον, στερλίνα) ἀποφευγόμενων τῶν κρίσεων τοῦ διεθνοῦς νομισματικοῦ συστήματος. Διὰ τῶν δημιουργηθησομένων δυνατοτήτων αὐξήσεως καὶ ἀνακατανομῆς τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων μέσῳ τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμεῖου θὰ παρακαμφθοῦν οἱ δισταγμοὶ οἱ παρατηρούμενοι τόσον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν πλεονασματικῶν ὅσον καὶ τῶν ἔλλειμματικῶν χωρῶν, ὅταν πρόκειται νὰ ἐνεργήσουν ἀπ' εὐθείας μεταξὺ τῶν, καὶ θὰ ἐνισχυθῇ οὐσιωδῶς ἡ συμβολὴ τοῦ Ταμεῖου εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν διεθνῶν νομισματικῶν προβλημάτων.

III. Νομισματικαὶ ἐξελίξεις

Αὐξήσις ρευστότητος - παράγοντες μεταβολῆς μέσων πληρωμῆς

1. Μεταξὺ τέλους 1959 καὶ τέλους 1960, ἡ μὲν κυκλοφορία τραπεζογραμματίων ἠξήθη κατὰ 1583 ἑκατ. δρχ. ἢ 17,6%, τὸ δὲ σύνολον τῶν μέσων πληρωμῆς (εἰς τὸ ὁποῖον περιλαμβάνονται ἐπὶ πλέον τὰ κέρματα καὶ αἱ καταθέσεις ὕψους) κατὰ 2.477 ἑκατ. δρχ. ἢ 19% ἔναντι ἀντιστοίχων αὐξήσεων κατὰ 1.165 ἑκατ. δρχ. ἢ 14,9% καὶ 1.822 ἑκατ. δρχ. ἢ 16,2% ἐντὸς τοῦ 1959. Ἐτι μεγαλύτεραι διαφοραὶ εἰς τὰς ποσοστιαίας αὐξήσεις προκύπτουν ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν μέσων ἐτησίων ἐπιπέδων τῆς κυκλοφορίας τραπεζογραμματίων καὶ τοῦ συνόλου τῶν μέσων πληρωμῆς. Οὕτω τὸ μὲν μέσον ἐπίπεδον τῆς κυκλοφορίας τραπεζογραμματίων ἠξήθη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1959 καὶ 1960 κατὰ 1.316 ἑκατ. δρχ. ἢ 16,9%, τὸ δὲ μέσον ἐπίπεδον τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 2.336 ἑκατ. δρχ. ἢ 21% ἔναντι ἀντιστοίχων αὐξήσεων κατὰ 534 ἑκατ. δρχ. ἢ 7,4% καὶ 981 ἑκατ. δρχ. ἢ 9,5% μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1958 καὶ 1959.

Τὸ ποσοστὸν αὐξήσεως τῶν μέσων πληρωμῆς ὑπῆρξε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος οὐσιωδῶς μεγαλύτερον τοῦ ποσοστοῦ αὐξήσεως τοῦ εἰς τρεχούσας τιμὰς ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Τοῦτο σημαίνει ὅτι συνεχίσθη καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ μείωσις τῆς ταχύτητος κυκλοφορίας τῶν μέσων πληρωμῆς καὶ ἠξήθη ἀντιστοίχως ἡ ρευστότης τῆς οἰκονομίας. Γενικώτερον δὲ ἡ αὐξήσις τῶν ρευστῶν διαθεσίμων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑπῆρξε πολὺ μεγαλύτερα ἢ ὅσον δεῖκνύει ἡ πτώσις τῆς ταχύτητος κυκλοφορίας τῶν μέσων πληρωμῆς, δεδομένου ὅτι ἔλαβε χώραν παραλλήλως καὶ ταχυτάτη αὐξήσις τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου, αἱ ὁποῖαι δύνανται ἀνά πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἀναλαμβάνωνται.

Εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ 1960 νομισματικὴν ἐπέκτασιν συνετέλεσεν ἡ ἀσκηθεῖσα νομισματικὴ πολιτικὴ ἀπὸ τῶν τελευταίων μηνῶν τοῦ 1959 πρὸς τόνωσιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἡ ὁποία εἶχεν ἐμφανίσει συμπτώματα χαλαρώσεως. Πρὸς τοῦτο ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐπεδιώχθη ἡ αὐξήσις τῶν δαπανῶν τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων διὰ τῆς ἐπιταχύνσεως τῆς ἐκτελέσεως τῶν ὑπὸ κατασκευὴν ἔργων καὶ τῆς ἐπισπεύσεως τῆς ἐνάρξεως νέων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπεφασίσθη ἡ ἄρσις ἢ χαλάρωσις ὑφιστα-

μένων πιστωτικών περιορισμών. Η πολιτική αυτή δεν συνεπήγετο πληθωρικούς κινδύνους υπό τας κρατούσας κατά τὸ παρελθὸν ἔτος νομισματικὰς καὶ γενικωτέρας οικονομικὰς συνθήκας καὶ εὐδικώτερον τὰς ὑφισταμένας δυνατότητας ἀυξήσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ τῶν εἰσαγωγῶν. Ἡ σημειωθείσα ἀύξηση τοῦ κόστους ζωῆς ὀφειλομένη κυρίως εἰς τὴν μειωμένην παραγωγὴν ὠρισμένων γεωργικῶν προϊόντων δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐκδήλωσις γενικωτέρων πληθωρικῶν πιέσεων εἰς τὴν οἰκονομίαν.

Ἡ ἠυξημένη ρευστότης τῆς οἰκονομίας δημιουργεῖ εὐχέρειαν ἀυξήσεως τῶν δαπανῶν πρὸς περισσοτέρας τῆς μιᾶς κατευθύνσεις μὲ ἀποτέλεσμα ἐνδεχομένως ὑπέρμετρον διεύρυνσιν τῆς συνολικῆς ἐθνικῆς δαπάνης. Τοιοῦτου εἴδους ἐξελίξεις δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς γενικωτέρας νομισματικὰς διαταραχὰς ἰδίως ὅταν καθίσταται ἐπιτακτικώτερα ἢ πλήρης κινητοποίησης τῆς ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως διὰ τὴν στήριξιν ἑνὸς ταχέως ἐπεκτεινομένου προγράμματος παραγωγικῶν ἐπενδύσεων, δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν. Πρὸ τινῶν ἐτῶν ἢ ταχέα ἀύξησης τῆς ρευστότητος ὀφείλετο εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀναβίωσιν τῆς ροπῆς πρὸς τραπεζικὴν κατάθεσιν, καθ' ὃν χρόνον συνεχίζετο ἡ ἀπροθυμία πρὸς δέσμευσιν ἀποταμιευμάτων εἰς μακροπροθέσμους τοποθετήσεις. Ἡδὴ, ὑπάρχον ἐνδείξεις ὅτι αἱ συνθήκαι ἔχουν οὐσιωδῶς μεταβληθῆ καὶ ὅτι ἀυξάνεται σταθερῶς τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ διὰ τοποθετήσεις εἰς χρηματιστηριακοὺς τίτλους. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς εἶναι δυνατόν νὰ ἀναγκαῖον νὰ ἐφαρμοσθῆ πολιτικὴ ἀποτρίπουσα τὴν περαιτέρω ὑπέρμετρον ἀύξησην τῆς ρευστότητος τῆς οἰκονομίας καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἐνδεχομένας νομισματικὰς διαταραχὰς, συγχρόνως δὲ κατευθύνουσα ἐν ἀυξανόμενον τμήμα τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως πρὸς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις διὰ τῆς κινητοποίησης ἰδίως τῆς κεφαλαιαγορᾶς.

2 Οἱ προσδιοριστικοὶ παράγοντες τῶν μέσων πληρωμῆς παρουσιάζουν ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων διάφορον ἐξέλιξιν κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῶν ἐξελίξεων τοῦ 1960 εἶναι αἱ ἄκρως ἀντίθετοι, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1959, νομισματικαὶ ἐπιδράσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας, ὁ ὁποῖος ἤσκησεν ἐντὸς τοῦ 1960 ἀυξητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 1.059 ἑκατ. δρχ., ἔναντι μειωτικῆς τοιαύτης κατὰ 922 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1959. Ἡ οὐσιώδης αὕτη διαφορά ἀντανακλᾷ κυρίως τὴν ἐξέλιξιν τῶν καταθέσεων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι ἐνῶ εἶχον ἀυξηθῆ κατὰ 961 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1959, ἐμειώθησαν κατὰ 1.015 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1960.

Αἱ ἐν λόγῳ ἐξελίξεις εἰς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα ὀφείλονται ἄφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν οὐσιωδῶς μεγαλυτέραν κατὰ τὸ 1960 διεύρυνσιν τῆς πιστοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας, ἄφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν σημειωθείσαν μικροτέραν ἀύξησην τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων. Ἐντὸς τοῦ 1960, ἡ ἀύξησης τῶν τραπεζικῶν πιστώσεων πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα ἀνῆλθεν εἰς 3.380 ἑκατ. δρχ., ἔναντι ἀυξήσεως τῶν τραπεζικῶν καταθέσεων (πλὴν τῶν καταθέσεων ὄψεως, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὰ μέσα πληρωμῆς) κατὰ 2.489 ἑκατ. δρχ. Τὸ 1959 ἡ ἀντίστοιχος ἀύξησης τῶν τραπεζικῶν πιστώσεων ἀνῆλθεν εἰς 2.273 ἑκατ. δρχ. ἔναντι ἀυξήσεως τῶν καταθέσεων κατὰ 3.247 ἑκατ. δρχ. Ἡ ἐντὸς τοῦ 1960 μεγαλυτέρα ἀύξησης τῶν πιστώσεων προήλθε κυρίως ἐκ τῆς πιστωτικῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, εἰς πολλὰς περιπτώσεις πέραν τῶν παραγωγικῶν ἀναγκῶν τῶν χρηματοδοτουμένων τομέων.

Ὁ ὑπὸ εὐρείαν ἔννοιαν δημόσιος τομεὺς, εἰς τὸν ὁποῖον περιλαμβάνονται πλὴν τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως, οἱ Δημόσιοι Ὄργανισμοὶ καὶ αἱ Δημόσιαι Ἐπιχειρήσεις, ἤσκησεν ἐντὸς τοῦ 1960 ἀυξητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 3.350 ἑκατ. δρχ. ἔναντι ἀντιστοίχου ἀυξητικῆς ἐπίσης ἐπιδράσεως κατὰ 2.867 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1959.

Εἰδικώτερον, ἡ Κεντρικὴ Διοίκησις ἐμφανίζει μεγαλυτέραν ἀυξητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ τὸ 1960 ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1959 (2.694 ἑκατ. δρχ.

το 1959 και 2.901 εκατ. δρχ., το 1960). Δέον εν τούτοις να παρατηρηθῆ ὅτι ἡ ἐντὸς τοῦ 1960 ἀξητική ἐπίδρασις δὲν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν δαπανῶν καὶ τῶν ἐξ ἐγγυρῶν πηγῶν ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ, δεδομένου ὅτι εἰς τὸ σκέλος τῶν ἐσόδων τῶν λογαριασμῶν τοῦ Δημοσίου περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἀντληθέντα μέχρι τέλος Δεκεμβρίου 1960 460 εκατ. δρχ. ἐκ τοῦ προϊόντος τοῦ ἐκδοθέντος κατὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον, ὁμολογιακοῦ δανείου 750 εκατ. δρχ. Οὕτω εἰς τὴν πραγματικότητα, ἡ ἀξητική ἐπίδρασις τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος ἀνέρχεται κατὰ τὸ 1960 εἰς 3.360 εκατ. δρχ. ἤτοι εἶναι κατὰ πλεόν τῶν 660 εκατ. δρχ. ἀνωτέρα τῆς ἀντιστοίχου ἀξητικῆς ἐπίδρασεως ἐντὸς τοῦ 1959.

Ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω μεγαλύτερα ἀξητική ἐπίδρασις τῶν λογαριασμῶν τοῦ Δημοσίου ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος προήλθεν ἐκ τῆς ἀξήσεως τῶν πληρωμῶν διὰ κρατικὰς ἐπενδύσεις—ἡ ὁποία κατὰ μικρὸν μόνον ποσοστὸν ἀντεσταθμίσθη ἐκ τῆς ἀνόδου τῶν ἐσόδων ἐξ ἐπενδύσεων—ὡς ἐπίσης καὶ ἐκ τῆς μεγαλύτερας ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀξήσεως τοῦ χρεωστικοῦ ὑπολοίπου τοῦ Λογαριασμοῦ Καταναλωτικῶν Ἀγαθῶν ἐξ αἰτίας τῶν ἠῤῥημένων πληρωμῶν δι' εἰσαγωγὰς καὶ τῆς καθολικῆς συγκεντρώσεως τοῦ σίτου. Ἀντιθέτως, ἐκ τῶν λογαριασμῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος προκύπτει σημαντικῶς ἠῤῥημένη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος συμβολὴ τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων (937 εκατ. δρχ. ἔναντι 321 τοῦ 1959).

Ἡ μέθοδος χρηματοδότησεως μέρους τῶν κρατικῶν ἐπενδύσεων διὰ τῆς ἐκδόσεως ἐντόκων γραμματίων ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὴν αὐτὴν περίπτωσιν καὶ κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη. Αἱ νομισματικαὶ ἐν τούτοις ἐπίδρασεις ὑπῆρξαν οὐσιωδῶς διάφοροι. Κατὰ τὸ 1959 ἡ ἀγορὰ ἐντόκων γραμματίων ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν συνολικῆς ἀξίας 1.285 εκατ. δρχ. ἐχρηματοδοτήθη ἐξ ὀλοκλήρου ἐκ συγκεντρωθεισῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους νέων καταθέσεων. Ἀντιθέτως, ἐντὸς τοῦ 1960 τὸ ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἐπενδυθὲν εἰς ἔντοκα γραμμάτια τοῦ Δημοσίου ποσὸν τῶν 931 εκατ. δρχ. προήλθεν ἐξ ἀναλήψεων καταθέσεων αὐτῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος δημιουργηθεισῶν εἰς προηγουμένας περιόδους—ἤτοι κατ' οὐσίαν διὰ τῆς ἐκδόσεως νέου χρήματος.

Οἱ Δημόσιοι Ὄργανισμοὶ ἐμφανίζονται ὅτι ἤσκησαν ἐντὸς τοῦ 1960 μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν μέσων πληρωμῆς κατὰ 85 εκατ. δρχ., ἔναντι 102 εκατ. δρχ. τοῦ 1959 Ἐὰν ὅμως ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἐνὸς ἡ ἐπένδυσιν ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους διαθεσίμων τῶν ἐν λόγῳ Ὄργανισμῶν τῆς τάξεως τῶν 100 εκατ. δρχ. εἰς ὁμολογιακοὺς τίτλους καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως χρηματοδοτήσις ἔργων τῶν Ὄργανισμῶν Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως διὰ ποσὸν 640 εκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1960 καὶ 457 εκατ. δρχ. τὸ 1959, προκύπτει ὅτι τὸ συνολικὸν ταμιακὸν ἀνοίγμα τοῦ τομῆος τούτου ἀνῆλθεν εἰς 455 εκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1960 ἔναντι 315 εκατ. δρχ. τὸ 1959.

Αἱ Δημόσιοι Ἐπιχειρήσεις ἤσκησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀξητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 534 εκατ. δρχ., ἔναντι 275 εκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1959. Ἀλλὰ καὶ τοῦ τομῆος τούτου τὰ συνολικὰ ταμιακὰ ἀνοίγματα εἰς τὴν πραγματικότητα ὑπερβαίνουν κατὰ πολὺ τὰ ἀνωτέρω ποσὰ καὶ κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη. Ἐὰν εἰς τὸν δανεισμὸν ἐκ τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος προστεθοῦν τὸ προϊόν τοῦ ἐκδοθέντος ὁμολογιακοῦ δανείου τῆς Δ.Ε.Η., ἡ ὑπὸ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ κάλυψις ἐλλείμματος διαχειρίσεως τῶν σιδηροδρομικῶν δικτύων ἐκ 485 εκατ. δρχ. ὡς καὶ ἡ συμβολὴ τοῦ Δημοσίου κατὰ 130 εκατ. δρχ. εἰς τὸ πρόγραμμα ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Χώρας καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ χρηματοδότησις τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων τῶν σιδηροδρόμων κατὰ 93 εκατ. δρχ., τὸ συνολικὸν ταμιακὸν ἀνοίγμα τοῦ τομῆος τῶν Δημοσίων Ἐπιχειρήσεων ἀνέρχεται εἰς 1.600 εκατ. δρχ. περίπου κατὰ τὸ 1960, ἔναντι 1.340 εκατ. δρχ. τοῦ 1959. Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθῆ ὅτι εἰς τὸ ἀνοίγμα τοῦ ἔτους 1960 ἔχει συτελέσει καὶ τὸ ἔκτακτον γεγονός τῆς ἐντὸς τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου καταβολῆς 460 εκατ. δρχ. διὰ τὴν πρώτην δόσιν τοῦ τιμήματος ἐξαγορᾶς τῆς Η.Ε.Α.Π.

Τέλος, ὁ ἐξωτερικὸς τομεὺς ἤσκησεν ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς προσφορᾶς χρήματος κατὰ 1,105 ἑκατ. δρχ. ἔναντι αὐξητικῆς ἐπιδράσεως κατὰ 292 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1959. Ὡς ἐπίδρασις τοῦ τομέως τούτου θεωρεῖται ἡ μεταβολὴ τῆς συναλλαγματικῆς θέσεως τῆς Χώρας πρὸ τοῦ δανεισμοῦ τοῦ Δημοσίου ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τῆς παρεχομένης βοήθειας. Μετὰ τὰς ἐκ τῶν δύο τούτων παραγόντων ἐπιδράσεις προκύπτει αὐξησις τῶν συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων κατὰ 466 ἑκατ. δραχμῶν.

Μεταβολαὶ εἰς τὰς τιμὰς

Τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν ὑπέστη κατὰ τὸ τελευταῖον τρίμηνον τοῦ 1960 τὸν ἀντίκτυπον τῶν διακυμάνσεων τῆς παραγωγῆς ὀρισμένων ἀγροτικῶν προϊόντων. Εἰς τὰς σημειωθείσας ὑψώσεις ἐντὸς τῆς περιόδου αὐτῆς ὀφείλεται τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἑλληνικοὶ τιμάριθμοι παρουσιάζουν μεταξὺ τοῦ τέλους τοῦ 1959 καὶ τοῦ τέλους τοῦ 1960 οὐσιωδῶς μεγαλύτερας αὐξήσεις ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀντιστοιχοὺς αὐξήσεις κατὰ τὰ δύο προηγούμενα ἔτη Οὕτω ἡ αὐξησις τοῦ ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καταρτιζομένου δείκτου τιμῶν χονδρικῆς πωλήσεως τῆς περιοχῆς Ἐπιβατικῶν—Πειραιῶς μεταξὺ Δεκεμβρίου 1959 καὶ Δεκεμβρίου 1960 ἀνήλθεν εἰς 6,1%, ἐνῶ μεταξὺ μὲν Δεκεμβρίου 1959 καὶ Δεκεμβρίου 1958 εἶχε σημειωθῆ αὐξήσις κατὰ 1,3% μόνον, μεταξὺ δὲ Δεκεμβρίου 1958 καὶ Δεκεμβρίου 1957 μείωσις κατὰ 1,3%. Ἡ αὐξησις αὕτη τοῦ τιμαρίθμου χονδρικῆς πωλήσεως κατὰ τὸ 1960 εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1956. Ἐξ ἄλλου ὁ ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος καταρτιζόμενος δείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ ὁσημείωσεν αὐξήσιν μεταξὺ Δεκεμβρίου 1959 καὶ Δεκεμβρίου 1960 κατὰ 3,4%. Δεδομένου ὅτι ὁ δείκτης οὗτος ἤρχισε προσφάτως καταρτιζόμενος, δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα πρὸς σύγκρισιν μὲ τὰς ἐξελίξεις τῶν προηγουμένων ἐτῶν. Ὁ ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καταρτιζόμενος εἰς τὸ παρελθὸν τιμάριθμος κόστους ζωῆς περιοχῆς Ἐπιβατικῶν, τοῦ ὁποῦ ὁ ὑπολογισμὸς διεκόπη ἀφ' ὅτου ἤρχισε δημοσιευόμενος ὁ νέος δείκτης, εἶχε σημειώσῃ μεταξὺ Δεκεμβρίου 1958 καὶ Δεκεμβρίου 1959 αὐξήσιν κατὰ 2,7% καὶ μεταξὺ τῶν Δεκεμβρίων τῶν ἐτῶν 1957 καὶ 1958 αὐξήσιν κατὰ 1%. Ἄλλὰ τοῦτο μόνον ἐνδεικτικὴν ἀξίαν ἔχει.

Λόγῳ τοῦ ὅτι, ὡς ἤδη ἐλέχθη, αἱ κυριώτεροι ἐκ τῶν ἀνατιμήσεων ἐξεδηλώθησαν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ ἔτους, ἡ αὐξησις τῶν μέσων ἐτησίων ἐπιπέδων τιμῶν τοῦ 1960 εἶναι οὐσιωδῶς μικρότερα τῆς μεταξὺ ἀρχῆς καὶ τέλους τοῦ ἔτους αὐξήσεως. Οὕτω ὅσον ἀφορᾷ μὲν τὸν τιμάριθμον χονδρικῆς πωλήσεως τὸ μέσον ἐτήσιον ἐπίπεδον αὐτοῦ κατὰ τὸ 1960 ὑπερέβη κατὰ 2,3% τὸ ἀντίστοιχον ἐπίπεδον τοῦ 1959 (ἡ ἀντίστοιχος μεταβολὴ κατὰ μὲν τὸ ἔτος 1959 ἦτο ὑψωσις κατὰ 1,6% κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1958 κάμψις κατὰ 2,4%), ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὸν δείκτην τιμῶν καταναλωτοῦ ἡ αὐξησις τοῦ μέσου ἐτησίου ἐπιπέδου τοῦ 1960 ἐν συγκρίσει πρὸς ἐκεῖνο τοῦ 1959 ἀνῆλθεν εἰς 1,6% μόνον. Ἡ διαπιστουμένη οὐσιωδῶς μεγαλύτερα ὑψωσις τοῦ τιμαρίθμου χονδρικῆς πωλήσεως ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν δείκτην τιμῶν καταναλωτοῦ δὲν ἐξηγεῖται μόνον ἀπὸ τὴν διάφορον σύνθεσιν καὶ στάθμισιν τῶν δύο τούτων τιμαρίθμων. Αἱ διαφοραὶ ὀφείλονται ἐν μέρει καὶ εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὁ δείκτης τιμῶν χονδρικῆς πωλήσεως καλύπτει μόνον τὴν ἀγορὰν Ἐπιβατικῶν—Πειραιῶς, ἐνῶ ὁ δείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ καλύπτει ἅπαντα τὰ ἀστικὰ κέντρα τῆς Χώρας.

Αἱ ἰσχυρότεροι αὐξητικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν τιμαρίθμων προῆλθον ἐκ τῆς ἀνατιμήσεως τοῦ ἐλαιολάδου, τῶν γεωμήλων, τῆς ὀρυζῆς καὶ τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων συνεπείᾳ τῆς οὐσιωδῶς μειωμένης παραγωγῆς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἰσχυρὸν καθεστῶς εἰσαγωγῆς τῶν προϊόντων αὐτῶν. Εἰδικῶς ὅσον ἀφορᾷ τὰ γαλακτοκομικὰ προϊόντα ἡ ἄνοδος τῶν τιμῶν δὲν ἦτο ἄσχετος πρὸς τὴν ἄρσιν τῶν διατιμήσεων, ἡ ὁποία ἐκρίθη σκόπιμος διὰ τὴν

προώθησιν τῆς βελτιώσεως τῆς ποιότητος τῶν προϊόντων τούτων. Πάντως, κατόπιν τῶν διενεργηθησῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους εισαγωγῶν ἐλαίων καὶ ὀρύζης, αἱ τιμαὶ τῶν δύο τούτων εἰδῶν ἐκάμφθησαν ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους, παρέμειναν δὲ περίπου σταθεραὶ εἰς τὰ χαμηλότερα ταῦτα ἐπίπεδα κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους μῆνας τοῦ 1961.

Ἡ ὑψώσεις τῶν τιμῶν τῶν ὄσων ἀνω βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς συνέβαλε κατὰ 86% εἰς τὴν μεταξὺ τῶν Δεκεμβρίων 1959 καὶ 1960 ἄνοδον τοῦ τιμαριθμοῦ χονδρικῆς πωλήσεως καὶ κατὰ 37% εἰς τὴν ἀντίστοιχον ἄνοδον τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ. Ἡ ὑψώσεις τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαιολάδου εἰδικώτερον καλύπτει τὸ 31% τῆς ἀξίσεως τοῦ τιμαριθμοῦ χονδρικῆς πωλήσεως καὶ τὸ 10% τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ. Αὐξητικὸς ἐπίσης, ἀλλὰ εἰς μικρὸν βαθμὸν, ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ τιμαριθμοῦ χονδρικῆς πωλήσεως μὲν ἐλαφρὰ περαιτέρω ἄνοδος (1,6%) τῶν τιμῶν εἰσαγομένων εἰδῶν, ἐπὶ τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ δὲ ἡ διὰ τὴν ἀγροτικὴν ἀσφάλισιν ἐπιβληθεῖσα ἀξίσις τῆς φορολογίας ὠρισμένων εἰδῶν ὡς ὁ καφές, τὸ κακάο, ὁ ζῦθος καὶ τὰ σιγαρέττα.

Αἱ ὑψώσεις τῶν ἐλληνικῶν τιμαριθμῶν κατὰ τὸ 1960 κατόπιν τῶν ὄσων ἄνω ἐντόνων ἀνατιμητικῶν ἐπιδράσεων κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ ἔτους συγκρίνονται ὡς ἀκολουθεῖ πρὸς τὰς ἀντιστοιχοῦς μεταβολὰς εἰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς χώρας. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν τιμαριθμὸν χονδρικῆς πωλήσεως ἔναντι ἀξίσεως τοῦ ἐλληνικοῦ τιμαριθμοῦ κατὰ 6,1% μεταξὺ Δεκεμβρίου 1959 καὶ Δεκεμβρίου 1960 αἱ ἀντίστοιχοι ἀξίσεις ἦσαν 3,2% εἰς τὴν Φιλανδίαν, 1,8% εἰς τὴν Σουηδίαν, 1,5% εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ 0,9% εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν. Ὅσον ἀφορᾷ ἔξ ἄλλου τὰς τιμὰς καταναλωτοῦ ἔναντι ἀξίσεως κατὰ 3,4% ἐν Ἑλλάδι, ἡ ἀξίσις ἀνῆλθεν εἰς 3,8% εἰς τὴν Γαλλίαν, 3,3% εἰς τὴν Σουηδίαν, 3% εἰς τὴν Φιλανδίαν, 1,7% εἰς τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον καὶ 0,9% εἰς τὴν Ἰταλίαν. Πρέπει ὅμως νὰ ληφθῆ ὅτι εἰς τὰς περισσοτέρας ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ δὴ εἰς τὰς μεγαλύτερας ἔξ αὐτῶν αἱ σημειωθεῖσαι ὑψώσεις τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν, ἐκδηλωθεῖσαι ἰδίᾳ πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους ὑπὸ συνθήκας ταχείας ἀξίσεως τῶν εἰσοδημάτων καὶ τῆς ζητήσεως ἀντανακλοῦν γενικώτερας πληθωρικὰς πιέσεις καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ζητήσεως καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ κόστους. Ἀντιθέτως εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ ἀξίσεις ὀφείλονται κατὰ κύριον λόγον εἰς συμπτωματικὰ αἴτια, τῶν ὁποίων ἡ ἐπίδρασις δέον νὰ ἀναμένεται ὅτι θὰ εἶναι χροικῶς μᾶλλον περιορισμένη.

Δικαιολογεῖται, ἐπομένως, τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἄνοδος τῶν ἐλληνικῶν τιμαριθμῶν κατὰ τὸ 1960, καίτοι αἰσθητῆ, δὲν ἀποτελεῖ μεταστροφὴν τῆς ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1956 τάσεως σταθεροποιήσεως τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Εἶναι οὐσιώδεις ὅμως νὰ παρατηρηθῆ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ προλαμβάνονται ἐξελιξίεις ὡς αἱ σημειωθεῖσαι κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ παρελθόντος ἔτους οὕτως ὥστε νὰ ἀποφεύγωνται αἱ ἐνδεχόμεναι γενικώτεροι δυσμενεῖς συνέπειαι αὐτῶν. Τοῦτο ἔχει ὄλως ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἡ μικρὰ περίοδος ἐντόνου πληθωρισμοῦ ἔχει καταστήσει τὸν πληθυσμὸν ἰδιαιτέρως εὐαίσθητον εἰς ἀποτόμους ἀνατιμήσεις βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ ἐλαιολάδου. Ἡ ἐξασφάλισις τῆς σταθερότητος τῶν τιμῶν τῶν εἰδῶν τούτων ἀποτελεῖ βασικὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἀποφυγὴν ψυχολογικῶν ἀντιδράσεων, αἱ ὅποιαι δύνανται νὰ ἔχουν γενικώτερας διαταρακτικὰς συνεπείας. Ἐποχικαὶ ὑψώσεις τῶν τιμῶν ὑποκινῶσαι διεκδικήσεις ἀναπροσαρμογῶν ἀμοιβῶν δύνανται νὰ ὀδηγήσουν εἰς ἄνοδον τοῦ κόστους παραγωγῆς μὲ μονιμώτερας καὶ εὐρυτέρας ὑψωτικὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τιμῶν. Εἶναι διὰ τοῦτο ἀπαραίτητον νὰ συστηματοποιηθῆ καὶ παγιοποιηθῆ ἡ πολιτικὴ παρεμβάσεως διὰ ρυθμιστικῶν ἀποθεμάτων καὶ διὰ καταλλήλου χειρισμοῦ τῶν εισαγωγῶν πρὸς ἐξουδετέρωσιν ἐν τῇ γενέσει τῶν διαταρακτικῶν παραγόντων, αἱ ἐκ τῶν ὁποίων ζημίαι θίγουν ὀλόκληρον τὴν οἰ-

κονομίας και φαλκιδεύουν εις τελευταίαν ἀνάλυσιν τὸ εἰσόδημα τῶν παραγωγῶν.

Ἡ κρατικὸς προϋπολογισμὸς

1. Ἐκ τῶν προσωρινῶν στοιχείων τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους προκύπτει ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν δημοσίων ἐσόδων, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἐσόδων ἐξ ἐπενδύσεων καὶ κυκλοφορίας κερμάτων, ἀνῆλθεν εἰς 15.722 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς χρήσεως 1960, ἔναντι 14.722 ἑκατ. δρχ. τῆς χρήσεως τοῦ 1959. Ἀντιστοιχῶς αἱ δαπάναι τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ 1960 διὰ τρεχοῦσας ἀνάγκας (ἄνευ τῶν δαπανῶν δι' ἔργα ὑποδομῆς Ν.Α.Τ.Ο., τὰ ὁποῖα χρηματοδοτοῦνται δι' ἀντιστοιχῶν εἰσφορῶν τῶν κρατῶν μελῶν τοῦ ἐν λόγῳ Ὄργανισμοῦ) καὶ διὰ δημοσίας ἐπενδύσεις ἀνῆλθον εἰς 18.353 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 17.033 ἑκατ. δρχ. τῆς χρήσεως 1959. Οὕτω τὸ πρὸ βοήθειας καὶ δανεισμοῦ ἀνοιγμα τοῦ προϋπολογισμοῦ ἠδῆξήθη κατὰ 320 ἑκατ. δρχ., ἦτοι ἀπὸ 2.311 ἑκατ. κατὰ τὴν χρῆσιν 1959 ἀνῆλθεν εἰς 2.631 ἑκατ. κατὰ τὴν χρῆσιν 1960. Ἡ διέυρυνσις αὕτη τοῦ ἀνοιγματος τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ὀφείλεται εἰς τὴν αὐξησιν τῶν δαπανῶν τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων κατὰ 714 ἑκατ. δρχ., ἡ ὁποία ἀντεσταθμίσθη ἐν μέρει μόνον ἐκ τοῦ κατὰ 291 ἑκατ. δρχ., μεγαλύτερου πλεονάσματος τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ—πρὸ οἰασδήποτε εἰσπράξεως ἐκ βοήθειας καὶ ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ—καὶ τῆς κατὰ 103 ἑκατ. δρχ. αὐξήσεως τῶν ἐσόδων ἐξ ἐπενδύσεων.

Τὸ ἀνωτέρω ἀνοιγμα τῆς χρήσεως 1960 ἐκαλύφθη κατὰ 738 ἑκατ. δρχ. διὰ κεφαλαίων τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας καὶ 715 ἑκατ. δρχ., ἐκ τοῦ δανείου τῆς γερμανικῆς κυβερνήσεως, κατὰ 73 ἑκατ. δρχ. ἐκ δανείων τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ταμεῖου Δανείων Ἀναπτύξεως, κατὰ 53 ἑκατ. δρχ. ἐκ λοιπῶν πηγῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον δι' ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ.

2. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ 1959, κατὰ τὸ 1960 ἡ αὐξήσις τῶν ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν ἐσόδων τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ ὑπῆρξε ταχύτερα τῆς αὐξήσεως τῶν δαπανῶν αὐτοῦ. Κατὰ τὸ Γενικὸν Λογιστήριον τοῦ Κράτους, συνυπολογιζομένων εἰσπράξεων 13 ἑκατ. δρχ. τὸ 1960 καὶ 155 ἑκατ. δρχ. τὸ 1959 ἐξ ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ καὶ βοήθειας δι' εἰδικὰς δαπάνας τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ, ἡ συμβολὴ τούτου εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων ἀνέρχεται εἰς 962 ἑκατ. δρχ. τὸ 1960 ἔναντι 813 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1959. Τὸ σύνολον τῶν ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν τρεχόντων ἐσόδων ἀνῆλθε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς 15.192 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 14.295 ἑκατ. δρχ. τὸ 1959—ἦτοι ἐσημειώθη μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἔτων αὐξήσις κατὰ 897 ἑκατ. δρχ. ἢ 6,3%. Αἱ τρέχουσαι ἐξ ἄλλου δαπάναι (ἄνευ τῶν δαπανῶν δι' ἔργα ὑποδομῆς Ν.Α.Τ.Ο.) τοῦ 1960 ἐκτιμῶνται βάσει προσωρινῶν στοιχείων εἰς 14.243 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 13.637 ἑκατ. δρχ. τὸ 1959, σημειωθεῖσης οὕτω μεταξὺ τῶν δύο ἔτων αὐξήσεως κατὰ 606 ἑκατ. ἢ 4,4%.

Ἡ αὐξήσις τῶν ἐσόδων τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ προῆλθεν ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν φορολογικῶν εἰσπράξεων, ἡ συνολικὴ αὐξήσις τῶν ὁποίων—μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν τῆς Δωδεκανήσου—ἀνῆλθεν εἰς 1,052 ἑκατ. δρχ. ἢ 8,4% ἐνῶ ἀντιθέτως τὸ σύνολον τῶν λοιπῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐσημείωσε πτώσιν. Εἰδικώτερον τὰ ἔσοδα ἐκ τῶν ἀμέσων φόρων ἠδῆξήθησαν κατὰ 105 ἑκατ. δρχ. ἢ 4,1% ἀνεληθόντα εἰς 2.650 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 2.545 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1959. Ἡ αὐξήσις αὕτη ἔλαβε χώραν παρὰ τὴν κατὰ 117 μείωσιν τῶν ἐσόδων ἐκ φόρων παρελθόντων ἔτων, ὀφείλεται δὲ κατὰ κύριον λόγον εἰς τὴν αὐξησιν τῆς ἀποδόσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος φυσικῶν προσώπων (κατὰ 150 ἑκατ. δρχ. ἢ 11%).

Ἡ αὐξήσις τῆς ἀποδόσεως τῶν ἐμμέσων φόρων ἐξ ἄλλου ἀνῆλθεν εἰς 947 ἑκατ. δρχ. ἢ 9,5%, ὀφειλομένη κυρίως εἰς τὴν ἀνοδὸν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριό-

τητος καί τῶν συναλλαγῶν ὡς καί τήν αὐξησιν τῶν εισαγωγῶν καί γενικώτερον τῆς καταναλώσεως καί κατὰ μικρόν μόνον ποσοστὸν εἰς αὐξησιν τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν.

Εἰς τὴν αὐξησιν τῆς ἀποδόσεως τῆς φορολογίας κατὰ τὸ 1960 συνετέλεσαν ἐπίσης καί αἱ καταβαλλόμεναι προσπάθειαι διὰ τὴν καλυτέραν σύλληψιν τῆς φορολογητέας ὕλης. Ἡ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν δὲ αὐτὴν συνέχισις καί ἔντασις τῶν προσπαθειῶν, εἶναι ἀναγκαῖα ὅτι μόνον πρὸς ἐξασφάλισιν φορολογικῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ καί διὰ νὰ καταστοῦν ἀποτελεσματικὰ τὰ καθιερωθέντα φορολογικὰ κίνητρα διὰ παραγωγικὰς ἐπενδύσεις.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς τρεχούσας δαπάνας τῆς χρήσεως 1960, ἡ κατὰ 606 ἑκατ. δρχ. αὐξησις αὐτῶν, ἔναντι τοῦ προηγουμένου ἔτους, προήλθε κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος ἐκ τῆς κατὰ 400 ἑκατ. δρχ. περίπου αὐξήσεως τῶν δαπανῶν διὰ μισθοῦς καί συναφεῖς παροχὰς εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Δημοσίου καί ἐκ τῆς κατὰ 175 ἑκατ. δρχ. περίπου ἠϋξημένης δαπάνης διὰ τὴν ἐξυπρέτησιν τοῦ μεταπολεμικοῦ δημοσίου χρέους. Αἱ λοιπαὶ τρέχουσαι δαπάναι συνεκρατήθησαν εἰς τὰ ἐπίπεδα τοῦ 1959.

3. Τὸ χρεωστικὸν ὑπόλοιπον τοῦ Λογισιασμοῦ Καταναλωτικῶν Ἀγαθῶν ἠϋξήθη κατὰ 732 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἔναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως 263 ἑκατ. δρχ. τὸ 1959. Ἡ μεγαλύτερα αὕτη αὐξησις τοῦ χρεωστικοῦ υπολοίπου ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς ἠϋξημένας πληρωμάς, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ ἔτους, διὰ τὴν προμήθειαν ἐλαίων καί κτηνοτροφῶν ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ, ὡς καί εἰς τὴν ἔλκκληρωτικὴν συγκέντρωσιν τῆς ἐμπορευσίμου ποσότητος σίτου, διὰ τὴν ὁποίαν ἐδαπανήθησαν 1.935 ἑκατ. δρχ. τὸ 1960 ἔναντι 1.367 ἑκατ. δρχ. τὸ 1959.

Πλὴν τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω αὐξήσεως τῶν κρατικῶν ἀποθεμάτων, εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ χρεωστικοῦ υπολοίπου τοῦ Λογισιασμοῦ Καταναλωτικῶν Ἀγαθῶν συνέβαλεν ἐπίσης καί ἡ εἰς βάρος τοῦ λογαριασμοῦ τούτου ἐπίδοσις ἐξ 150 ἑκατ. δρχ. τῶν καλλιεργειῶν βάμβακος καί ψυχανθῶν. ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς γενικωτέρας ἐπιδιώξεως ἀναδιαιρθώσεως τῶν καλλιεργειῶν καί ἐντατικοποιήσεως τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς.

Τὸ ἔλλειμμα ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἐφοδίων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος δὲν ὑπερέβη τὰ 107 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 399 ἑκατ. δρχ. (περιλαμβανομένης τῆς ζημίας τῆς ὄλης διαχειρίσεως σίτου) τοῦ 1959 καί ἐκαλύφθη κατὰ τὴν παράτασιν τῆς χρήσεως 1960 ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ.

4. Αἱ δαπάναι τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ δημοσίων ἐπενδύσεων ἀνῆλθον εἰς 4.110 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1960, ἔναντι 3.396 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1959, ἥτοι ἐσημείωσαν αὐξησιν μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἔτων κατὰ 714 ἑκατ. δρχ. ἢ 21%. Ὡς συνέβη καί κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, μέρος τῶν δαπανῶν διὰ δημοσίας ἐπενδύσεις τοῦ 1960 ἐχρηματοδοτήθη διὰ τῆς ἐκδόσεως ἐντόκων γραμματίων. Ἄλλ' ἐνῶ κατὰ τὸ 1959 αἱ ἐμπορικαὶ τράπεζαι εἶχον τοποθετήσει εἰς ἔντοκα γραμμάτια τοῦ Δημοσίου τμῆμα τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἐκεῖνου συγκεντρωθεισῶν εἰς αὐτάς νέων καταθέσεων, κατὰ τὸ 1960 αἱ ἐπενδύσεις τῶν εἰς ἔντοκα γραμμάτια τοῦ Δημοσίου ἐχρηματοδοτήθησαν ἐκ τῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη συγκεντρωθεισῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος καταθέσεων τῶν καί ἐπομένως ἤσκησαν αὐξητικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Καί αἱ ἐξελίξεις μὲν αὐταί, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ὑπὸ τὰς συνθήκας αἱ ὁποῖαι ἴσχυον κατὰ τὸ μεγαλύτερον τμῆμα τοῦλάχιστον τοῦ παρελθόντος ἔτους, δὲν ὠδήγησαν εἰς νομισματικὰς διαταραχάς. Ὑπὸ τὰς πρῶσας ὁμως συνθήκας, δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ χρηματοδότησις τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων διὰ μεθόδων, αἱ ὁποῖαι ὀδηγοῦν ἀμέσως

ή έμμέσως εἰς τὴν αὐξησιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Ὡς ἐτονίσθη καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, ἡ ἐκτέλεσις ἠδξημένων προγραμμάτων δημοσίων ἐπενδύσεων, ἰδίᾳ ἐφ' ὅσον συνοδεύεται ἀπὸ παράλληλον αὐξησιν τῶν ἐπενδύσεων καὶ τῆς ἐν γένει δραστηριότητος τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως, δεόν νά στηρίζεται ὁλονὲν καὶ περισσότερο ἐπὶ ἠδξημένης συμβολῆς τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ.

Περαιτέρω αὐξησιν ἐσημείωσαν ἐπίσης ἐντός τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ αἱ παράλληλοι ἐπενδύσεις. ἤτοι αἱ ἐπενδύσεις Δημοσίων Ἐπιχειρήσεων καὶ Ὑργανισμῶν (ΔΕΗ, ΟΤΕ καὶ Ἑργατικὴ Κατοικία) ὡς καὶ αἱ χρηματοδοτοῦμεναι ὑπὸ τοῦ ΟΧΟΑ καὶ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς. Αὗται βάσει προσωρινῶν ἀπολογιστικῶν στοιχείων ἀνῆλθον συνολικῶς εἰς 2.188 ἑκατ. δρχ. τὸ 1960 ἔναντι 2.007 τοῦ 1959—μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν χρηματοδοτηθεισῶν ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ δημοσίων ἐπενδύσεων—καὶ ἐχρηματοδοτήθησαν ἐξ ὑγιῶν κατὰ τὸ πλεῖστον πηγῶν. Εἰδικώτερον, ἡ Δημοσία Ἐπιχείρησις Ἠλεκτρισμοῦ ἠντλήσεν ἐξ ἰδιωτικῶν ἀποταμιεύσεων 400 ἑκατ. δρχ. διὰ τῆς ἐκδόσεως εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν ὁμολογιακοῦ δανείου, ἔναντι 300 ἑκατ. δρχ. καθ' ἕκαστον τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν, ἐνῶ μέρος τῶν χορηγήσεων μέσης καὶ μακρᾶς προθεσμίας τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἐχρηματοδοτήθη κατ' οὐσίαν διὰ μεταφορᾶς κεφαλαίων ἐξ ἄλλων πιστωτικῶν ὀργανισμῶν.

5. Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως 1961 προβλέπει σύνολον πληρωμῶν διὰ τρεχοῦσας δαπάνας (ἀνευ ἔργων ὑποδομῆς Ν.Α.Τ.Ο.) καὶ ἐπενδύσεις 20.246 ἑκατ. δρχ. καὶ ἔσοδα ἐξ ἐλληνικῶν πηγῶν 16.726 ἑκατ. δρχ. Ἐπομένως τὸ ἄνοιγμα ἐκ τῆς δημοσιονομικῆς διαχειρίσεως προβλέπεται εἰς 3.250 ἑκατ. δρχ. ἤτοι εἶναι κατὰ 889 ἑκατ. δρχ. μεγαλύτερον τοῦ ἀντιστοίχου ἀνοίγματος τοῦ παρελθόντος ἔτους. Ἡ διεύρυνσις τοῦ ἀνοίγματος θὰ προέλθῃ ἀφ' ἐνός ἐκ τῆς προβλεπομένης αὐξήσεως τῶν δαπανῶν διὰ κρατικὰς ἐπενδύσεις κατὰ 890 ἑκατ. δρχ., ἔναντι αὐξήσεως τῶν ἀντιστοίχων ἐσόδων κατὰ 270 ἑκατ. δρχ., καὶ ἀφ' ἐτέρου ἐκ τῆς προβλεπομένης μειώσεως τῆς συμβολῆς τοῦ τρέχοντος προϋπολογισμοῦ εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ προγράμματος ἐπενδύσεων εἰς 700 ἑκατ. δρχ. τὸ 1961.

Τὸ ἀνωτέρω ἄνοιγμα προβλέπεται ὅτι θὰ κολυφθῆ κατὰ 880 ἑκατ. δρχ. ἐκ κεφαλαίων τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας, κατὰ 715 ἑκατ. δρχ. ἐκ τοῦ γερμανικοῦ δανείου, κατὰ 120 ἑκατ. δρχ. ἐκ λοιπῶν πηγῶν ἐξωτερικοῦ καὶ κατὰ τὰ ὑπόλοιπα 1.805 ἑκατ. δρχ. δι' ἐσωτερικοῦ δανεισμοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων ὁμως 750 ἑκατ. δρχ. ἠντλήθησαν ἤδη διὰ τὸ ἐκδοθέντος ἐντός τοῦ παρελθόντος Νοεμβρίου ὁμολογιακοῦ δανείου οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Μεγάλης σημασίας διὰ τὴν πρόωθσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας εἶναι ἡ προγραμματισθεῖσα αὐξήσις τῶν κρατικῶν δαπανῶν δι' ἐπενδύσεις ἀπὸ 4.110 ἑκατ. δρχ. τὸ 1960 εἰς 5.000 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ τρέχον ἔτος. Παράλληλως ὁμως πρὸς τὴν αὐξησιν τῆς συνολικῆς δαπάνης τοῦ προγράμματος, εἶναι σκόπιμον ἀλλὰ καὶ δυνατόν μετὰ τὴν ἤδη συντελεσθεῖσαν πρόοδον ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάρτισιν τῶν τεχνικοοικονομικῶν μελετῶν τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ἐργῶν καὶ τὴν δημιουργίαν τῶν ἀπαραιτήτων ὀργανωτικῶν προϋποθέσεων νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ συγκέντρωσις αὐτοῦ εἰς ἔργα ὕψηλῆς παραγωγικότητος. Τοῦτο εἶναι περισσότερο ἀναγκαῖον σήμερον ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, καθ' ὅσον ἡ κινητοποιήσις ἰδιωτικῶν ἀποταμιεύσεων διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῶν κρατικῶν δαπανῶν ἐπενδύσεων περιορίζει ἀντιστοίχως τοὺς διαθέσιμους πόρους πρὸς χρηματοδότησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας καὶ ἐνδέχεται νὰ οδηγήσῃ εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον εἰς περικοπὴν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων, μεγαλύτερας παραγωγικότητος. Δέον νὰ σημειωθῆ ἐν προκειμένῳ ὅτι, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἡ ἱεράρχησις τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων δύνανται νὰ πραγματοποιηθῆ εὐχερέστερον καὶ μετὰ μεγαλύτερας ἀκριβείας.

IV. Τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν

Γενικαὶ ἐξελίξεις

Τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἠδξήθη ἀπὸ 59,8 ἑκατ. κατὰ τὸ 1959 εἰς 80,3 ἑκατ. δολλ. τὸ 1960 ὑπερβάν οὕτω κατὰ τι καὶ τὸ ἐξ 78,8 ἑκατ. δολλ. ἀντιστοιχοῦν ἔλλειμμα τοῦ 1958. Ἄλλ' ἐνῶ κατὰ τὸ 1958 ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἔλλειμματος ἐκ τρεχουσῶν συναλλαγῶν εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦτο εἶχεν ὀδηγήσει εἰς αἰσθητὴν μείωσιν τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων, κατὰ τὸ 1960 ἡ διατήρησις τῆς καθαρᾶς κινήσεως κεφαλαίων συμπεριλαμβανομένων καὶ τοῦ χρησιμοποιηθέντος ποσοῦ τοῦ γερμανικοῦ δανείου ὡς καὶ τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας εἰς τὰ ἠδξήμενα ἐπίπεδα τοῦ 1959 ἐπέτρεψε περαιτέρω αὔξησιν τοῦ συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος τῆς Χώρας, καίτοι μικροτέραν ἐκείνης τοῦ 1959. Συγκεκριμένως ἡ αὔξησις τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων ἀνήλθεν εἰς 16 ἑκατ. δολλ. τὸ 1960, ποσὸν ὄπερ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ ἐν τρίτον περίου τῆς κατὰ 46 ἑκατ. δολλ. αὔξησεως τῆς πραγματοποιηθείσης κατὰ τὸ 1959.

Ἡ κατὰ τὸ 1960 σημειωθείσα αὔξησις τοῦ ἔλλειμματος ἐκ τρεχουσῶν συναλλαγῶν ὀφείλεται εἰς τὴν οὐσιώδη διεύρυνσιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἔλλειμματος, τὸ ὁποῖον ἀνήλθεν εἰς 288,5 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 242,3 ἑκατ. δολλ. τὸ 1959. Τὸ αἷτιον τῆς ἐξελίξεως ταύτης ἦτο ἡ αὔξησις τῶν πληρωμῶν δι' εἰσαγωγὰς ἀπὸ 454,8 ἑκατ. δολλ. τὸ 1959 εἰς 497,1 ἑκατ. δολλ. τὸ 1960—ἦτοι εἰς ἐπίπεδον ἐλαφρῶς ἄνωτερον τοῦ 1958—ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἐλαφρὰν κάμψιν τῶν ἐξαγωγῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνήλθον εἰς 208,6 ἑκατ. δολλ. τὸ 1960 ἔναντι 212,5 ἑκατ. δολλ. κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος. Αἱ καθαρὰ ἄδηλοι εἰσπράξεις ἐσημείωσαν περαιτέρω οὐσιώδη αὔξησιν ἀνελθοῦσαι εἰς 208,2 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 182,5 ἑκατ. δολλ. κατὰ τὸ 1959 καὶ τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς κατὰ 36 ἑκατ. δολλ. αὔξησεως τῶν ἀδῆλων πόρων, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀντιστοιχεῖ αὔξησις τῶν ἀδῆλων πληρωμῶν κατὰ 10 ἑκατ. δολλ. Ἡ κατὰ 26 ἑκατ. δολλ. αὔξησις τῶν καθαρῶν πόρων ἀντεστάθμισεν εἰς σημαντικὸν βαθμὸν τὴν διεύρυνσιν τοῦ ἀνοίγματος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου καὶ οὕτω ἡ αὔξησις τοῦ ἔλλειμματος ἐκ τρεχουσῶν συναλλαγῶν περιορίσθη εἰς 20 ἑκατ. δολλ. ἦτοι εἰς ποσὸν κατώτερον τοῦ ἡμίσεος τῆς αὔξησεως τοῦ ἔλλειμματος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου. Ἡ καθαρὰ κίνησις κεφαλαίων ἐξ ἄλλου, ἀνελθοῦσα εἰς 52,2 ἑκατ. δολλ. παρέμεινεν εἰς τὰ αὐτὰ περίου ἐπίπεδα ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος.

Ἀποτέλεσμα τῶν ὡς ἄνω ἐξελίξεων ὑπῆρξεν ἡ διαμόρφωσις τοῦ πρὸ βοηθείας ἔλλειμματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 28 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 4,2 ἑκατ. δολλ. κατὰ τὸ 1959. Ἡ αὔξησις αὕτη τοῦ συνολικοῦ ἔλλειμματος τοῦ ἰσοζυγίου ἐξωτερικῶν πληρωμῶν ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ αὐτοῦ περίου ποσοῦ ἀμερικανικῆς βοηθείας καὶ κατὰ τὰ δύο ἔτη ὠδήγησεν εἰς τὴν οὐσιωδῶς μικροτέραν αὔξησιν τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων κατὰ τὸ 1960 ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1959. Τὸ σύνολον τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων τῆς Χώρας εἰς τὸ τέλος Δεκεμβρίου τοῦ 1960 ἀνῆρχετο εἰς 223,5 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 207,6 ἑκατ. δολλ. εἰς τὸ τέλος τοῦ 1959, καὶ ἀντεπροσώπευε βάσει τοῦ μέσου μηνιαίου ρυθμοῦ τῶν πληρωμῶν δι' εἰσαγωγὰς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀξίαν εἰσαγωγῶν πλέον τῶν πέντε μηνῶν.

Ἡ συναλλαγματικὴ κατάστασις τῆς Χώρας παραμένει οὕτω ἀπὸ βραχυχρονίου σκοπιᾶς ἱκανοποιητικὴ καὶ ἰσχυρά. Δὲν ἔχει ὅμως ἐπέλθει οὐσιώδης πρόοδος πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ἰσοζυγίου ἐξωτερικῶν πληρωμῶν ἀπὸ τὰς βασικὰς ἀδυναμίας του, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἐξελίξεως του κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ εἰδικώτερον ἐκ τῆς κατὰ τὸ 1960 σημειωθείσης διευρύνσεως τοῦ ἔλλειμματος τοῦ ἰσοζυγίου τρεχουσῶν συναλλαγῶν λόγῳ τῆς ἐπιδεινώσεως τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου παρὰ τὴν ταχεῖαν ἀνοδικὴν πορείαν τῶν ἀνδῆλων εἰσπράξεων.

Ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον

Μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1959 σημειωθείσαν κάμψιν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκτάκτων παραγόντων, αἱ πληρωμαὶ δι' εἰσαγωγὰς ἀνήλθον εἰς 497 ἑκατ. δολλ. κατὰ τὸ 1960, ἀυξηθεῖσαι οὕτω κατὰ 42 ἑκατ. δολλ. ἤτοι περίπου κατὰ 9%. Ἡ ἀύξησις αὕτη ἐξεδηλώθη κατὰ κύριον λόγον εἰς τὰς εἰσαγωγὰς καταναλωτικῶν ἀγαθῶν καὶ πρώτων ὑλῶν, ἐνῶ αἱ εἰσαγωγαὶ κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν ἐσημείωσαν ἑλαφρὰν κάμψιν ὀφειλομένην εἰς τὴν μείωσιν τῶν πληρωμῶν δι' εἰσαγωγὰς τοῦ προγράμματος δημοσίων ἐπενδύσεων. Αἱ πληρωμαὶ δι' ἰδιωτικὰς εἰσαγωγὰς κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν ἀντιθέτως παρουσιάζουν αὕξησιν ἔναντι τοῦ παρελθόντος ἔτους. Ἐὰν ὁμως ληφθοῦν ὑπὸ ὄψιν καὶ αἱ μεταβολαὶ τῶν ἔναντι τοῦ ἑξωτερικοῦ ὑποχρεώσεων, αἱ ὁποῖαι ἐμειώθησαν κατὰ 1 ἑκατ. δολλ. περίπου τὸ 1960 ἐνῶ εἶχον ἀυξηθῆ κατὰ 7,4 ἑκατ. δολλ. τὸ 1959, καὶ αἱ ἰδιωτικαὶ εἰσαγωγαὶ κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν ἐφραίνονται κάμψιν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

Τὸ ἥμισυ περίπου τῆς συνολικῆς αὐξήσεως τῶν πληρωμῶν δι' εἰσαγωγὰς ὀφείλεται εἰς τὰς ἠύξημένας εἰσαγωγὰς τροφίμων ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἰδίᾳ τῆς μειωμένης παραγωγῆς ἐλαίων τοῦ 1960 ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς αὐξήσεως τῆς ζήτησεως ζωοκομικῶν προϊόντων, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας αἱ εἰσαγωγαὶ τῶν εἰδῶν τούτων οὐσιωδῶς ὑπερέβησαν τὰ ἐπίπεδα τῶν προηγουμένων ἐτῶν. Ἡύξημένοι ἐπίσης εἶναι καὶ αἱ εἰσαγωγαὶ πρώτων ὑλῶν ἀντανακλῶσαι τὴν σημειωθείσαν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἀνάδοις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς κατὰ τὸ 1960 ὡς καὶ αἱ εἰσαγωγαὶ ὀλικῶν κατασκευῶν. Αἱ εἰσαγωγαὶ ἐτοιμῶν βιομηχανικῶν προϊόντων παρουσιάζουν ἐπίσης αὕξησιν. Τὸ πλεόν ἀξιοσημείωτον χαρακτηριστικὸν τῆς αὐξήσεως αὐτῆς εἶναι ἡ σχετικῶς περιορισμένη συμβολὴ τῶν εἰδῶν πολυτελείας μὲ τὴν ἐξαίρεσιν τῶν ἰδιωτικῶν αὐτοκινήτων, τῶν ὁποίων αἱ εἰσαγωγαὶ μετὰ τὴν σημειωθείσαν κατὰ τὸ 1959 κάμψιν ἀνήλθον καὶ πάλιν εἰς ἐπίπεδα ἀνώτερα καὶ τὴν πραγματοποιηθέντων κατὰ τὸ 1958.

Ἐὰν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν καὶ αἱ μεταβολαὶ τῶν ὑπολοίπων ἐκ πιστώσεων τοῦ ἑξωτερικοῦ, τὸ σύνολον τῶν εἰσαγωγῶν κατὰ τὸ 1960—παρὰ τὴν ἐπίδρασιν ἐκτάκτων παραγόντων ὡς αἱ ἠύξημένοι εἰσαγωγαὶ βασικῶν τροφίμων λόγω μειωμένης παραγωγῆς—ἐμφανίζεται ἑλαφρῶς κατώτερον ἐκείνου τοῦ 1957 καὶ 1958. Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν αὕξησιν τῆς ἔγχωριος παραγωγῆς σίτου, ἡ ὁποία συνετέλεσε εἰς σημαντικὴν μείωσιν τῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ διυλιστηρίου πετρελαίου. Δὲν φαίνεται ὁμως νὰ ἔλαβε χώραν εἰς μεγάλην ἔκτασιν ὑποκατάστασις εἰσαγομένων βιομηχανικῶν προϊόντων δι' ἔγχωριως παραγομένων. Ἐξ ἄλλου ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ πτώσις τῆς μέσης ἀξίας εἰσαγωγῶν ἀπὸ τοῦ 1957 καὶ ἐντεῦθεν ὡς καὶ τὸ γεγονός, ὅτι αἱ εἰσαγωγαὶ εἶχον οὐσιωδῶς ἐπηρεασθῆ κατὰ τὸ 1958 ἀπὸ ἔντονον τάσιν αὐξήσεως τῶν ἀποθεμάτων, ἡ στασιμότης εἰς τὰς εἰσαγωγὰς κατὰ τὰ ἔτη 1958 καὶ 1960 δὲν δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἔλαβε χώραν ὀργανικὴ βελτίωσις τῆς σχέσεως τῆς αὐξήσεως τῆς ζήτησεως δι' εἰσαγόμενα προϊόντα πρὸς τὴν αὕξησιν τοῦ χρηματικοῦ εἰσοδήματος.

Ἐναντι τῶν ὡς ἄνω ἐξελίξων εἰς τὰς εἰσαγωγὰς, αἱ ἐξαγωγαὶ ἀνελθοῦσαι εἰς 208,6 ἑκατ. δολλ. κατὰ τὸ 1960 ὑπελείφθησαν κατὰ τὴν τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ 1959 ἐὰν εἰς αὐτὰς συνυπολογισθοῦν καὶ αἱ ἔκτακτοι ἐξαγωγαὶ σίτου. Ἀφαιρουμένων τούτων τὸ σύνολον τῶν ἐξ ἐξαγωγῶν συναλλαγματικῶν ἐσόδων τοῦ 1960 εἶναι κατὰ τὴν ἀνώτερον ἐκείνου τοῦ 1959. Αὐξήσεις ἔναντι τοῦ 1959 ἐμφανίζουν κυρίως αἱ ἐξαγωγαὶ ἐλαιολάδου λόγω τῆς ἠύξημένης παραγωγῆς τοῦ 1959, κορινθιακῆς σταφίδος, ὀρυκτῶν καὶ μεταλλευμάτων, κολοφωνίου καὶ βιομηχανικῶν—ἰδίᾳ κλωστοῦφαντουργικῶν—προϊόντων, τὰ ὁποῖα ἐπλησίασαν καὶ πάλιν τὸ ἐπίπεδον τοῦ 1958. Μικρὰν αὕξησιν ἐπίσης ἐμφανίζουν αἱ ἐξαγωγαὶ κασπινοῦ λόγω ἠύξημένων ἀγορῶν τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν, καίτοι ἡ μέση τιμὴ ἐξαγωγῆς ἐσημείωσεν ἑλαφρὰν περαιτέρω κάμψιν. Αἱ κυριώτεροι μειώσεις ἐμφανίζονται εἰς τὰς ἐξαγωγὰς σουλτανίνας λόγω τῆς μειωμένης ἐσοδείας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν

πτώσιν τῆς τιμῆς αὐτῆς εἰς τὸ ἔξωτερικόν, τῶν νωπῶν ὀπωρῶν καὶ τοῦ βάμβακος. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν βάμβακα ὅμως δέον νὰ παρατηρηθῆ ὅτι ἡ ἐντὸς τοῦ 1960 μείωσις τῶν ἔξαγωγῶν ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ γεγονός ὅτι μεγαλύτερον τοῦ συνήθους τιμῆμα τῶν πωλήσεων ἐκ τῆς χαμηλῆς παραγωγῆς τοῦ 1959 εἶχεν ἦδη πραγματοποιηθῆ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ ἰδίου ἔτους καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν καθυστέρησιν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἔξαγωγῶν ἐκ τῆς νέας ἐσοδείας.

Ἐξ ἄλλου κατὰ τὸ 1960 παρατηρεῖται περαιτέρω μείωσις τῶν ἔξαγωγῶν πρὸς τὰς χώρας πολυμερῶν συναλλαγῶν καὶ αὐξήσις ἐκείνων πρὸς τὰς χώρας διμερῶν συμψηφισμῶν. Αἱ ἔξαγωγαὶ πρὸς τὰς τελευταίας ταύτας χώρας ἠδὲξήθησαν ἀπὸ 41,6 ἑκατ. δολλ. εἰς 65,5 ἑκατ. δολλ. μετὰ τὸ 1956 καὶ 1960, ἦτοι ἀπὸ 20% εἰς 31% τοῦ συνόλου τῶν ἑλληνικῶν ἔξαγωγῶν. Ἀντιθέτως αἱ πρὸς χώρας πολυμερῶν συναλλαγῶν ἔξαγωγαὶ ἐμειώθησαν ἐντὸς τῆς αὐτῆς περιόδου ἀπὸ 168 ἑκατ. δολλ. εἰς 143,1 ἑκατ. δολλ. καὶ ἡ συμμετοχὴ αὐτῶν εἰς τὸ σύνολον τῶν ἔξαγωγῶν ἀπὸ 80% κατήλθεν εἰς 69%. Ἡ πρὸς τὰς χώρας διμερῶν συναλλαγῶν αὐξήσις τῶν ἔξαγωγῶν ἀποτελεῖ ἐξέλιξιν, ἡ ὁποία συνεδητῶς ἐπεδιώχθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη πρὸς γενικὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἔξαγωγῶν, αἱ ὁποῖαι προσκροῦσιν εἰς δυσχερεῖας εἰς τὰς χώρας τῶν πολυμερῶν συναλλαγῶν. Αἱ δυσχερεῖαι αὗται εἰς σημαντικὸν βαθμὸν ὀφείλονται εἰς τὸ ὅτι αἱ προσπάθειαι βελτιώσεως καὶ τυποποιήσεως τῶν ποιότητων καὶ τῆς συσκευασίας δὲν ἔχουν ἀποδώσει εἰσέτι τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα. Εἶναι ἄξιον προσοχῆς ὅτι διὰ τοιούτων προσπαθειῶν καὶ μεθόδων ἄλλα μεσογειακὰ χῶρα ὡς εἶναι Ἰδίως ἡ Ἰταλία ἀλλὰ καὶ ἡ Ἰσπανία καὶ τὸ Ἰσραήλ, μὲ προβλήματα ἐνίοτε ἀνάλογα πρὸς τὰ ἑλληνικά, ἐπέτυχον ἦδη καὶ ἐπιτυχάνουν ὑπὸ συνθήκας διεθνῶς ἀνταγωνιστικῆς συνεχῆ ἀνάπτυξιν τῶν ἔξαγωγῶν των, μετὰ τῶν ὁποίων σημαντικὴν θέσιν κατέχουν γεωργικὰ καὶ βιοτεχνικὰ προϊόντα. Πρέπει δὲ νὰ τοισθῆ ὅτι ἡ διατήρησις καὶ προώθησις τῶν ἑλληνικῶν ἔξαγωγῶν πρὸς τὰς ἀγορὰς πολυμερῶν συναλλαγῶν εἶναι γενικωτέρας σημασίας καὶ διὗτι δι' αὐτῶν ἐξασφαλίζεται ἐλευθέρως χρησιμοποίησιμον συνάλλαγμα καὶ διότι ἡ ἐπὶ διεθνοῦς ἀνταγωνιστικῆς βάσεως ἀνάπτυξις τῶν ἔξαγωγῶν συντελεῖ εἰς ὀργανικὴν καὶ ἐπομένως μόνιμον βελτίωσιν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν.

Ἄδηλοι τρέχουσαι συναλλαγαι

Ὁ ὕψηλός ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν ἀδῆλων πόρων συνεχίσθη καὶ κατὰ τὸ 1960. Τὸ σύνολον τῶν συναλλαγματικῶν ἐσόδων ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης ἀνήλθεν εἰς 273 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 237 ἑκατ. κατὰ τὸ 1959 καὶ 218 ἑκατ. κατὰ τὸ 1958. Ἡ μετὰ τῶν ἐτῶν 1959 καὶ 1960 σημειωθείσα αὐξήσις κατὰ 36 ἑκατ. δολλ., ἦτοι κατὰ πλεόν τοῦ 15%, κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος προήλθεν ἐκ τῆς κατὰ 16 ἑκατ. δολ. αὐξήσεως τοῦ ναυτιλιακοῦ συναλλάγματος ὀφειλομένης κατὰ τὸ μέγιστον μέρος εἰς ἠδὲξήμενην εἰσορῆν ἐφοπλιστικῶν ἐμβασμάτων καὶ ἐκ τῆς κατὰ 10 ἑκατ. δολλ. αὐξήσεως τῶν εἰσπράξεων ἐκ τοῦ τουρισμοῦ. Ἀντιθέτως παρατηρεῖται κατὰ τὸ 1960 οὐσιώδης χαλάρωσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν μεταναστευτικῶν ἐμβασμάτων τῶν ὁποίων ἡ ἐντὸς τοῦ 1959 αὐξήσις ἦτο σημαντικὴ.

Ἡ συνεχιζομένη αὐξήσις τῶν ἀδῆλων πόρων κατέστησεν αὐτοὺς τὴν σημαντικωτέραν πηγὴν συναλλαγματικῶν ἐσόδων τῆς Χώρας, δεδομένου ὅτι τὸ μὲν ἀκαθάριστον ὕψος αὐτῶν εἶναι οὐσιωδῶς ἀνώτερον τῶν ἔξαγωγῶν τὸ δὲ καθαρὸν εἶναι ἴσον πρὸς τὰς πραγματοποιηθείσας ἐξ ἔξαγωγῶν εἰσπράξεις κατὰ τὸ 1960. Ἡ κατὰ τὴν περίοδον τῆς στασιμότητος τῶν ἔξαγωγῶν αὐξήσις τῶν ἀδῆλων πόρων συνέβαλεν ὄχι μόνον εἰς τὴν ἐξισορρόπησιν τῶν ἔξωτερικῶν συναλλαγῶν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν, ὡς ἦδη ἐλέχθη, προσθέτου εἰσοδήματος ἰδίᾳ εἰς τὰς ἐπαρχίας. Λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς σημερινῆς διαρθρώσεως τῶν ἔξαγωγῶν καὶ τῆς μεγίστης ἐξαρτήσεως αὐτῶν ἐκ μικροῦ ἀριθμοῦ προϊόντων οἱ ἀδῆλοι πόροι δὲν δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ἐν τῷ συνόλῳ των ὡς ἐπισφαλεστέρα πηγὴ συναλλαγματικῶν ἐσόδων ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἔξαγωγὰς. Παρὰ

ταυτα ή οργανική βελτίωσις του ίσοζυγίου πληρωμών προϋποθέτει αναδιάρθρωσιν των έξεργαγών έξασφαλίζουσιν ύψηλόν ρυθμόν αύξήσεως αυτών.

Παραλλήλως προς την αύξησιν των άδήλων πόρων έσημειώθη αύξησις και των άδήλων πληρωμών κατά 10 έκατ. δολλ. περίπου ή 19% έν συγκρίσει προς τό 1959. 'Η αύξησις των καθαρών είσπράξεων έξ άδήλων συναλλαγών άνήλθεν ούτω 26 έκατ. δολλ. τό 1960, του τελικού ύψους αυτών διαμορφωθέντος εις 208,2 έκατ. δολλ. έναντι 182,5 έκατ. δολλ. κατά τό 1959 'Η αύξησις των άδήλων συναλλαγματικών πληρωμών προήλθε κυρίως έκ της αύξήσεως των δαπανών Έλλήνων διά τουρισμόν εις τό έξωτερικόν και έκ των πληρωμών του Δημοσίου.

Κίνησις κεφαλαίων και άμερικανική βοήθεια

'Η συνολική καθαρά είσροή κεφαλαίων άνήλθεν εις 52,2 έκατ. δολλ. τό 1960 έναντι 55,6 έκατ. δολλ. του 1959. 'Η μείωσις αύτη, έν συγκρίσει προς τό προηγούμενον έτος, έπελθούσα παρά τό γεγονός ότι ή κίνησις των συμψηφιστικών λογαριασμών (συμπεριλαμβανομένων και των ιδιωτικών ανταλλαγών) κατέληξεν εις σημαντικόν παθητικόν αποτέλεσμα (9 έκατ. δολλ.) όφείλεται τόσον εις μειωμένην είσροήν κεφαλαίων, όσον και εις ηύξημένας έκτάκτους κυρίως έκροάς. Εις την μείωσιν της πρώτης συνετέλεσε κυρίως ή μείωσις των καταθέσεων βάσει του Ν.Δ. 2687/53 και ή μικροτέρα είσροή κεφαλαίων των έταιριών πετρελαιοειδών. 'Η έξαγορά της 'Ηλεκτρικής 'Εταιρίας 'Αθηνών—Πειραιώς έξ άλλου προεκάλεσεν έκροήν κεφαλαίων 16,6 έκατ. δολλ. ήτοι έλαφρώς υπεραυτέραν έκείνης την όποιαν είχε προκαλέσει κατά τό προηγούμενον έτος αντίστοιχος έκτακτος—διαφόρου όμως φύσεως—παράγον, ή καταβολή του μεριδίου εις τό Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (15 έκατ. δολλ.).

Σημαντικόν ποσόν αντιπροσωπεύει και κατά τό 1960 ή υπό μορφήν δανείων προς τό Δημοσίον είσροή κεφαλαίων, άνερχόμενη εις 15,1 έκατ. δολλ. (έξ ών 11,1 έκατ. δολλ. τό γερμανικόν δάνειον και 3,2 έκατ. δολλ. αί πιστώσεις διά τό εργοστάσιον σακχάρους) ήτοι εις τό αυτό περίπου ποσόν ώς κατά τό προηγούμενον έτος (15,4 έκατ. δολλ.). 'Επί της κατευθυνόμενης προς τόν ιδιωτικόν τομέα της οικονομίας είσροής μακροπροθέσμου κεφαλαίου, διαμορφωθείσης κατά τά δύο τελευταία έτη εις έπίπεδον 50—52 έκατ. δολλ., τά προοριζόμενα δι' άγοράν άκινήτων κεφάλαια όμογενών του έξωτερικού καλύπτουν άνω του ήμίσεος. Τά δάνεια βάσει του Ν.Δ. 2687/53 έξ άλλου καιτοι τό 1960 έσημείωσαν αύξησιν έν συγκρίσει προς τό 1959, εύρίσκονται πάντοτε εις έπίπεδον καθ' έαυτο χαμηλόν και αντίστοιχόν εις ποσοστόν περί τό 10% της συνολικής (έκτός της προοριζόμενης διά τό Δημοσίον) είσροής μακροπροθέσμου κεφαλαίου.

Τό χρησιμοποιηθέν τό 1960 ποσόν άμερικανικής βοήθειας όμοι μετά των δανείων του Ταμείου Δανείων 'Αναπτύξεως άνήλθεν εις 42 έκατ. δολλ. περίπου (έναντι 40 έκατ. δολλ. του 1959). Σημαντικόν μέρος της άμερικανικής βοήθειας διετέθη δι' είσαγωγάς ειδών διατροφής, τάς όποιάς κατέστησεν άναγκαίας ή μειωμένη αντίστοιχος έγχώριος παραγωγή.

Αί κατά τό 1960 σημειωθείσαι έξελίξεις εις τό ίσοζύγιον πληρωμών ύπογραμμίζουν την σημασίαν της έξωτερικής βοήθειας διά την ελληνικήν οικονομίαν. 'Η ανάγκη προώθησεως της οικονομικής ανάπτυξεως της Χώρας υπό συνθήκας έξωτερικής νομισματικής σταθερότητος και έξωτερικής ίσορροπίας έν ύψει των οργανικών άδυναμιών του ίσοζυγίου πληρωμών και της δυσαναλόγου έπιβαρύνσεως δι' άμυντικές δαπάνας ούχι μόνον ελληνικού ένδιαφέροντος καθιστά άναπόφευκτον την έξάρτησιν της ελληνικής οικονομίας έκ της έξωτερικής βοήθειας. Είναί δε ούσιώδες καθ' ό μέτρον αύτη προορίζεται διά την κάλυψιν καθαρώς καταναλωτικών δαπανών, ώς αί άμυντικάί, να παρέχηται υπό μορφήν δωρεάς.

Υ. Πιστωτικά εξελίξεις

Διάρθρωσις και ρυθμός αύξησεως καταθέσεων

Αί πάσης φύσεως ιδιωτικά καταθέσεις ανήλθον εις τὸ τέλος τοῦ 1960 εἰς 16.632 ἑκατ. δρχ., ἥτοι ἠξήθησαν ἐντὸς τοῦ ἔτους κατὰ 3.005 ἑκατ. δρχ. ἢ 22%, ἔναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως αὐτῶν κατὰ 3.595 ἑκατ. δρχ. ἢ 35,8% ἐντὸς τοῦ 1959. Πλὴν τῆς μικροτέρας αὐξήσεως τῶν καταθέσεων ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπίδρασιν ἐδικῶν παραγόντων, παρατηροῦνται καὶ ὀρισμέναι διαφοραὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν αὐξήσεων αὐτῶν κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη.

Ἐντὸς τοῦ 1960 ἐσημείωσαν ἄνοδον ὅλαι αἱ κατηγορίαι καταθέσεων πλὴν τῶν προθεσμίας, αἱ ὁποῖαι ἐμειώθησαν κατὰ 135 ἑκατ. δρχ. Αἱ καταθέσεις ὄψεως ἠξήθησαν ἐντὸς τοῦ 1960 κατὰ 534 ἑκατ. δρχ. ἔναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως 468 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1959. Μετ' ἀφαίρεσιν τῶν καταθέσεων τοῦ Ὄργανισμοῦ Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως, ἡ αὐξήσις τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων ὄψεως περιορίζεται εἰς 265 ἑκατ. δρχ. ἢ 9,1% παρακολουθοῦσα τὸν ρυθμὸν ἀνάδοῦ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

Αἱ καταθέσεις ταμιευτηρίου συνέβαλον καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος κατὰ τὸ μεγαλύτερον τμήμα—τὸ 75% περίπου—εἰς τὴν συνολικὴν αὐξήσιν τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων. Ἡ αὐξήσις τῶν ἀνελθούσων εἰς 2.292 ἑκατ. δρχ. ὑπελείφθη ὁμως κατὰ 482 ἑκατ. δρχ. τῆς πραγματοποιηθείσης ἐντὸς τοῦ 1959. Ἡ συνολικὴ ἐξ ἄλλου αὐξήσις κατὰ 2.156 ἑκατ. δρχ. τῶν ἀποταμιευτικῶν χαρακτῆρος καταθέσεων (ἥτοι τοῦ ἀθροίσματος τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου καὶ προθεσμίας) ὑπελείφθη κατὰ 784 ἑκατ. δρχ. τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως τοῦ 1959.

Ἡ οὐσιωδῆς μικρότερα αὐξήσις τῶν ἀποταμιευτικῶν καταθέσεων ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1959, δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν στροφὴν τμήματος τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως τῆς τάξεως τῶν 1000 ἑκατ. δρχ.—ἥτοι κατὰ 700 ἑκατ. δρχ. περίπου μεγαλύτερου ἐκείνου τοῦ προηγούμενου ἔτους—πρὸς ἐπενδύσεις εἰς ὁμολογίας τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Δημοσίας Ἐπιχειρήσεως Ἡλεκτρισμοῦ. Ἐπίσης δέον νὰ ληφθῇ ὅτι ὄψιν ὄτι αἱ νέαι καταθέσεις τοῦ 1959 δὲν ἀντεπροσώπευον ἀποκλειστικῶς τρεχοῦσας ἀποταμιεύσεις, ἀλλὰ προήλθον ἐν μέρει καὶ ἐξ ἀποταμιεύσεων προηγούμενων περιόδων. Ἐνδείξιν περὶ τούτου ἀποτελεῖ τὸ γεγονός ὅτι ἐντὸς τοῦ 1959 εἶχε λάβει χώραν εἰς σημαντικὴν ἔκτασιν ἀντιθησαύρισις χρυσῶν λιρῶν.

Αἱ ἐμπορικαὶ τράπεζαι καὶ τὰ Ταχυδρομικὰ Ταμιευτήρια συγκεντρώσαν καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὸ μέγιστον τμήμα τῶν ἰδιωτικῶν καταθέσεων. Ἀντιθέτως, αἱ νέαι καταθέσεις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ἐξακολουθοῦν νὰ ἀντιπροσωπεύουν ἐλάχιστον μόνον ποσοστὸν τῶν ἀπαιτούμενων κατ' ἔτος προσθέτων κεφαλαίων πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν πιστωτικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως. Ἐν τούτοις, ὑπὸ τὰ διαμορφωθέντα σήμερον ἐπιτόκια, ὑπάρχουν περιθώρια διὰ τὴν προσέλκυσιν καταθέσεων ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς καὶ τὴν μείωσιν τῆς ἐξαρτήσεως αὐτῆς ἐκ τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου ἢ ἄλλων διαθεσίμων. Ἡ προσέλκυσις ἰδιωτικῶν καταθέσεων ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς εἶναι σήμερον σκόπιμος καὶ ἀναγκαία, δεδομένου ὅτι ἡ χρηματοδότησις ἐνὸς σημαντικοῦ τμήματος τῶν αὐξήσεων τῶν πιστώσεων πρὸς τὸν ἀγροτικὸν τομέα ἐκ κεφαλαίων τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου προκαλεῖ δυσμενεῖς νομισματικὰς ἐπιδράσεις, ἡ δὲ χρησιμοποίησις κατὰ τὸ παρελθὸν μέθοδος τῆς μεταφορᾶς διαθεσίμων ἐξ ἄλλων πιστωτικῶν ὀργανισμῶν δημιουργεῖ δυσχερείας.

Αἱ δυνάμει τοῦ Α.Ν. 1611 συγκεντροῦμεναι εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος καταθέσεις τῶν Δημοσίων Ὄργανισμῶν ἠξήθησαν ἐντὸς τοῦ 1960 κατὰ 404 ἑκατ. δρχ. ἔναντι αὐξήσεως αὐτῶν κατὰ 170 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τοῦ 1959. Σημαντικὸν τμήμα τῆς αὐξήσεως κατὰ τὸ 1960 προήλθεν ἐκ τῶν καταθέσεων τοῦ Ταμεῖου Παρακαταθηκῶν καὶ Δανεῖων καὶ τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμιευτηρίων. Ἐξ ἄλλου ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν Ὄργανισμῶν Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως ἔλαβον χώραν τὸ 1960 ἀναλήψεις δι' ἐπενδύσεις σημαντικῶς ἀνώτεροι ἢ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη.

Μεταβολαι εις την τραπεζικην χρηματοδοτησιν

Ἡ συνολικὴ χρηματοδότησις τῆς οἰκονομίας ὑπὸ τῶν τραπεζῶν καὶ τῶν λοιπῶν πιστωτικῶν ὀργανισμῶν ἀνήλθεν ἀπὸ 24.457 ἑκατ. δρχ. εἰς τὸ τέλος τοῦ 1959 εἰς 28.696 ἑκατ. δρχ. εἰς τὸ τέλος τοῦ 1960. Ἡ ἐκ 4.229 ἑκατ. δρχ. αὐξήσις, συγκρινομένη πρὸς 2.503, 3.333 καὶ 3.996 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1959, 1958 καὶ 1957 ἀντιστοίχως, ὑπῆρξεν ἀνωτέρα πάσης προηγουμένης. Αἱ μακροπρόθεσμοι χορηγήσεις διὰ παγίας ἐγκαταστάσεις παρουσίασαν τὸν ὑψηλότερον ρυθμὸν αὐξηθεῖσαι κατὰ 1.711 ἑκατ. δρχ. ἢ 23,0 % . Καὶ αἱ λοιπαὶ ὅμως χορηγήσεις ἠδξήθησαν κατὰ ποσοστὸν οὐσιωδῶς ἀνώτερον (12,3 %) τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς δραστηριότητος τῶν χρηματοδοτουμένων τομέων τῆς οἰκονομίας.

Ἡ πιστωτικὴ ἐπέκτασις ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους προήλθε κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος—60 %—ἐκ τῶν χορηγήσεων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, αἱ ὁποῖαι ἠδξήθησαν κατὰ 2.312 ἑκατ. δρχ. ἢ 22,8 % ἔναντι ἀντιστοίχου αὐξήσεως αὐτῶν κατὰ 754 ἑκατ. δρχ. ἢ 8,1 % ἐντὸς τοῦ 1959. Ἡ αὐξήσις αὐτῶν τῶν χορηγήσεων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ὑπερέβη κατὰ 370 ἑκατ. δρχ. τὴν ἐντὸς τοῦ ἔτους αὐξήσιν τῶν εἰς αὐτὰς καταθέσεων. Ὡς ἐκ τούτου σημαντικὸν τμῆμα τῆς πιστωτικῆς ἐπέκτασεως ἐχρηματοδοτήθη δι' ἀναλήψεων καταθέσεων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἐκ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Αἱ ἀνωτέρω ἐξελίξεις πέραν τῶν νομισματικῶν αὐτῶν ἐπιδράσεων, ὠδήγησαν ἐπίσης εἰς σημαντικὴν μεταβολὴν τῆς ταμιακῆς ρευστότητος τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν. Τὸ σύνολον τῶν ταμιακῶν διαθεσίμων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν περιλαμβανομένων καὶ τῶν πάσης φύσεως καταθέσεων αὐτῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος κατήλθεν εἰς τὸ τέλος τοῦ 1960 εἰς 1.842 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 2.750 ἑκατ. δρχ. τοῦ τέλους τοῦ 1959, ἐνῶ κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα ἠδξήθησαν αἱ ὑποχρεώσεις τῶν τραπεζῶν κατὰ πέραν τῶν 2.500 ἑκατ. δρχ. Ἀλλὰ πέραν τούτου ἡ ρευστότης τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἐπηρεάσθη δυσμενῶς καὶ ἐκ τῶν μεταβολῶν τῆς διαρθρώσεως τῶν χορηγήσεων τῶν ἀφ' ἐνὸς καὶ τῶν παρ' αὐταῖς καταθέσεων ἀφ' ἑτέρου. Οὕτω ἐντὸς τοῦ 1960 αἱ πιστώσεις διαρκείας πέραν τῶν 3 ἐτῶν ἐσημείωσαν αὐξήσιν κατὰ 731 ἑκατ. δρχ., ἐνῶ κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα αἱ προθεσμιακαὶ καταθέσεις ἐμειώθησαν κατὰ 258 ἑκατ. δρχ. Δέον ἐν τούτοις νὰ σημειωθῇ ὅτι μέρος τῆς αὐξήσεως τῶν ὡς ἄνω πιστώσεων προέρχεται ἐκ τῆς ἐντὸς τοῦ ἐπισκοπούμενου ἔτους μετατροπῆς ἀκίνητοποιημένων παλαιότερων βραχυπροθέσμων πιστώσεων εἰς μεσοπροθέσμους τοιαύτας καὶ συνεπῶς κατὰ τὸ μέρος αὐτὸ δὲν ἐκφράζουν πριγματικὴν ἐντὸς τοῦ 1960 μεταβολὴν τῆς ρευστότητος τῶν τραπεζῶν.

α) Χορηγήσεις βραχείας καὶ μέσης διαρκείας

Ἡ ἐντὸς τοῦ 1960 κατὰ 2.032 ἑκατ. δρχ. αὐξήσις τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας διὰ κεφάλαια κινήσεως, ὑπερδιπλασία τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως ἐντὸς τοῦ 1959, προήλθε κατὰ τὰ $\frac{9}{10}$ αὐτῆς ἀπὸ τὰς πιστώσεις πρὸς τὸν ἐμπόριον καὶ τὴν μεταποίησιν. Αἱ βραχυπρόθεσμοι χορηγήσεις πρὸς τὸν ἀγροτικὸν τομέα, παρουσιάζουν αὐξήσιν κατὰ 205 ἑκατ. δρχ. Εἰδικότερον, τὰ ὑπόλοιπα τῶν καλλιεργητικῶν δανείων εἰς χρῆμα καὶ εἰς εἶδος ἠδξήθησαν κατὰ 248 ἑκατ. δρχ., ἐνῶ ἐμειώθησαν κατὰ 43 ἑκατ. δρχ. τὰ ὑπόλοιπα τῶν λοιπῶν βραχυπροθέσμων δανείων τῶν χορηγουμένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸς στήριξιν τῶν τιμῶν τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων. Δέον πάντως νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ αὐξήσις τοῦ ὑπολοίπου τῶν καλλιεργητικῶν δανείων ἐντὸς τοῦ 1960 δὲν προήλθεν ἀπὸ ἠδξήμενας νέας χορηγήσεις, ἀλλ' εἶναι κυρίως ἀποτέλεσμα τῶν καθυστερήσεων εἰς τὴν ρευστοποίησιν ὑφισταμένων δανείων, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ 343 ἑκατ. δρχ. εἰς τὸ τέλος τοῦ 1958 ἠδξήθησαν εἰς 500 ἑκατ. δρχ. τὸ 1959 καὶ εἰς 770 ἑκατ. δρχ. τὸ 1960. Ἡ παρατηρούμενη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καθυστέρησις εἰς τὴν ρευστοποίησιν τῶν ἀγροτικῶν δανείων, ἡ ὁποία φαίνεται ὅτι ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἤρχισε νὰ ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰς μακροπρόθεσμοις χορηγήσεις, ἀποτελεῖ σοβαρὸν πρόβλημα, συνεχιζομένη δὲ καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ δημιουργήσῃ δυσχερείας εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ γεωργικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας.

Αί χορηγήσεις προς την βιομηχανίαν διὰ κεφάλαια κινήσεως ηυξήθησαν ἐντὸς τοῦ 1960 κατὰ 942 ἑκατ. δρχ. ἢ 16,7%, ἢτοι κατὰ ποσοστὸν ἀνώτερον ἐκείνου τῆς αὐξήσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Ἡ ἐπέκτασις τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς βιομηχανίας εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα ἔτι μεγαλύτερα, δεδομένου ὅτι ηυξήθησαν αἰσθητῶς καὶ αἱ χορηγούμεναι πιστώσεις ὑπὸ τῶν προμηθευτῶν πρώτων ὑλῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις, ἐν τμήμα τῶν νέων χορηγήσεων τῆς κατηγορίας ταύτης ἐχρησιμοποιήθη εἰς διαφόρους τοῦ προορισμοῦ τῶν σκοποῦς. Ἡ ηυξημένη χρηματοδότησις τῆς βιομηχανίας διηκόλυε τὴν παροχὴν παρ' αὐτῆς μεγαλυτέρων πιστώσεων πρὸς τὸ ἐμπόριον, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν διεύρυνσιν τῶν ἐπὶ πιστώσει πωλήσεων καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν. Ἐπὶ πλέον, εἷς τινὰς περιπτώσεις φαίνεται ὅτι αὕτη ὠδήγησε καὶ εἰς ἀπελευθέρωσιν ἰδίων κεφαλαίων καὶ χρησιμοποίησιν αὐτῶν δι' ἑτέρους, πολλακίς ὀλιγώτερον παραγωγικοῦς σκοποῦς.

Κατόπιν σειρᾶς ἀποφάσεων τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπὸ τῶν τελευταίων μηνῶν τοῦ 1959 καὶ ἐντεῦθεν, ἐχαλαρώθησαν μεγάλως οἱ περιορισμοὶ εἰς τὸν τομέα τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς βιομηχανίας. Οὕτω ἐπετράπη ἡ χρηματοδότησις ἐπ' ἀνοικτῶ λογαριασμῶ μέχρι ποσοστοῦ 10% ὡς καὶ ἡ παροχὴ μεσοπροθέσμων δανείων διὰ κεφάλαια κινήσεως μέχρι 5% τοῦ ἔτησιου κύκλου ἐργασιῶν τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἦρθησαν ἐπίσης οἱ ὑφιστάμενοι περιορισμοὶ ὡς πρὸς τὴν χρηματοδότησιν ἐπ' ἐνεχόρῳ ἐξαμῆνων γραμματίων. Τέλος ἐπετράπη ἡ ὑπὸ ὀρισμένες προϋποθέσεις μετατροπῆ βραχυπροθέσμων ὑποχρεώσεων εἰς μεσοπροθέσμους τοιαύτας πρὸς κάλυψιν μονιωτέρων ἀναγκῶν εἰς κεφάλαια κινήσεως. Διὰ τῶν τελευταίων τούτων μέτρων ἐπεδιώκετο ἡ βελτίωσις τῆς ρευστότητος καὶ γενικώτερον ἡ ἐνίσχυσίς τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Καὶ εἶναι ἀληθές ὅτι εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἐπετεύχθη αἰσθητὴ μείωσις τῶν ἐπιβαρύνσεων ἐκ τόκων ὑπερμερίας καὶ οἰκονομικὴ ἐξυγίανσις τῶν ἐπιχειρήσεων. Εἷς τινὰς ἐν τούτοις περιπτώσεις αἱ ἐν λόγῳ ἀποφάσεις, ὡς ἐφηρμόθησαν ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, ὠδήγησαν εἰς ἀντίθετα τῶν ἐπιδιωκομένων ἀποτελέσματα καὶ εἰς χειροτέρευσιν τῆς σχέσεως ἰδίως πρὸς δανειακὰ κεφάλαια. Χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι, παρὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀνωτέρω μέτρων, αἱ μακροτέρας διαρκείας καθυστερήσεις εἰς τὴν ρευστοποίησιν τῶν τραπεζικῶν χορηγήσεων πρὸς τὴν βιομηχανίαν ηυξήθησαν κατὰ 170 ἑκατ. δρχ. ἐντὸς τῆς τελευταίας διετίας.

Ταχυτάτη ὑπῆρξε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ πιστωτικὴ ἐπέκτασις ὅσον ἀφορᾷ τὴν βιοτεχνίαν. Ἡ χρηματοδότησις τοῦ κλάδου τούτου ηυξήθη κατὰ 477 ἑκατ. δρχ. ἢ 61,3%, τὸ ἥμισυ δὲ περίπου τῆς αὐξήσεως ταύτης ἀφορᾷ χαμηλότοκα δάνεια, ἐπιδοτούμενα ὡς πρὸς τὸ ἐπιτόκιον ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Δὲν εἶναι δὲ βέβαιον κατὰ πόσον τὰ δάνεια ταῦτα ἠξιοποιήθησαν ἀπὸ τὰς χρηματοδοτηθείσας ἐπιχειρήσεις διὰ τὸν ἐκσυγχρονισμόν των καὶ τὴν βελτίωσιν καὶ αὐξησιν τῆς παραγωγῆς των, δεδομένου ὅτι δὲν ἐπετεύχθη ἀξιόλογος αὐξησις τῶν ἐπενδύσεων. Καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις, τμήμα τῆς αὐξήσεως τῶν βιοτεχνικῶν χορηγήσεων διετέθη εἰς μὴ παραγωγικοῦς ἢ καὶ καταναλωτικοῦς σκοποῦς.

Καὶ ὡς πρὸς τὸν κλάδον τοῦτον διὰ σειρᾶς ἀποφάσεων τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς, διηρῦνθησαν τὰ περιθώρια τῆς πιστοδοτήσεως. Οὕτω τὰ κατὰ βιοτέχνην ὄρια χρηματοδοτήσεως διὰ κεφάλαια κινήσεως ηυξήθησαν ἀπὸ 50 εἰς 75 χιλιάδας, ἐπετράπη ἡ χρηματοδότησις δαπανῶν ἐγκαταστάσεως, διηρῦνθησαν τὰ ὄρια προεξοφλήσεως γραμματίων ἄνευ τιμολογίων, ἐπεξετάθησαν αἱ προθεσμιαὶ τῶν χορηγούμενων δανείων ἀπὸ 6—15 μῆνας εἰς 18—48 μῆνας, ἐπετράπη ἡ χρηματοδότησις βιοτεχνικῶν κλάδων, οἱ ὅποιοι προηγούμενως ἐξήρουντο τῆς χρηματοδοτήσεως καὶ—τὸ σπουδαιότερον—ἤρθησαν τὰ κατὰ τράπεζαν ὄρια χρηματοδοτήσεως τοῦ κλάδου.

Ἡ χρηματοδότησις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου ἐσημείωσεν ὁμοίως αὐξησιν κατὰ πολὺ μεγαλύτεραν τῆς ἀνόδου τοῦ κύκλου ἐργασιῶν του, ἢτοι κατὰ 527 ἑκατ. δρχ. ἢ 25%. Ἡ ἔκτασις τῆς πιστοδοτήσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου προσδιορίζει τὰς ὑπ' αὐτοῦ παρεχομένας πιστωτικὰς διευκολύνσεις πρὸς τὴν κατανάλωσιν καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι

ανάγκαιον νά ἀποφεύγωνται ἐπεκτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὡς συνέπειαν διαρροὴν τῶν πιστωτικῶν μέσων πρὸς καταναλωτικούς σκοπούς ἢ ἀκόμη καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐξαγωγῶν εἰς βάρος τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς.

Ἡ μεγάλη πιστωτικὴ ἐπέκτασις κατὰ τὸ 1960 ἐκδηλωθεῖσα τόσον εἰς τὴν βιομηχανίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν βιοτεχνίαν καὶ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον δὲν εἶναι ἀσχετος πρὸς τὴν ἠδῆ μὲν ῥευστότητα τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, ἢ ὁποῖα εὔρε πολλὰκις διέξοδον εἰς τὴν διεύρυνσιν τῆς πιστοδοτήσεως πέραν τοῦ ἐπιτρεπομένου ὀρίου, βάσει κριτηρίων τόσον κοινωνικοοικονομικῶν ὅσον καὶ αὐστηρῶς τραπεζικῶν. Ἡ τοιαύτη ὁμως πολιτικὴ τῶν τραπεζῶν μετὰ τὴν χαλάρωσιν τῶν πιστωτικῶν περιορισμῶν διὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς ἀποτελεῖ ἐκτροπὴν ἀπὸ τὰς ὑπὸ τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν χαραχθεῖσας κατευθύνσεις. Ἡ ἔννοια καὶ ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῶν ἐν λόγῳ ἀποφάσεων δὲν ἦτο ἢ ἄρσις παντὸς ἐλέγχου κατὰ τὴν χορήγησιν τῶν πιστώσεων καὶ ἡ κατάργησις τῆς ἀξιολογήσεως τῶν προβαλλομένων διὰ χρηματοδότησιν ἀναγκῶν, ἀλλὰ ἡ μετάθεσις τῶν ἀρμοδιοτήτων ἀσκήσεως τοῦ ἐλέγχου εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπέζας χάριν τῆς ἀπλουστεύσεως τῆς πιστωτικῆς διαδικασίας. Τὸ μέτρον συνεπῶς τῆς ἐπιτυχίας τῆς πολιτικῆς χαλάρωσεως τῶν πιστωτικῶν περιορισμῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἰκανότητα τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν νά προσαρμοσθῶν πρὸς τὰς γενικὰς κατευθύνσεις τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς.

Μεγάλη ὑπῆρξεν ἐπίσης ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ ἡ αὔξησις τῶν πιστώσεων πρὸ τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, ἢ ὁποῖα ἀνῆλθεν εἰς 168 ἑκατ. δρχ. ἢ 35,1%, ἐναντι στασιμότητος αὐτῶν κατὰ τὸ 1959. Ἡ αὔξησις αὕτη πραγματοποιηθεῖσα ὑπὸ συνθήκας στασιμότητος τῶν ἐξαγωγῶν, εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πλήρους σχεδὸν ἀπελευθερώσεως τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου.

Τὸ ὑπόλοιπον τῶν πιστώσεων τοῦ καπνεμπορίου εἰς τὸ τέλος τοῦ 1960 ἦτο κατώτερον κατὰ 322 ἑκατ. δρχ. ἢ 32% τοῦ ἀντιστοίχου ὑπολοίπου τοῦ τέλους τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ἡ μείωσις αὕτη ὀφείλεται κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν ἐξαγορὰν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου τῶν διὰ λογαριασμὸν αὐτοῦ ἀγορασθέντων ὑπὸ τῶν καπνεμπόρων καπνῶν ἐσοδείας 1958 καὶ κατὰ τὸ ἔτερον ἥμισυ εἰς τὴν ταχυτέραν κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἐξαγωγήν τῶν καπνῶν ἐσοδείας 1959. Κατόπιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐπετράπη ἡ πιστοδοτήσις μέχρι τοῦ 90% τῆς ἀξίας F.O.B. τῶν ἐνεχυριαζομένων καπνῶν, ἐσημειώθη ἐντὸς τοῦ 1960 ἀξιόλογος βελτίωσις εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ καπνεμπορίου. Τὰ χορηγηθέντα δάνεια ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου ἀνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ περίπου ποσὸν ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, ἐνῶ ἦτο οὐσιωδῶς μειωμένη ἡ ἀξία τῶν ἐνεχυριασθέντων καπνῶν. Εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων τῆς πιστοδοτήσεως τοῦ κλάδου τούτου, ὡς καὶ τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου γενικώτερον, συνέβαλεν ἐπίσης ἡ ἐντὸς τοῦ ἔτους περαιτέρω μείωσις τοῦ ἐπιτοκίου εἰς 6%.

β) Μακροπρόθεσμοι χορηγήσεις

Τὸ ὑπόλοιπον τῶν μακροπρόθεσμων χορηγήσεων ἠϋξήθη μετὰ τὸ τέλος Δεκεμβρίου 1959 καὶ τέλους Δεκεμβρίου 1960 κατὰ 1.711 ἑκατ. δρχ. ἢ 23% ἐναντι ἀντιστοίχου αὔξεσεως κατὰ 1.441 ἑκατ. δρχ. ἢ 24% ἐντὸς τοῦ 1959. Αἱ νέαι ἐξ ἄλλου χορηγήσεις μακροθέσμων δανειῶν ἀνῆλθον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1960 εἰς 2.470 ἑκατ. δρχ. καὶ εἶναι ἀνώτεροι τῶν χορηγήσεων τῶν ἐτῶν 1959 καὶ 1958 κατὰ 25% καὶ 64% ἀντιστοίχως.

Τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῶν μακροπρόθεσμων χορηγήσεων ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους κατηυθύνθη πρὸς τὸν ἀγροτικὸν τομέα, κυρίως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν μικρῶν ἐγχειροβελτιωτικῶν καὶ ἀρδευτικῶν ἔργων καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ ζωϊκοῦ κεφαλαίου. Τὰ νέα δάνεια τῆς κατηγορίας ταύτης ἀνῆλθον ἐντὸς τοῦ 1960 εἰς 1.135 ἑκατ. δρχ. ἐναντι 554,775 καὶ 1.077 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὰ ἔτη 1957, 1958 καὶ 1959. Ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ χορηγίσις των γίνεται κατόπιν μελέτης τῆς παραγωγικότητος τῶν ἔργων διὰ τὰ ὁποῖα προορίζονται καὶ κυρίως ὅτι ἐλέγχεται ἡ χρησιμοποίησις των, τὰ δάνεια ταῦτα, δύνανται νά συμβάλουν οὐσιωδῶς εἰς τὴν ἐπιδιωκομένην ἀναδιάρθρωσιν καὶ ἐντατικοποίησιν τῶν καλλιεργειῶν καὶ

τὴν αὐξησιν τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς. Σημαντικὸν ποσοστὸν αὐτῶν χορηγεῖται πρὸς ἐπιτόκιον 2^ο/_ο.

Ἀξιόλογος εἶναι ἐπίσης ἡ αὐξησις τῶν μακροπροθέσμων δανείων διὰ βιομηχανικὰς ἐγκαταστάσεις. Αἱ νέαι χορηγήσεις τῆς κατηγορίας ταύτης ἀνῆλθον κατὰ τὸ 1960 εἰς 382 ἑκατ. δρχ., ἔναντι ἀντιστοιχῶν χορηγήσεων 191 καὶ 155 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐτῶν 1959 καὶ 1958. Κατὰ τὰς ὑπαρχούσας ἐνδείξεις, ἡ αὐξησις αὕτη τῶν μακροπροθέσμων χορηγήσεων δὲν ὠδήγησεν εἰς ἀνάλογον αὐξησιν τῶν ἐπενδύσεων εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι συνεδυάσθη μὲ παράλληλον περιορισμὸν τῆς συμβολῆς ἄλλων πηγῶν εἰς τὴν χρηματοδότησιν τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων καὶ κυρίως τῶν βραχυπροθέσμων τραπεζικῶν χορηγήσεων, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ἐχρησιμοποιοῦντο εὐρύτερον ὑπὸ τῶν ἐπιχειρήσεων διὰ χρηματοδότησιν παγίων ἐγκαταστάσεων. Ἐπὶ πλεόν ἐντὸς τοῦ 1960 ἑκατῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος καταθέσεων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, τῶν προοριζομένων διὰ μακροτέρας διαρκείας δάνεια, ἐχορηγήθησαν μεσοπρόθεσμοι πιστώσεις πρὸς τὴν βιομηχανίαν διὰ μονιμώτερα κεφάλαια κινήσεως 500 περίπου ἑκατ. δραχμῶν.

Σημαντικαὶ εἶναι ἐπίσης ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους αἱ αὐγήσεις τῶν χορηγηθέντων μακροπροθέσμων δανείων διὰ στεγαστικῶς σκοποῦς καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν μικρῶν κοινωφελῶν ἔργων. Ἐξ ἄλλου, τὰ δάνεια τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων καὶ τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμειυτηρίων πρὸς τοὺς Ὄργανισμοὺς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων τοπικοῦ ἐνδιαφέροντος ἠϋξήθησαν ἀπὸ 260 ἑκατ. δρχ. κατὰ τὸ 1959 εἰς 375 ἑκατ. δρχ. τὸ 1960, ἦτοι κατὰ 115 ἑκατ. δρχ. ἢ 44^ο/_ο, μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐτῶν. Τὰ χρηματοδοτούμενα διὰ τῶν δανείων τούτων ἔργα, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι μελετῶνται καὶ ἐκτελοῦνται καλῶς, δημιουργοῦν μονιμώτερας προσθέτους εὐκαιρίας ἀπασχολήσεως καὶ νέας πηγὰς εἰσοδήματος καὶ συμβάλλουν οὕτω εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς βιοτικῆς στάθμης εἰς τὴν ὑπαίθρου.

Τέλος, ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ αὐξησις τῶν μακροπροθέσμων δανείων δι' ἐπενδύσεις εἰς τουριστικὰς ἐγκαταστάσεις καὶ κυρίως διὰ τὴν ἀνάγεσιν ξενοδοχείων. Αἱ χορηγήσεις τῆς κατηγορίας ταύτης προερχόμεναι κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος ἀπὸ κεφάλαια τοῦ Ο.Χ.Ο.Α. ὑπερεδιπλασιάσθησαν μεταξὺ 1959 καὶ 1960, ἀνελθοῦσαι εἰς 143 ἑκατ. δρχ. Πέραν τῶν δανείων τούτων, ἀξιόλογα ποσά, ὑπολογιζόμενα εἰς 120 ἑκατ. δρχ., διετέθησαν ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ὑπὸ Δημοσίων Ὄργανισμῶν, ἐπὶ τῇ βάσει ἀποφάσεων τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν ἀνάγεσιν ξενοδοχείων.

Σημαντικὴ εἶναι ἡ συντελεσθεῖσα πρόδος ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀπὸ ἀπόψεως προελεύσεως τῶν διατεθέντων διὰ μακροθέσμων χορηγήσεων κεφαλαίων. Ἡ συμβολὴ τῶν κεφαλαίων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Δημοσίου περιορίσθη εἰς τὸ ἡμισὶ περίπου, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1959, ἐνῶ ἀντιθέτως σχεδὸν ἐδιπλασιάσθη ἡ συμβολὴ τῶν ἰδίων διαθεσίμων τῶν τραπεζῶν καὶ τῶν ἐδικῶν πιστωτικῶν ὀργανισμῶν. Λίαν περιορισμένη ἐν τούτοις ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ ἐξ ἰδίων διαθεσίμων τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς συμβολὴ εἰς τὰ παρ' αὐτῆς χορηγούμενα δάνεια μέσης καὶ μακρᾶς προθεσμίας πρὸς τὸν ἀγροτικὸν τομέα. Ὡς ἐκ τούτου τὸ πρόγραμμα μακροπροθέσμων χορηγήσεων τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς εἰς μεγίστην ἔκτασιν ἐχρηματοδοτήθη ἐκ κεφαλαίων ἐτέρων πιστωτικῶν ἰδρυμάτων ἀναληφθέντων ἐκ τῶν παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος καταθέσεων τῶν. Τὴν χρησιμοποίησιν τῆς τελευταίας ταύτης μεθόδου εἰς εὐρείαν ἔκτασιν ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους κατέστησαν δυνατὴν ἄφ' ἐνὸς τὰ κατὰ τὴν διάρκειαν προηγουμένων περιόδων συγκεντρωθέντα ἠϋξημένα διαθέσιμα τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄφ' ἐτέρου αἱ κρατοῦσαι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οἰκονομικαὶ καὶ νομισματικαὶ συνθήκαι, αἱ ὁποῖαι ἐπέτρεψαν ταχύτεραν αὐξησιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας ἄνευ νομισματικῶν διαταραχῶν.

Ἡδὴ αἱ γενικώτεροι οἰκονομικαὶ καὶ νομισματικαὶ συνθήκαι ἔχουν μεταβληθῆ καὶ ἡ χρηματοδότησις τοῦ ἠϋξημένου προγράμματος μακροπροθέσμων γεωργικῶν χορηγήσεων θὰ ἀποβῇ δυσχερὴς κατὰ τὸ τρέχον καὶ τὰ προσεχῆ ἔτη ἄνευ ἐξοφαλισεως μεγαλύτερας συμβολῆς τῶν ἰδίων διαθεσίμων τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς. Καθίσταται ἐπομένως ἀναγκαία ἡ ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς συγκέντρωσις εἰς εὐρείαν ἔκτασιν ἰδιωτικῶν καταθέσεων, ὡς συνβέβαιεν ἄλλωστε καὶ κατὰ τὴν προπολεμικὴν περίοδον, διότι ἄλλως θὰ αὐξάνωνται ἀπὸ

έτους εις έτος σί δυσχέρεια διὰ τὴν ἐξέυρεσιν τῶν ἀπαιτουμένων κεφαλαίων διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῶν μακροπροθέσμων γεωργικῶν χορηγήσεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι βασικῆς σημασίας διὰ τὴν αὔξησιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Ἡ συγκέντρωσις καταθέσεων ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς διευκολύνεται ἐν τινι μέτρῳ καὶ ἐκ τῆς προσφάτως θεσπισθείσης διαφορᾶς ἐπὶ πλέον κατὰ $\frac{1}{4}$ μονάδος τοῦ ἐπιτοκίου καταθέσεων ταμειυτηρίου εἰς τὴν Α.Τ.Ε. ἕναντι τοῦ ἐπιτοκίου ἀντιστοίχων καταθέσεων εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζάς.

VI. Προβλήματα πιστωτικῆς καὶ τραπεζικῆς πολιτικῆς

Ἡ αὔξησις τῶν ἐν γένει ρευστῶν διαθεσίμων εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν, ἦτοι τῶν μέσων πληρωμῆς καὶ τῶν καταθέσεων ταμειυτηρίου, οἱ ὁποῖαι εἶναι ἀναλήψιμοι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν διὰ τὴν διενέργειαν πληρωμῶν, ὑπῆρξεν, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἰδιαιτέρως ταχεῖα ἀπὸ τοῦ 1956 καὶ ἐντεῦθεν. Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη ἀπὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς νομισματικῆς σταθερότητος καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ πρὸς τὴν τραπεζικὴν κατάθεσιν ἡ ταχεῖα αὔξησις τῶν ρευστῶν διαθεσίμων ἦτο ἀναπόφευκτος καθ' ὅσον ὑπὸ τὰς τότε κρατούσας συνθήκας ἡ προτίμησις δι' ἀπολύτως ρευστὰς τοποθετήσεις ἦτο καθ' ἀνάγκην ἔντονος. Ἦτο συνεπῶς ἐνδειγμένη ἡ τότε ἀκολουθηθεῖσα πολιτικὴ, ἡ ὁποία κατὰ κύριον λόγον ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀναβίωσιν τοῦ ἔθισμοῦ εἰς τὴν τραπεζικὴν κατάθεσιν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν ὁμαλῶν συνθηκῶν εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος. Ἡ διαμόρφωσις ὁμοῦ πολὺ ὑψηλοῦ βαθμοῦ ρευστότητος καὶ ἡ περαιτέρω ἀνοδος αὐτοῦ δύναται νὰ ἐξῆ διαταρακτικὰς συνεπείας, αἱ ὁποῖαι πρέπει ἐγκαίρως νὰ προληφθοῦν. Ὁ ὑψηλὸς βαθμὸς ρευστότητος εὐνοεῖ τὴν αὔξησιν τῶν ἐν γένει δαπανῶν μὲ κίνδυνον ὑπερμέτρου διογκώσεως τῆς συνολικῆς ἐθνικῆς δαπάνης, συγχρόνως δὲ καθιστᾷ εὐπαθὲς τὸ νομισματικὸν καὶ πιστωτικὸν σύστημα εἰς ἀποτόμους μεταβολὰς τῆς ψυχολογίας τοῦ κοινοῦ ἐκ διαφόρων πολιτικῶν ἢ ἄλλων αἰτίων. Ἐξ ἄλλου ἐκ τῆς ταχείας αὔξεσεως καταθέσεων δύναται νὰ προέλθῃ ὑπερμετρος ἐπέκτασις τῆς πιστοδοτήσεως μὲ ἐνδεχομένως δυσμενεῖς ἀντικτύπους ἐπὶ τῆς νομισματικῆς σταθερότητος καὶ ἐπὶ τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος. Ἐπιβάλλεται συνεπῶς ἡ ἀνάσχεσις τοῦ ρυθμοῦ αὔξεσεως τῆς ρευστότητος τῆς οἰκονομίας καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς στροφῆς τοῦ κοινοῦ πρὸς πλέον μακροπροθέσμους τοποθετήσεις, αἱ ὁποῖαι δύναται νὰ συμβάλλουν περισσότερο εἰς τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας καὶ ἐπιτρέπουν πλέον δημιουργικὴν συμβολὴν τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος εἰς τὴν προώθησιν τῶν ἐπενδύσεων.

Ἡ ἐκ διαφόρων πλευρῶν διατυπωμένη ἄποψις ὅτι αἱ συγκεντρούμεναι εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς καταθέσεις πρέπει ἀποκλειστικῶς νὰ διοχετεύωνται εἰς τὴν πιστοδότησιν τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν δραστηριοτήτων παραβλέπει τὴν σημασίαν τῆς ἱεραρχήσεως τῶν ἀναγκῶν τῶν δραστηριοτήτων τούτων ἐντὸς τοῦ πλαισίου ἐνὸς γενικωτέρου προγράμματος πιστοδοτήσεως τοῦ συνόλου τῆς οἰκονομίας. Εἶναι ἐπίσης ἀδικοιολόγητον τὸ μετ' ἐπιμονῆς προβαλλόμενον αἴτημα περὶ καταργήσεως παντὸς ἐλέγχου εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Δέον ἰδιαιτέρως νὰ σημειωθῇ ὅτι διὰ διαδοχικῶν ἀποφάσεων τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν ἤρθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τὰ πλεῖστα τῶν ὑφισταμένων πρότερον μέτρων ἐξειδικευμένον προληπτικὸν ἐλεγχὸν τῶν ὑπὸ τῶν τραπεζῶν παρεχομένων πιστώσεων, παρέμειναν δὲ ἐν ἰσχύϊ ὠρισμένοι ἀπαραίτητοι ποσοτικοὶ ἔλεγχοι ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς κατευθύνσεως τοῦ μεγαλύτερου δυνατοῦ τμήματος τῶν πιστωτικῶν διαθεσίμων πρὸς τοὺς περισσότερο παραγωγικοὺς σκοποὺς. Διὰ τῆς προοδευτικῆς ἀπλουστεύσεως τῶν διαδικασιῶν ἢ εὐθύνη τοῦ ποιοτικοῦ ἐλέγχου τῶν χορηγομένων πιστώσεων μετετέθη εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζάς. Αὐτονόητον ὅμως εἶναι ὅτι ἡ μετάθεσις τοῦ ἐλέγχου οὐδὼλος σημαίνει ὅτι κατηργήθη ἡ ἱεράρχησις τῶν σκοπῶν κατὰ τὴν κατανομήν τῶν πιστώσεων. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἀποτελεσμάτων τῶν μέτρων ἄρσεως ἢ χαλαρώσεως τῶν πιστωτικῶν ἐλέγχων φαίνεται ὅτι αἱ ἐμπορικαὶ τραπεζαὶ δὲν κατένοησαν πλήρως τὴν ἔννοιαν τῆς σημειωθείσης μεταβολῆς. Ἡ

αύξεις των πιστώσεων πέραν των πραγματικών αναγκών δια την επέκτασιν τῆς παραγωγῆς ἀποτελεῖ σύνθετος φαινόμενον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Τοῦτο ὠδήγησεν εἰς διαρροὴν πιστωτικῶν μέσων πρὸς τὴν κατανάλωσιν καὶ εἰδικώτερον τὰς εἰσαγωγὰς μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀνάσχεσιν, ἀντὶ τῆς ὑποβοήθησως, τῶν προσπαθειῶν οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας.

Τοιοῦτου εἶδους διαρροαὶ εἶναι ἀπαράδεκτοι, καθ' ὃν χρόνον εἶναι ἔντονος ἡ ἀνάγκη ἐξοικονομήσεως ἀποταμιεύσεων διὰ τὴν ὑγιᾶ χρηματοδότησιν τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς ὡς καὶ τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τοῦ Δημοσίου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ βασικὴν προϋπόθεσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας. Αἱ ἀνωτέρω παρατηρήσεις ἀποκοτῶν ἰδιαιτέρων σημασίαν ὑπὸ τὸ φῶς τῶν κατὰ τὸ 1960 ἐξελίξεων εἰς τὸν πιστωτικὸν τομέα, αἱ ὁποῖαι κατέστησαν ἐκδηλον ὅτι αἱ συγκεντρούμεναι εἰς τὰ πιστωτικὰ ἰδρύματα καὶ τὴν κεφαλαιαγορὰν ἀποταμιεύσεις δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τὴν κάλυψιν τῆς συνολικῆς ζητήσεως πιστωτικῶν μέσων. Ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας λειτουργίας τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος δημιουργεῖται οὕτω στενότης πιστωτικῶν μέσων διὰ τὴν κάλυψιν ἀναγκῶν ὑψηλῆς προτεραιότητος μὴ χρηματοδοτουμένων συνήθως ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν.

Αἱ τράπεζαι ὀφείλουσιν ἐξ ἄλλου νὰ κατανοήσουν ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν πιστώσεων ἐν συσχέτισίᾳ πρὸς τὴν επέκτασιν τῆς παραγωγῆς μὲ εὐλογον συμμετοχὴν ἐξ ἰδίων κεφαλαίων τῶν χρηματοδοτουμένων ἐπιχειρήσεων ἐπιβάλλεται καὶ ἀπὸ τὸ ὑπὸ στενωτέραν ἔννοιαν συμφέρον αὐτῶν. Ἡ παραγνώρισις τῆς ἀρχῆς ταύτης ὀδηγεῖ εἰς ὑπερχρηματοδοτήσεις καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἐξασθένησιν τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῶν χρηματοδοτουμένων ἐπιχειρήσεων καὶ τὴν μείωσιν τῆς ἀσφαλείας καὶ ρευστότητος τῶν τραπεζικῶν πιστώσεων. Ἐξ ὅλων τῶν διαθεσίμων στοιχείων προκύπτει ὅτι ἡ βραχυπρόθεσμος δαειακὴ ἐπιβάρυνσις πολλῶν ἐπιχειρήσεων ἔχει πρὸ πολλοῦ ὑπερβῆ τὸ ὄριον, πέραν τοῦ ὁποῖου ἀνακύπτουν δυσμενεῖς συνέπειαι τόσον διὰ τὰς κατ' ἴδιαν ἐπιχειρήσεις, ὅσον καὶ διὰ τὴν οἰκονομίαν γενικώτερον. Ὑπάρχουσι δὲ ἑνδείξεις ὅτι ἡ κατάστασις ἐπεδεινώθη αἰσθητῶς κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς μετατίθενται οἱ ἐπιχειρηματικοὶ κίνδυνοι εἰς τὰς τραπεζὰς μὲ γενικωτέρας δυσμενεῖς συνεπείας. Χαρακτηριστικὴν ἑνδειξίν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐξελίξεως ταύτης ἀποτελεῖ ἡ συνεχῆς ἀνοδος τῶν μακροτέρας διαρκείας καθυστερήσεων τῶν βιομηχανικῶν χορηγήσεων. Ἀποτελεῖ συνεπὺς ὑποχρέωσιν τῶν τραπεζῶν πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον ὅπως ἀποκτήσουν σαφῆ ἀντίληψιν τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν κινδύνων τοῦ ὑπερδανεισμοῦ καὶ προωθήσουν τὴν οἰκονομικὴν ἐξυγίανσιν τῶν ἐπιχειρήσεων, ἰδίᾳ διὰ τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν ὑπ' αὐτῶν χρησιμοποιουμένων κεφαλαίων, τὴν ὁποῖαν ἀλλοιωσε εὐνοοῦν καὶ αἰ σημεριναὶ συνθήκαι τῆς χρηματιστηριακῆς ἀγορᾶς.

Ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω συνθήκας προκύπτει σαφῶς ἡ ἀνάγκη λήψεως μέτρων καὶ ἐντάσεως τῶν προσπαθειῶν πρὸς τὰς κατωτέρω τέσσαρας κυρίως κατευθύνσεις :

Πρῶτον. Πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποφυγῆς περαιτέρω ὑπερμέτρου αὐξήσεως τῆς πιστοδοτήσεως ἀλλὰ καὶ βελτιώσεως τῆς κατανομῆς τῶν πιστωτικῶν μέσων, ἰδίᾳ μεταξὺ τῶν βραχυπρόθεσμων ἀναγκῶν τοῦ ἐμπορικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ τομέως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τοῦ Δημοσίου ἀφ' ἑτέρου, παρίσταται ἀνάγκη στενωτέρου ἐλέγχου τῆς ρευστότητος τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν. Εἰς τοῦτο ἀπέβλεψε καὶ ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τρέχοντος ἔτους ἀποφασισθεῖσα αὐξήσις τῶν ὑποχρεωτικῶν ἐπενδύσεων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν εἰς ἔντοκα γραμμάτια τοῦ Δημοσίου ἀπὸ 10% εἰς 18% τῶν παρ' αὐταῖς καταθέσεων ὄψεως καὶ ταμιευτηρίου. Ἡ αὐξήσις τῶν ἐπενδύσεων διαθεσίμων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν εἰς ἔντοκα γραμμάτια τοῦ Δημοσίου συντελεῖ ἐξ ἄλλου καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ἐν γένει ρευστότητος τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος. Εἰς τὴν ἀνοκατανομήν ἐπίσης τῆς ἀποταμιεύσεως μεταξὺ τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν ἀφ' ἑνὸς, αἱ ὁποῖαι κατ' ἀρχὴν καλύπτουν τὰς πιστωτικὰς ἀνάγκας τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων, ὡς τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, τὰ ὁποῖα καλύπτουν ἀνάγκας ἐτέρων σημαντικῶν τομέων τῆς οἰκονομίας ἀπέβλεψε καὶ ἡ καθιέρωσις διαφορικοῦ ἐπιτοκίου μεταξὺ τῶν καταθέσεων εἰς τὰς Ταχυδρομικὰ Ταμιεθῆρια καὶ τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν καταθέσεων εἰς τὰς ἐμπορικὰς τραπεζὰς ἀφ' ἑτέρου. Ὁ διαφορισμὸς οὗτος τῶν ἐπιτοκίων ὑπὲρ τῶν Ταχυδρομικῶν Ταμιευτηρίων καὶ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς ὑφίστατο καὶ προπο-

λεμικῶς καὶ δὴ εἰς μεγαλύτεραν ἑκτασιν (4^ο/_ο εἰς τὰ Ταχυδρομικὰ Ταμιευτήρια, 3,75^ο/_ο εἰς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν καὶ 3^ο/_ο εἰς τὰς ἔμπορικὰς τραπεζάς), εἶναι δὲ ἀπολύτως ἀπαραίτητος πρὸς ἀντιτάθμισιν τῆς πλεονεκτικώτερης θέσεως τῶν ἔμπορικῶν τραπεζῶν εἰς τὴν προσέλκυσιν τῶν καταθετῶν.

Δεύτερον. Πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνισχύσεως τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῶν ἔμπορικῶν τραπεζῶν ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ εἰς αὐτὰς ἡ δυνατότης ἀναλήψεως δημουργικῶν πρωτοβουλιῶν εἰς τὴν δραστηριοποίησιν τῆς ἀγορᾶς κεφαλαίου καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν μακροτέρων πιστωτικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἀποκατάστασις ὁμαλωτέρας σχέσεως τῶν ἰδίων κεφαλαίων τῶν τραπεζῶν πρὸς τὰς ἐκ καταθέσεων ὑποχρεώσεις των. Κατόπιν τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀλματώδους αὐξήσεως τῶν καταθέσεων τὰ ἴδια κεφάλαια τῶν τραπεζῶν, ἥτοι τὸ ἄθροισμα τοῦ μετοχικοῦ των κεφαλαίου καὶ τῶν ἀποθεματικῶν των, ἔχουν περιορισθῇ εἰς ποσοστὸν περίρως τοῦ 5^ο/_ο τῶν παρ' αὐταῖς καταθέσεων καθ' ὃν χρόνον εἰς πλείστας χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ μὲ μακρὰν τραπεζικὴν παράδοσιν καὶ λίαν ἀνεπτυγμένον τραπεζικὸν σύστημα τὸ ποσοστὸν τοῦτο κυμαίνεται μεταξὺ 8^ο/_ο καὶ 12^ο/_ο, εἴτε τοῦτο ἐπιβάλλεται νομοθετικῶς εἴτε τηρεῖται ὡς παγία τραπεζικὴ συνήθεια. Εἶναι συνεπῶς ἀναγκαῖα ἡ αὐξήσις τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου τῶν τραπεζῶν καὶ εἰς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ ἀναλάβουν πρωτοβουλίαν αἱ τράπεζαι καὶ πρὸ τῆς παγίας ρυθμίσεως τοῦ θέματος συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ πρὸς τοῦτο καταρτισθὲν σχέδιον νόμου. Αἱ τελευταῖαι ἐξελίξεις εἰς τὸ Χρηματιστήριον Ἀθηνῶν εὐνοοῦν τὴν ἀνάληψιν τοιοῦτου εἶδους πρωτοβουλίας.

Τρίτον. Διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς συνθέσεως τῶν παρὰ τραπεζαῖς καταθέσεων ἀπὸ πλευρᾶς διαρκείας εἶναι ἀναγκαῖα ἡ αὐξήσις ἐπιτοκίων τῶν καταθέσεων προθεσμίας, οὕτως ὥστε διὰ τῆς διευρύνσεως τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῶν ἐπιτοκίων τῶν καταθέσεων τούτων καὶ τῶν ἐπιτοκίων τῶν καταθέσεων ταμιευτηρίου νὰ ἀξιοποιηθῇ ἡ ἐπελθοῦσα μεταβολὴ εἰς τὰς τάσεις τοῦ ἀποταμιευτικοῦ κοινοῦ ὑπὲρ τῶν μακροτέρας διαρκείας τοποθετήσεων. Πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ σημειωθῇ ὅτι εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου καὶ τὰς πλέον οἰκονομικῶς προηγμένας τὸ ἐπιτόκιον δὲν ἀποτελεῖ σταθερὸν καὶ ἀμετακίνητον μέγεθος. Ἀντιθέτως εἶναι ἀνάγκη νὰ προσαρμόζεται ἐκάστοτε πρὸς τὰς ἐν γένει νομισματικὰς καὶ πιστωτικὰς συνθήκας καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἀσκουμένης νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς. Εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν ἀποκατάστασιν ὁμαλῶν συνθηκῶν εἰς τὸ πιστωτικὸν σύστημα ἐπιβάλλεται πολιτικὴ τείνουσα εἰς τὴν βαθμιαίαν μείωσιν τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐπιτοκίων, ἐν συσχετίσει ὁμως πάντοτε πρὸς τὴν εἰσοδηματικὴν ἀπόδοσιν ἑτέρον μορφῶν τοποθετήσεων καὶ πρὸς τὴν ἀνάγκην ἐξασφαλίσεως τῆς ἐπιβαλλομένης ἐκ τῆς φύσεως τῶν ἐργασιῶν τῶν τραπεζῶν διαρθρώσεως τῶν παρ' αὐταῖς καταθέσεων. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τούτων ἐνδείκνυται ἡ αὐξήσις τοῦ διαφορισμοῦ μεταξὺ τῶν ἐπιτοκίων καταθέσεων προθεσμίας ἀφ' ἑνὸς καὶ ταμιευτηρίου ἀφ' ἑτέρου, ἡ ὁποία σκοπὸν ἔχει νὰ καλύψῃ τὴν ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας λειτουργίας τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος προκύπτουσαν ἀνάγκην προσελκύσεως τοῦ κοινοῦ πρὸς μακροτέρας διαρκείας καταθέσεις.

Τέταρτον. Παρίσταται ἀνάγκη κινητοποιήσεως εἰς τὴν εὐρύτεραν δυνατὴν ἑκτασιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς διὰ τὴν κάλυψιν τῶν εἰς μακροπρόθεσμα κεφάλαια ἀναγκῶν τῶν ἐπιχειρήσεων. Ὑπάρχουν σοβαρὰ ἐνδείξεις ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῆς κεφαλαιαγορᾶς φαίνεται πλέον νὰ ἐξαρτᾶται κατὰ κύριον λόγον ἐκ τῆς προσφορᾶς καταλλήλων τίτλων. Κατόπιν τῆς μείωσεως τῆς ἀποδόσεως τῶν καταθέσεων οἱ χρηματιστηριακοὶ τίτλοι καθίστανται περισσότερο ἐλκυστικοί, ἐνῶ ἐξ ἄλλου δημιουργοῦνται δυνατότητες εἰς τὰς μεγαλύτερας ἰδίως ἐπιχειρήσεις πρὸς ἀντλησιν ἀπ' εὐθείας κεφαλαίων ἐκ τῆς κεφαλαιαγορᾶς ὑπὸ εὐνοϊκῶν ὁρων. Βασικὴ προϋπόθεσις ὁμως διοχετεύσεως σημαντικοῦ τμήματος τῆς ἰδιωτικῆς ἀποταμιεύσεως εἰς τὴν κεφαλαιαγορὰν εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ διευκόλυνσις τῆς τοποθετήσεως νέων τίτλων διὰ τοῦ χρηματιστηρίου καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ προσφορὰ τίτλων μὲ ἐξασφαλίσεις ἱκανὰς νὰ ἐξαφανίσουν τὴν δυσπιστίαν καὶ προσελκύσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ εὐρύτερου κοινοῦ εἰς τὴν κεφαλαιαγορὰν. Εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς προσπάθειας αὐτῆς ἀποβλέπει καὶ ἡ προβλεπόμενη μεταρρύθμισις τῆς νομοθεσίας περὶ ἀνωνύμων ἑταιρειῶν. Πρέπει ὁμως νὰ καταστήθῃ συνειδησις εἰς τὰς ἰδίαις τὰς ἐπιχειρήσεις

ὅτι ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας ὁ ὑγιέστερος καὶ εὐνοϊκώτερος δι' αὐτὰς τρόπον καλύψεως τῶν εἰς μακροπρόθεσμα κεφάλαια ἀναγκῶν τῶν εἶναι ἢ ἀπ' εὐθείας προσφυγῆ εἰς τὴν κεφαλαιαγορὰν διὰ τὴν αὐξησιν τοῦ μετοχικοῦ των κεφαλαίου καὶ διὰ τὴν ἐκδοσιν ὁμολογικῶν δανείων. Εἶναι ἀνάγκη ὁ ἐπιχειρηματικὸς κόσμος νὰ κατανοήσῃ ὅτι ἡ ἀποφυγὴ τῆς αὐξησεως τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου τῶν ἐπιχειρήσεων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς διατηρήσεως τοῦ οἰκογενειακοῦ των χαρακτῆρος καὶ ἡ ἀποκλειστικὴ προσφυγὴ εἰς τὸν τραπεζικὸν δανεισμὸν εἶναι ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν δημιουργίαν καὶ ἀνάπτυξιν ὑγιῶν, δυναμικῶν καὶ ἀνταγωνιστικῶν ἐπιχειρηματικῶν ὀργανισμῶν. Ἡ κάλυψις τῶν εἰς μακροπρόθεσμα κεφάλαια ἀναγκῶν τῶν ἐπιχειρήσεων διὰ τῆς αὐξησεως τοῦ μετοχικοῦ των κεφαλαίου καὶ μὲ τὴν διευρύνσιν τῆς μετοχικῆς ἰδιοκτησίας ὄχι μόνον ἀποτρέπει τοὺς ἐκ τοῦ ὑπερδανεισμοῦ κινδύνους καὶ ἐπιβαρύνσεις ἀλλὰ καὶ τὴν πιστωτικὴν των ἐπιφάνειαν ἐπαυξάνει καὶ καθιστᾷ δυνατὴν τὴν ἀπ' εὐθείας καὶ ὑπὸ εὐνοϊκοῦ ὄρους ἀντλησιν τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν των κεφαλαίων. Εἶναι συνεπῶς ἀπαραίτητον νὰ ἐγκαταλειφθῶν αἱ μέχρι σήμερον ἐπικρατοῦσαι στεναὶ ἀντιλήψεις καὶ νὰ πραγματοποιηθῇ ἀποφασιστικὴ στροφή πρὸς τὴν δημιουργίαν ἀνω-νύμων ἑταιρειῶν εὐρείας μετοχικῆς ἰδιοκτησίας, αἱ ὅποιαι συγκεντρῶνουν τὰς ἀπαιτούμενας προϋποθέσεις ταχείας ἀναπτύξεως καὶ ἐπιτυχοῦς ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων τῶν προκυπτόντων ἀπὸ τὰς συγχρόνους τεχνολογικὰς ἐξελίξεις καὶ τὴν διαμόρφωσιν εὐρύτερων οἰκονομικῶν χώρων.

Εἰς τὴν στροφήν τῶν ἐπιχειρήσεων πρὸς τὴν κεφαλαιαγορὰν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ συμβάλλουν ἐνεργῶς αἱ τράπεζαι διὰ τῆς καθοδηγήσεως καὶ ἐνισχύσεως τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ διὰ τῆς καταλλήλου διαμορφώσεως τῆς πολιτικῆς τοῦ χαρτοφυλακίου των. Τόσον αἱ τράπεζαι καὶ ὁ Ο.Χ.Ο.Α. ὅσον καὶ ὁ Ο.Β.Α. εἶναι ἀνάγκη συνειδητῶς νὰ ἀναλάβουν εὐρύτερας πρωτοβουλίας διὰ τὴν στήριξιν νέων ἐκδόσεων καὶ διὰ τῆς ἀναλήψεως ἐνδεχομένως, ἐντὸς ὁρίων, τμήματος τῶν νεοεκδιδομένων τίτλων. Τοιοῦτου εἶδους παρέμβασις καὶ ἐνίσχυσις τῶν τραπεζῶν, τοῦ Ο.Χ.Ο.Α. καὶ τοῦ Ο.Β.Α. πρέπει βεβαίως νὰ συνδυάζεται μὲ προγράμματα ἐπεκτάσεως καὶ ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπιχειρήσεων. Ὁ Ο.Β.Α. ἰδιαιτέρως δύναται νὰ συμβάλῃ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν διὰ τῆς προσφορᾶς εἰς δημοσίαν ἔγγραφην τμήματος τοῦ κεφαλαίου νεοἰδρυομένων ἐπιχειρήσεων. Οἱ οὕτω ὑπὸ των τραπεζῶν, τοῦ Ο.Χ.Ο.Α. καὶ τοῦ Ο.Β.Α. ἀναλαμβάνοντες τίτλοι καθὼς ἄλλωστε καὶ οἱ ἤδη ἀποτελοῦντες τμήμα τοῦ χαρτοφυλακίου των, πρέπει νὰ διατίθενται κατὰ κανόνα εἰς τὸ εὐρύτερον κοινὸν εὐθὺς ὡς τοῦτο καθίσταται δυνατόν. Ἡ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν συνειδητῆ προσαρμογὴ τῆς πολιτικῆς τῶν Τραπεζῶν, τοῦ Ο.Χ.Ο.Α. καὶ τοῦ Ο.Β.Α. καὶ τὴν ἀγορὰν κεφαλαίου θὰ ἐνισχύσῃ καὶ τὴν εὐρύτεραν κινητοποίησιν μακροπροθέσμων κεφαλαίων θὰ ἐπιτρέψῃ. Εἶναι δυνατόν οὕτω νὰ διαμορφωθῇ σὺν τῷ χρόνῳ μίαν γόνιμος τραπεζικὴ δραστηριότης εἰς ἐπενδύσεις ἀναπτύξεως, διὰ τὴν ὅποιαν πιθανῶς θὰ ἐκδηλωθῇ αὐξανόμενον ἐνδιαφέρον καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Κύριοι Μέτοχοι,

Ἐπανηληθμένως ἐτονίσθη ὅτι ἡ περιφρούρησις τῆς νομισματικῆς σταθερότητος εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένη πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας καὶ τὴν δι' αὐτῆς ἐξύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ. Μὲ τὴν συντελουμένην πρόδοσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὴν ἐπικειμένην σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος διανοίγονται νέοι ὀρίζοντες εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν. Ἐὰν πραγματοποιηθῇ ἐγκαίρως καὶ πρὸς τὰς ἐπιβαλλομένας κατευθύνσεις γενικὴ κινητοποίησις προσπαθειῶν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ ἐπιταχυνομένη σωρευτικὴ διαδικασίᾳ πρὸς ὅλον ἐψηλότερα ἐπίπεδα εἰσοδήματος καὶ ἀπασχολήσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Ὑπὸ τὸ ἰσχὺν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρηματικῶν σύστημα πρέπει ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων κυρίως νὰ προέλθουν αἱ πρωτοβουλίαι διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν νέων εὐκαιριῶν καὶ δυνατοτήτων. Ἡ κρατικὴ ἀρμοδιότης καὶ εὐθύνη εἶναι βεβαίως ἀποφασιστικῆς σημασίας, ἰδίως εἰς τοὺς τομείς τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ γενικωτέρου προγραμματισμοῦ καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς γενικῆς κατευθύνσεως καὶ ρυθμίσεως τῆς παρα-

γωγής και τών τρεχουσῶν οικονομικῶν ἐξελίξεων, ὡς και τῆς ὀργανώσεως, ἐκτελέσεως και ἀξιοποιήσεως τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων. Πρέπει ὁμως νὰ ἐπέλθουν ριζικαὶ μεταβολαὶ νοοτροπίας εἰς τὸν ἐπιχειρηματικὸν κόσμον και δι' αὐτοῦ νὰ πραγματοποιηθῆ ὁ ἀπαραίτητος ἐκσυγχρονισμὸς ὀργανώσεως και μεθόδων και νὰ διαμορφωθοῦν ἐπιχειρηματικαὶ μονάδες ἀνταποκρινόμεναι εἰς τὰς τεχνολογικὰς και οἰκονομικὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς μας.

Διὰ νὰ ἐπιτύχουν αἱ προσπάθειαι αὐταὶ ἀπαιτεῖται πρωτίστως ὀργανωτικὴ πρωτοβουλία και δράσις, ἀλλὰ και γόνιμοι ἐπιχειρηματικαὶ συνεργασίαι μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Δημιουργικαὶ προσπάθειαι πρὸς τὰς ἀνωτέρω κατευθύνσεις δὲν θὰ ἀντιμετωπίσουν προβλήματα εἰς τὴν ἐξέυρεσιν τῶν ἀπαιτουμένων κεφαλαίων. Παρὰ τὴν ἐπιβαλλομένην αὐστηροτέραν ἐπιλογὴν τῶν χρηματοδοτήσεων δὲν ὑφίστανται και δὲν θὰ ὑπάρξουν δυσχέρειαὶ κινητοποίησης ἐπιχειρηματικῶν ἢ δανειακῶν κεφαλαίων διὰ πράγματι ὑγιεῖς παραγωγικὰς πρωτοβουλίαις. Αἱ συνθήκαι ἔχουν ὠριμάσει εἰς τὴν κεφαλαιαγορὰν και εἶναι πλέον δυνατὴ ἢ εἰς αὐτὴν προσφυγὴ τῶν μεγαλυτέρων ἐπιχειρήσεων ἀλλὰ και τῶν πιστωτικῶν ἱδρυμάτων και ὁμολογιῶν. Πρὸς τοῦτο πρέπει οἱ μεγαλύτεροι ἰδίως φορεῖς τῆς οἰκονομικῆς προσπάθειαις νὰ καταστοῦν γνήσια ἀνώνυμοι ἑταιρίαι και νὰ ἐγκαταλειφθῆ ὁ στενὸς οἰκογενειακὸς χαρακτήρ αὐτῶν. Ἡ διεύρυνσις τῆς μετοχικῆς ἰδιοκτησίας δύναται νὰ προσπορίσῃ ἀφθονώτερα και εὐθηνότερα κεφάλαια, ἐνῶ συγχρόνως καθιστᾷ πλέον δημοκρατικὴν τὴν συγκρότησιν τῶν ἐπιχειρήσεων και ἀμεσωτέραν τὴν συμμετοχὴν τοῦ λαοῦ εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου. Θετικὴ πρόοδος πρὸς τὰς κατευθύνσεις αὐτὰς ἀποτελεῖ προϋπόθεσις, ἀλλὰ και ἐγγύησιν διὰ τὴν περιφρούρησιν τῆς νομισματικῆς σταθερότητος και διὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν και ἐξέλιξιν τοῦ πιστωτικοῦ μηχανισμοῦ.